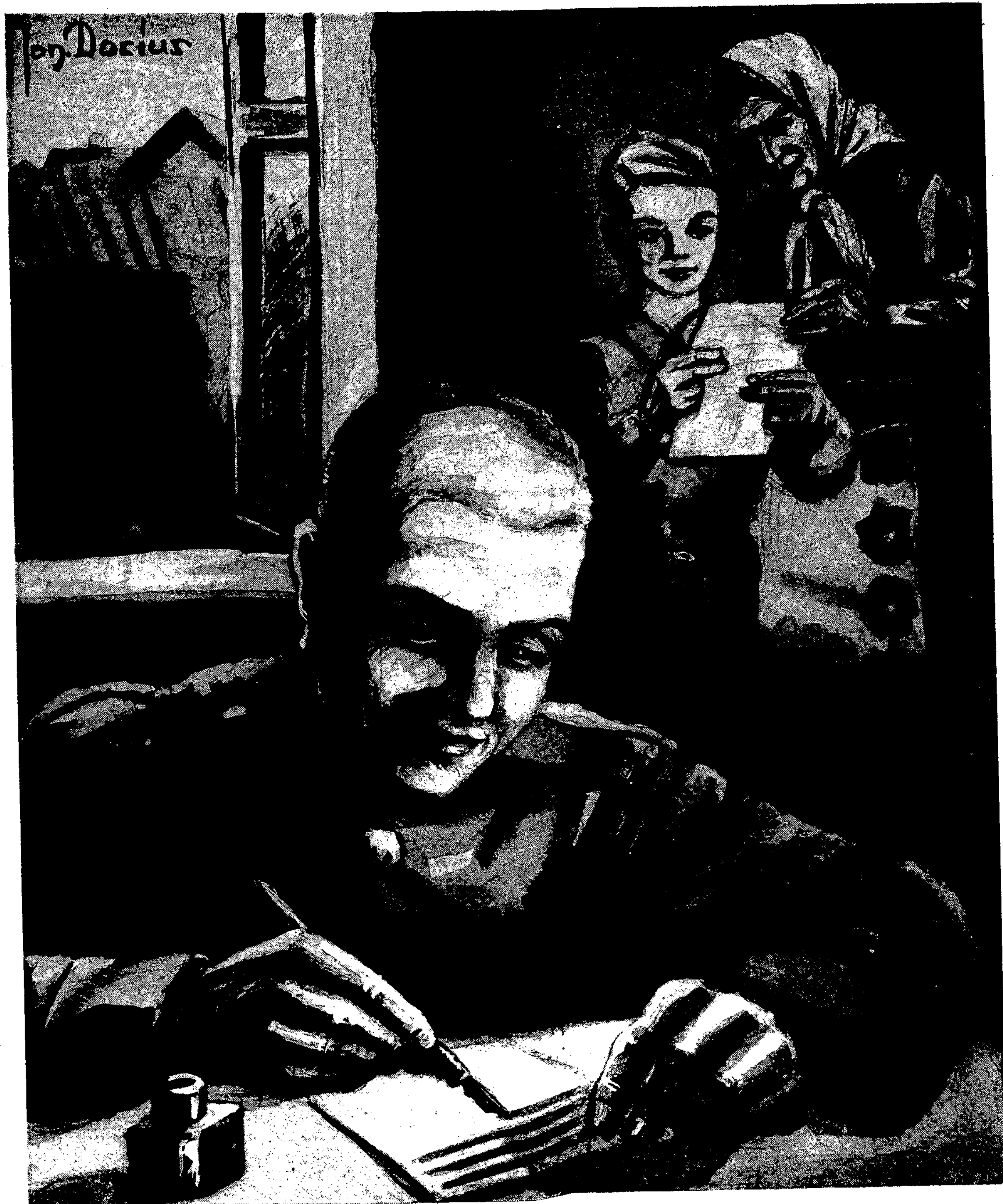

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 18

Politikos apžvalga

TAUTŲ SĄJUNGOS KARIUOMENĖS KLAUSIMAS

Šiomis dienomis prancūzų spaudoje buvo iškeltas tarptautinės kariuomenės sudarymo planas. Tokia tarptautinė kariuomenė galėtų būti panaudota Tautų Sąjungos pakto nuostatoms įgyvendinti. Plano turinys yra toks: Austrijoje ir Čekoslovakijoje turėtų būti sudaryta stipri aviacijos bazė, iš kurios reikiant būtų galima padaryti karo intervenciją prieš valstybę užpuolike, kuri nusizengtų T. S. pakto nuostatoms. Mat, Austrijos ir Čekoslovakijos geografinė padėtis yra tokia, kad jos yra Europos centre ir iš jų šalių galima lengvai susisiekti su kitomis šalimis. Be to, plane nurodoma, kad tai bus taip pat kompensacija Prancūzijai už demilitarizuotos zonos netekimą ir už tas garantijas, kurias Reino sritis teikia Prancūzijai. Tas planas taip pat suteiktų garantijų Vokietijai, kad nei Prancūzija, nei Sovietų Rusija nepasinaudos Čekoslovakijos teritorija Vokietijai užpulti.

Šitas prancūzų iškeltas planas yra jau ne naujas. Jis jau buvo pasiūlytas 1932 m. nusiginklavimo konferencijoje, bet tada buvo atmestas. Pagal šį planą, kiekviena valstybė turėtų laikyti tam tikrą kariuomenės kontingentą savo krašte ir reikiant pave. ci tą kariuomenę Tautų Sąjungos Tarybai.

Vokiečių spauda šį prancūzų planą sutiko labai nepalankiai, nurodydama, kad jis esąs nukreiptas prieš Vokietiją. Vokiečių spauda rašo, kad Čekoslovakijos karo aviacija daro savo pasirengimus, kad užpultų Vokietiją ir dabar norima tai pridengti Tautų Sąjungos skraiste. Vokiečiai dar nurodo į tariamus bendrus čekoslovakų ir sovietų karo aviacijos pasirengimus, kurie yra nukreipti prieš Vokietiją.

Šis prancūzų iškeltas planas yra visai suderintas su T. S. paktu ir remiasi tik juo. Jei iš tikrųjų šis planas būtų įvykdytas, tai jis prisidės prie atstatymo Tautų Sąjungos prestižo ir įvykdymo tikros T. S. idėjos.

ESTIJOS SPAUDA APIE MUNTERIO KELIONĘ VARŠUVON

Estijos laikraščiai dėl užsienių spaudoje pasirodžiusių žinių, esą latvių užsienių reikalų ministerijos generalinis sekretorius Munteris, viešėdamas Varšuvoje, turėjęs teisę kalbėti ne tik Latvijos, bet ir Estijos vardu, iš autoritetingų sluoksnių praneša, kad toks tvirtinimas neatitinka tikrybės. Čia nurodoma, kad, atsižvelgiant į Muntero kelionės pobūdį, Muntero įgaliojimo kalbėti Latvijos ir Estijos vardu klausimas tarp Latvijos ir Estijos visai nebuvo svarstomas.

MAŽUMŲ KONGRESAS VOKIETIJOJ

Balandžio 21 d. Wittenberge įvyko vokiečių mažumų kongresas, kurį organizavo Liuterio draugija, paremiant bažnytinę komisiją užsieniems. Kongresas Wittenberge buvo suruoštas kaip tik dėl to, kad ten yra Liuterio kapas. Kongresą pasveikino bažnytinės komisijos direktorius vyskupas Hekelis. Kongrese dalyvavo didelis skaičius evangelikų bažnyčios kunigų iš Jugoslavijos, Austrijos, Rumunijos, Lenkijos ir Baltijos valstybių. Buvo pasakyta visa eilė kalbų, kuriose tarp kitko, buvo pabrėžta, kad vokiečių mažumų kova negali būti vedama be glaudesnio bendradarbiavimo tarp mažumų ir religijos ir neturint naujo pasiryžimo išlaikyti senolių tikėjimą. Kongrese taip pat dalyvavo kariuomenės, užsienių reikalų ministerijos, švietimo ministerijos, sąjungos vokiečių užsieniuose remti ir aukštosios dvasininkijos atstovai. Užsieniams tirti instituto direktorius Loeschas pateikė pranešimą apie Europos mažumas. Ta proga jis pareiškė, kad, esant dideliame nepasitikėjimui vienu tautų kitomis, Europa galinti būti išgelbėta tik naujos moralinės idėjos, kurią Hitleris nurodė kaip vienintelę išeitį iš chaoso: gerbti svetimus ypatumus, pripažinti kiekvienai tautai gyvybės teisę ir vykdyti tautų atžvilgiu kaimynystės pareigas.

VOKIEČIAI LAIKOSI ATSARGIAI LATVIJOS ATŽVILGIU

„Voelkischer Beobachter“ įdėjo ilgą straipsnį apie „Latvijos žygį prieš vokiškumą“. Straipsnyje kalbama apie „Latvijos įstaigų savavaliavimą“. Esą, susidaręs įspūdis, jog latvių planuojama „sistematingai slėgti Baltijos vokiečių tautinį savarankiškumą“. Straipsnio tonas, palyginti, gana ramus.

Tenka pastebėti, kad vokiečių oficialios įstaigos tuo klausimu ir toliau laikosi politikos, kad Latvijos vokiečių traktavimas yra Latvijos vidaus reikalas. Oficialiniuose sluoksniuose ir toliau vengiama smarkesnių puolimų prieš Latviją.

KAIP LENKAI RAGINA SAVUOSIUS DIRBTI UŽSIENYJE

„Głos Młodych“ 4 nr. atspaudė ištrauką iš Br. Helčinskiego straipsnio „Lenkijoje — apie užsienio lenkus“, kuris buvo patalpintas laikraštyje „Lenkai užsieniuose“. Ten rašoma, kad lenkų visuomenė užsienių lenkų atžvilgiu esanti per daug pesimistiškai nusiteikusi, kad nors savo tautiečius ir užjaučianti, tačiau netikinti jų pastangų ir darbų sėkmingumu. Esą reikia įsteigti naują draugiją, kuri turinti rūpintis padėti užsienio lenkams. Esą kiekvienas lenkas, bet kur gyvendamas, turįs jaustis didelės lenkų tautos misijos atstovu ir vykdytoju. Tam reikalui lenkai turį imtis smarkios propagandos užsienių lenkų reikalu ir tam darbui mobilizuoti visas jėgas Lenkijoje ir užsieniuose. Ryšiai, jungiantieji Lenkijos lenkus su jų tautiečiais užsieniuose, turį būti sustiprinti ir išnaudoti.

To pačio „Głos Młodych“ nr. straipsnyje „Mūsų pareigos“ rašoma, kad kiekvienas lenkas privaląs susirūpinti savo dvasios ir tautos pareigomis. Kiekvieno lenko esanti pareiga pažinti savo tautą, ją pamilti ir dirbti jos naudai. Minėtas straipsnis baigiamas šiaip: „Mokykimės lenkų istorijos ir skaitykime veikalus tų didžiųjų lenkų, iš kurių dvelkia laisvės ilgesys, tikėjimas į Lenkijos atsikėlimą ir galybę“.

Toliau tame pat žurnale B. Uszackis savo straipsnyje ragina lenkų akademinį ir mokyklinį jaunimą vasaros atostogų metu padėti tiems, kurie neturėję galimumo mokytis. Esą nepakanka būti lenku, automatiškai pabrėžiant savo tautiškumą. Reikia siekti, kad Lietuvos lenkai, be luomų skirtumo, galėtų kalbėti lenkiškai; be to, reikią jie supažindinti su būtinaisiais visuomenės, kultūros ir ūkiškojo gyvenimo reikalais tame krašte, kur jie gyvena, o taip pat Lenkijoje ir kitur užsieniuose.

Jaunimas taip pat turįs stengtis susipažinti su savo tautos gyvenimo reikalais, kad, esą, ne mokslo metu galėtų stoti į Lietuvos lenkų apsisprendimo darbą.

VOKIEČIŲ SPAUDA APIE LENKIJOS VIDAUS POLITIKOS PADĖTĮ

Berlyno spauda daug vietos skiria paskutiniams įvykiams Lenkijoje. Beveik visi laikraščiai pabrėžia Lenkijos vidaus politikos kritišką padėtį, kuri esanti atsidūrusi dar ne numatomų įvykių angoje.

„Berliner Boersenzeitung“ iš Varšuvos rašytame straipsnyje nurodo, jog ryšium su kruvinais įvykiais Krokovoje ir Lvove kilę didelių nuomonių skirtumų pačioje valdančiųjų stovykloje. Vadinamos pulkininkų grupės nariai, kurie anksčiau buvo artimi maršalo Pilsudskio bendradarbiai, dabar daro karčių priekaištų ministerių kabinetui. Tai aiškiai rodo buvusio ministerio pirmininko Krokuvos vaivados Svitalskio ir buvusio finansų ministerio Matuševskio pašalinimas iš užimamų vietų. „Berliner Boersenzeitung“ rašo, kad lenkų ministerių kabineto pertvarkymas yra neišvengiamas. Jis, greičiausiai, įvyks po ministerio pirmininko Koscialkovskio vizito Budapešte ir Van Zeelando vizito Varšuvoje. Toliau esą numatyta įsteigti masinę organizaciją, kurioje būtų įkūnytas valdantis režimas. Laikraščio manymu, lenkų kariuomenė su gen. Rydz Smigly priešakyje laikantis nuošaliau nuo vidaus politikos ginčų ir tai padeda išvengti vidaus politikos krizės ir didesnių sukrėtimų.

Leidžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius Itn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal suitarimą. Adresas: Kaunas, Miško, 10, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: puskerininkams ir kareiviams (tik sau) metams — 5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Užleny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Menas skiriamas ne vien menui, bet ir tiems žmonėms, kurie geba juo grožėtis

Valstybės Prezidento Antano Smetonos kalba,
pasakyta Valstybės Teatre balandžio 22 d., minint M. K. Čiurlionį

Nesu meno žmogus ir betgi imuosi šiandien kalbėti apie didį menininką. Tai ar nesibraunu savo žodžiu svetimon sritin, mano išmonei neprieinamon? Juk tik menininkai, rodos, tesugebėtų vertinti meno kūrybą. Savo drąsą galiu tačiau pateisinti tąja neginčiojama tiesa, kad menas skiriamas ne vien menui, bet ir tiems žmonėms, kurie geba juo grožėtis. Antra vertus ir pats menininkas kalbina savo kūriniais kiekvieną, kuriam jis įdomu, ir laukia atjaučiamas. Galiausiai menininkas yra asmenybė, šiokiuo ar tokiuo požiūriu įvertinama.

Taip pasiaiškinęs, pasakysiu eilę minčių apie mūsų menininką M. K. Čiurlionį, muziką ir tapytoją, kuriam paminėti skirta šios dienos iškilmė. Nepaprastas ir keistas rodosi jis mums, nepanašus į kitus menininkus. Visų pirma nepaprastas dėl to, kad vaizdais pareiškia tai, kas, bendrai imant, reiškiamo sąvokomis, — kas yra metafizika, filosofiškai tariant, kas yra už patyrimo ribos, tai yra atsijusio galvojimo srityje. Jei taip, tai ar įgali menininkas peržengti tą ribą? Čiurlionis teigiamai atsako į tą klausimą. Jei dievinajam Platonui, jei antžmogio ieškotojui Nietšei valia buvo sukurti neregimą, o tik jaučiamą pasaulį, tik sąvokomis prieinamą, grožiniu žodžiu, poezijos apvilktu, tai kodėl Čiurlioniui nemėginus spalvomis ir linijomis išsvajotą vizijų pasaulį? Kūrė jį mums ir sukūrė. Ir jo pasaulis idealus, ne toks, kokį mes kasdien matome, nors sukurtas realiomis priemonėmis, dažais ir teptuku. Kad būtų jis gyvas ir savigas, menininkas įsielino ir įdvasino visa gamta ir visus jos daiktus. Ir štai jo kalnai juda, kaip milžinai, jo akytos uolos spokso ir mato, jo debesys slenka slibiniais, jo oras klausosi ir virpa, jo žalčiuota jūrą visa gyva ir jos bangų sketeros ranguodamos siaučia. Vargas žmogui ir jo padarams laivams! Jų likimas, kaip menkos skiedrelės verpetų sraigte. Tragedija beribėje žmonijos jūroje. Taip buvo ir taip visuomet bus. Žmogus nenori pasiduoti gamtos galybėms. Nors žvaigždynas lėmė jam žūti nelygioje kovoje, jis tačiau ryžtasi kovoti. Pakilęs augštumon, šauna jis į padangę, norėdamas prilygti nemirtingiesiems augštybių dievams. Jis nepaiso ir nesibaido paslaptinių, nuostabių, žvaigždyno būtybių, dalyvaujančių jo likimo sprendime. Astrologijos mokslas, tiek ilgai ištvėręs, taip ilgai pranašavęs žmonėms laimę ir nelaimę, žuvo, o jo padariniai paliko. Tai matome stebuklingai gražiame Čiurlionies Zodiake. Iš kur ir kaip visatos rūmas yra kilęs, — mums religija ir mokslas, katras savo priemonėmis, rodo. O mūsų menininkas visu paveikslų kiklu tojo rūmo raidą atskleidžia. Ir jo pasaulis paslaptingas, meniškai mistiškas, bet to neužtenka: jis turi būti didingas ir išmintingai valdomas. Taigi tas Kosmas vieno

Valdovo žinioje, dėl to jis pastovus ir vieningas. Rex valdo visumą! Tai jos sintezė, kur vieningai suderinti, dargi nesuderinami, priešingi, daiktai. Visumos armonija apie lirą, kur, kaip pitagorininkai tikėję, grojanti sferų muzika. Keno klusnios ausys, tas ją galįs girdėti. Čiurlionis ją girdėjo.

Puikus, stebuklingas visagalio Dievo kūrinys Kosmas, bet traginga jame žmogaus buitis! Jis trokšta grožio, siekia begalinėje erdvėje aprėpti neaprepiamus daiktus, ir kai neįveikia, tai nuliūsta dėl savo negalo ir ilgesiu kamuojasi, gyvatos kovoje pailsta ir žūsta. Jį apgaili ir palydi kapuosin privalomomis apeigomis, kaip dera numirėliui, tie, kuriems irgi ateis eilė išvykti iš tarpo gyvųjų neregimajin pasaulin. Ir nors jis laimingųjų šalis, tačiau žmogus ilgisi jo įgyventos žemės: jo vėlė, išnirusi kūną, liūdna grįžta padangėn to namo, kur siela tebebūdama gyveno ir baido, kaip kokia šmėkla, tuos, kurie dar tebegyvi.

Nepaprastas Čiurlionis ir tuo, kad, įpynęs žmogų Kosmo erdvės tinklan, paverčia jį simboliu, kaip ir kitus, iš gamtos jo imamus daiktus. Aptrauktas mistikos rūkais, kaip kokių muslinu, jis skirtas tarnauti vaizdingoms menininko idėjoms. Tokiu būdu gaunamas jo darnus paveikslas visumos kūrinys. Čiurlionis stilingas nuo pradžios ligi galo, visur savigas, visur ištikimas savo nuotakai. Jo kūryboje niekur neprasiveržia jokia realizmo srovė, dėl to visur mistiška ir pasakiška, visur įtikinama. Kaip sapne ar pasakoje visa, psichologiškai imant, tikra, taip visa tikra ir Čiurlionies viziose. Paprastame, realistiškame paveiksle būtų keista matyti tokia gėlė, kuri smėlyje neauga, ir štai kodėl nekeista matyti jo Rojuje, įsivaizduotame jūros pakraštyje pienė, nemėgstanti smėlio. Pasakoje tai galimas daiktas. Dėl tos pat priežasties neturi mūsų stebinti jo paveiksluose keista architektūra su nematytais bokštais ir tiltais. Visa tarytum pasakoje ar sapne, negyvieji daiktai, tartum gyvi, o gyvieji — simbolai, — visi sudaro vieningą gyvą kūrinį, kalbantį į mus nepaprasta kalba.

Jų paveikslai tačiau tik iliustracija grožio idėjai, sako ir ne visa tepasako. Sustojęs ties vienu ar kitu nustembi ir imi galvoti, ką jis reiškia, ir tik pagalvojęs imi jausti, jausti suprasti, bet ne ligi galo. Tai lyg ir mįslė, kuri tenka minti, ir tik ją įminus, pajunti vaizdo prasmę. Tačiau visų Čiurlionies mįslių niekas neįmins. Juk sąvoka, reiškiamo vaizdais, turi savo neperlipamą ribą, kurios peržengti neįveikia nei pats menininkas kūrėjas. Ir ar reikia žengti ligi pat galo? Ar nenustotų mistika savo grožio? Tarp regimo ir neregimo pasaulio tiltais vaikščioti reta kas teigali.

M. K. Čiurlionis

Čiurlionis nesirūpina, ar kiti jį atjaus ir supras, dėl to jis menininkas individualistas, — vienišas, klusnus tik savo lakiai fantazijai, savo sielos gelmėn pasinėres. Ką jis jaučia ir išreiškia, tam ne visada randa žodį pavadinti. Ar ne dėl to tik jis nemėgo dėti parašų po savo paveikslais. Patys kūriniai tepasisako, ką jie reiškia, patys teapgina savo vertę!

Tapyba ir muzika Čiurlioniui artimos gintainės. Jo Garsas, jo Imnas, jo Jūros Sonatos lyg ir muzika tapyboje. Bet ar tai reiškia, kad jis manė spalvas atstojant muziką? Vargiai. Jis tik norėjo parodyti muzikos įtaką tapybai, ir tapybos įtaką muzikai, parodyti, kad viena meno šaka remia kitą, kad viena meno šaka žadina ir įkvepia kūrėją kitai jo šakai.

Iš kur mums radosi toks menininkas? Devynioliktasis amžius, tarp kito ko, buvo įvairiausių meniškai filosofinių problemų amžius. Visokios srovės varžėsi ir stengėsi viena kitą nugalėti. Tai posūkių, tai dvasinių vertybių perkainojimo amžius. Tų srovių sukūriai smarkiai palietė Čiurlionies menininko sielą ir ją nugalėjo metafiziškasis idealizmas. Dėl to jam realusis pasaulis buvo neįdomu. Čiurlionis ne tik gražiai ir giliai jautė, bet ir visapusiškai rimtai galvojo. Protas ir jausmas dirba jam glaudžiai ir išsitempę. Jis smerkėsi ne tik suprasti, bet ir atvaizduoti pasitiktąsias problemas. Kadangi buvo plataus masto asmenybė, tai plačiai visurėpė ir veržėsi ekspansijon. Šiąją prasme jis kosmopolitas. Jį vargino žmonijos problemos, bendros lietuviams ir kitoms tautoms. Jis nujautė, kad visuotiniškosios problemos neaplenks ir mūsų tautos, kada ji atgydama pasiges dvasinių vertybių. Taip jausdamas neapsiriko:

grožio ir amžinatvės (religijos) ir tiesos pagrindai yra bendri visoms tautoms. Auklėdamosios, jos turi tuos pagrindus vertinti sub specie aeternitatis.

Kadangi didžiosios problemos yra įmanomos tik augštesnės kultūros žmonėms, tai Čiurlionies kūryba, jas gvildanti, yra prieinama tik šviesuomenei, o plačiai visuomenei neprieinama. Bet tai nė kiek nesiaurina jo genijaus vertingumo. Priešingai, tai turėtų paskatinti mūsų inteligentiją daugiau susidomėti Čiurlionies kūryba ir jo asmenybe. Tam tikslui skirtas ir šis jo minėjimas. Čia tinka atsiminti Goetės sentencija: kas nori suprasti poetą, tas turi pažinti jo tėvynę. Taigi, kas nori suprasti Čiurlionį, tas turi pažinti jo vaizduotės sritį ir tą aplinką, kur ji pasireiškė. Tik rimta jo kūrybos, išryškusios muzikoje ir tapyboje, apžvalga gali mums duoti jo asmenybės atvaizdą. Jo nematytai pajėgi dinamika, kaip dabar mėgsta sakyti rašytojai, yra sukūrusi tokį meną, kurs stebina savuosius ir svetimuosius. Stebėtis neužtenka, reikia dar įsisavinti. O tai nereiškia menininkams sekti, bet tik įsikvėpti ir kurti savaingai.

Nors Čiurlionis visuotiniškai žmogiškas, tačiau ir tautiškas. Lietuviškos sielos kvėpta jo kūryba. Ji liūdna ir pilna ilgesio, kaip mūsų tautos daina, ji rami, kaip Lietuvos giria, entuziastiška, kaip vieversio giesmė. Pakilęs augštin jis gieda imną savo žemei. Čiurlionies vizijos Vytis nelekia pažemiu šuoliais, bet skriste skrenda, viršum miestų, pro iškilusius bokštus, nežiūrėdamas jokių kliuvinių. Tuo jo norėta pasakyti, kad mūsų tautos ar mūsų valstybės ženklas tol bus garbingas, kol mes liksime pakilę augščiau kasdienių reikalų ir jį vieningai ir stropiai saugosime.

MOTINAI

Tavo skruostų švelnumas — kaip žiedas obels,
Kaip vyšnios, kaip tulpės,
Kaip klevo.
Žinau, motinėle,
Širdies tau negels,
Kad sūnus kuopon iškeliavo.
Sudėsi tik tyliai gyslotas rankas,
Sakysi: to reikia tėvynei,
Žinosi:
Išugdei gynėją tautos,
Paslėpsi paguodą krūtinėj,
Ir lauksi, kad sūnus iš pulko atsiųs
Tau atvaizdą kario milinėj.
Dabar: tu ne kartą parymai lange,
Ir džiaugsmas krūtinėj tau auga,
Ir tėviškė ta
Dar labiau tau brangi,
Kai sūnūs, savieji ją saugo...

J. Palionis

Motinos dieną mininti

Kiekvienų metų gražiausio gegužės mėnesio pirmasis sekmadienis skiriamas Motinos garbei. Tai diena, kurioj norima iškilmingai pareikšti motinoms meilę, pagarbą, dėkingumą, norima iškelti motinos vaidmenį asmens, šeimos ir visuomenės gyvenime.

Kiekvienam žmogui artimas, brangus, širdį kuteņas žodis *motina*, nes visi žmonės į pasaulį ateina per motinos skausmus. Turtingas žmogus ar vargšas, mokyta ar prasčiokas, senas ar jaunas, vyras ar moteris, — visi su pagarba mini savo motinas, kurios dėl jų daug kentėjo, vargo, džiaugės jų laimėjimais. Motina pelno sau pagarbos ir meilės ne veltui, bet per ašaras, per skausmus ir aukojimąsi. Žmonija dengia motinų galvas pagarbos, meilės ir dėkingumo aureolėmis nuoširdžiai, teisėtai ir vertai, nes motinos vaidmuo asmens, šeimos, valstybės ir tautų gyvenime yra milžiniškas.

Nuo pat pradžios motina rūpinas savo kūdikiu, svajoja apie jį ištisas dienas, apjuosia mažutėlį meiliais žodžiais, apiberia jautriais pabučiavimais, migdo tyliomis dainomis. Ji, motina, sėdi ištisas naktis prie nemiegančio kūdikio, nešioja metais ant nuvargusių rankų; jos veidą išvagoja raukšlės, galva žemyn linkta — iš rūpesčių. Motinos meilė, anot Goethės, visiškai nesavanaudiška, gryna, tikrai dieviška. Kaip motina rūpinas savo vaikais, kaip ji saugo juos, nežiūrėdama savo patogumų. Ji įdeda visą save į vaiko išauuginimą, išauklėjimą, gražios ateities parūpinimą. O kaip tikslūs ir protingi mylinčios motinos perspėjimai bei pastabos. Kiek daug prasikaltėlių, atvestų į pasmerkimo vietą, gailisi ne savo darbų, bet kad nepaklausė motinos patarimų. Kas atnešė mus į pasaulį, kas maitina, globoja, auklėja ir meile sotina mus, kas išsaugo jaunuolį nuo daugelio klaidų, kas nutiesė auklėjimo pamatus, kas puolusius padarė šventais, kas įkvėpė tėvynės meilę, kas uždegė vyrus mirti dėl savos žemės? — motinos. Jos silpnos, bet savo silpnumu galingos, įtakingos, vienur ar kitur pasaulio mintį pakreipiančios.

Motina — *šeimos faktinasis branduolys*. Kokia ji bus, toks bus šeimos sugyvenimas, tokie išaugs vaikai, toks bus jos vyras, nes motinos žodžiai, pavyzdys ir širdis geriausia mokykla.

Motina — *tautos geradarė*. Ji augina tautai prieauglį, jos rankose tautos moralė ir žmonijos ateitis. Lietuvė motina per šimtus metų saugojo, kurstė namų židinį, kad įvairios bangos ir žalingi vėjai neužgesintų religinių, tautinių, dorovinių ir žmoniškumo jausmų. Ji davė ir įkvėpė tautai narsius karius, kovotojus, valstybės vyrus.

Motina — *patriotizmo ugdytoja*. Tiek tauta bus patriotiškai nusiteikusi, kiek to motinos išmokys. Mokykla, kariuomenė gali tautinius jausmus pagilinti, bet negali jų įdiegti. Motina nesąmoningai kartais padaro patriotinių jausmų išugdyme daug daugiau, negu ilgiausi svetimųjų pamokymai. Tat ypatingas dėmesys turi būti atkreiptas į motinos reikšmę tautinių vertybių perdavimo ir ugdymo srityse. Vaikų tėvai tepadedą savų vaikų motinoms čia nors patardami, kokias idėjas motinos šiandie ypatingai vaikams turi dažniau priminti, pav., pasididžiavimą savo tauta, aukojimąsi už tėvynės reikalus, kariškų dalykų pamėgimą.

Gerbdami ir dėkodami motinoms, *atsiminkim motinų motiną — Lietuvą*. Mūsų motinų ašaros ir prakaitas aplaistė Lietuvos žemę, motinų dainos skambėjo jos laukuose ir giriose. Gerbkim, mylėkim tą žemę, kur mūsų motinos gyveno, palaidotos ir tebegyvena. „Kiekvienas vaikas yra skolingas savo motinai žemei pagarbos ir meilės“, be to, reik ginti savo šalį, nes „motinos laisvė — mūsų laisvė“, — sako Valstybės Prezidentas A. Smetona.

Pareikškim motinoms meilę ir pagarbą, nes *motinystės pareigose moteris turi pilnos teisės reikalauti savųjų pagalbos, paramos ir meilės*. Padėkime kenčiančioms ir nusiminusioms motinoms, rūpinkimės, kad motinos globa nebūtų palikta vien Dangui.

Nepasitenkinkim pasiuntę motutei laišką ar dovaną, ar už mirusias pasimeldę, neapsiribokim vien gražiais žodžiais ir trumpalaikiais jausmais, bet palengvinkim motinoms gyvenimą, duokim joms galimumo išauginti valstybei gerų piliečių. Pagerbkim motinas ir motinų motiną — Tėvynę konkrečiai ir rimtai: darbais, idėjų įgyvendinimu, susiklausymu. Tepajunta Lietuva, kad kariai gerbia motinas.

P. Launagas

M. K. Čiurlionies kūryba

(Jo 25 metų mirties sukaktuvių proga)

Visa Lietuva mini anksti mirusį nepaprastų gabumų dailininką Mikalojų Kastantą Čiurlionį. Nors jo gyvenimas ir kūrybinio darbo laikotarpis buvo labai trumpi, bet jis, dirbdamas su nepaprastu užsidegimu ir pasiryžimu duoti Lietuvai kažką didingo, paliko mums didelius meno turtus (šimtus paveikslų), kurie ilgai kels Lietuvos vardą kitų tautų akyse.

M. K. Čiurlionis gimė 1875 metais rugsėjo 10 dieną Varėnoje, Dzūkijoje, arba, kaip sakoma, garsioje Dainavos šaly. Jo tėvas buvo vargonininkas, motina — mylinti savo Kastantą — pirmutinį sūnų, mokanti daug pasakų, kurias paaugusiam Kastantui ir pasakojusi. Matyti, likimo taip buvo lemta, kad jaunas Kastantas pradžioje turėjo pereiti per muzikos arba garsų pasaulį, vėliau būti muziku-kompozitorium ir tik po to — dideliu dailininku. Būdamas tik 5—6 metų jau skambino pianinu. Keturiolikos metų buvo priimtas į kunigaikščio Oginskio (Plungėje) dvaro orkestrą. Keturius metus išbuvusį dvaro orkestre kun. Oginskis išsiuntė į Varšuvą muzikos studijuoti. 1900 m. Čiurlionis baigė konservatoriją pirmuoju mokiniu. Daug parašė muzikos kūrinių, iš kurių vieną padovanojo kun. Oginskiui. Šis davė jam galimumo dar nuvažiuoti į Leipcigą, pasitobulinti muzikoje. Grįžęs iš Leipcigo į Varšuvą, ėmėsi paišybos meno. Ir taip 1904—1905 metais mokėsi Kauziko, vėliau Stabrovskio, vedamose meno mokyklose. Čia būdamas sukūrė pirmuosius savo darbus — „Laidotuves“ iš 7 paveikslų, „Tvaną“ — šešių paveikslų, „Audros“ ciklą ir kitus.

Pirmieji darbai buvo lyg įžanga į būsimą didelį kūrybinį pasaulį, kurį jam lėmė jo vienalaikiai ir jo mokytojai. Tais darbais taip gerai užsirekomendavo,

kad jam patarė būtinai mesti visas mokyklas ir kurti savarankiškai. Čiurlionis iš mokyklos išstojo ir ėmėsi intensyvaus darbo.

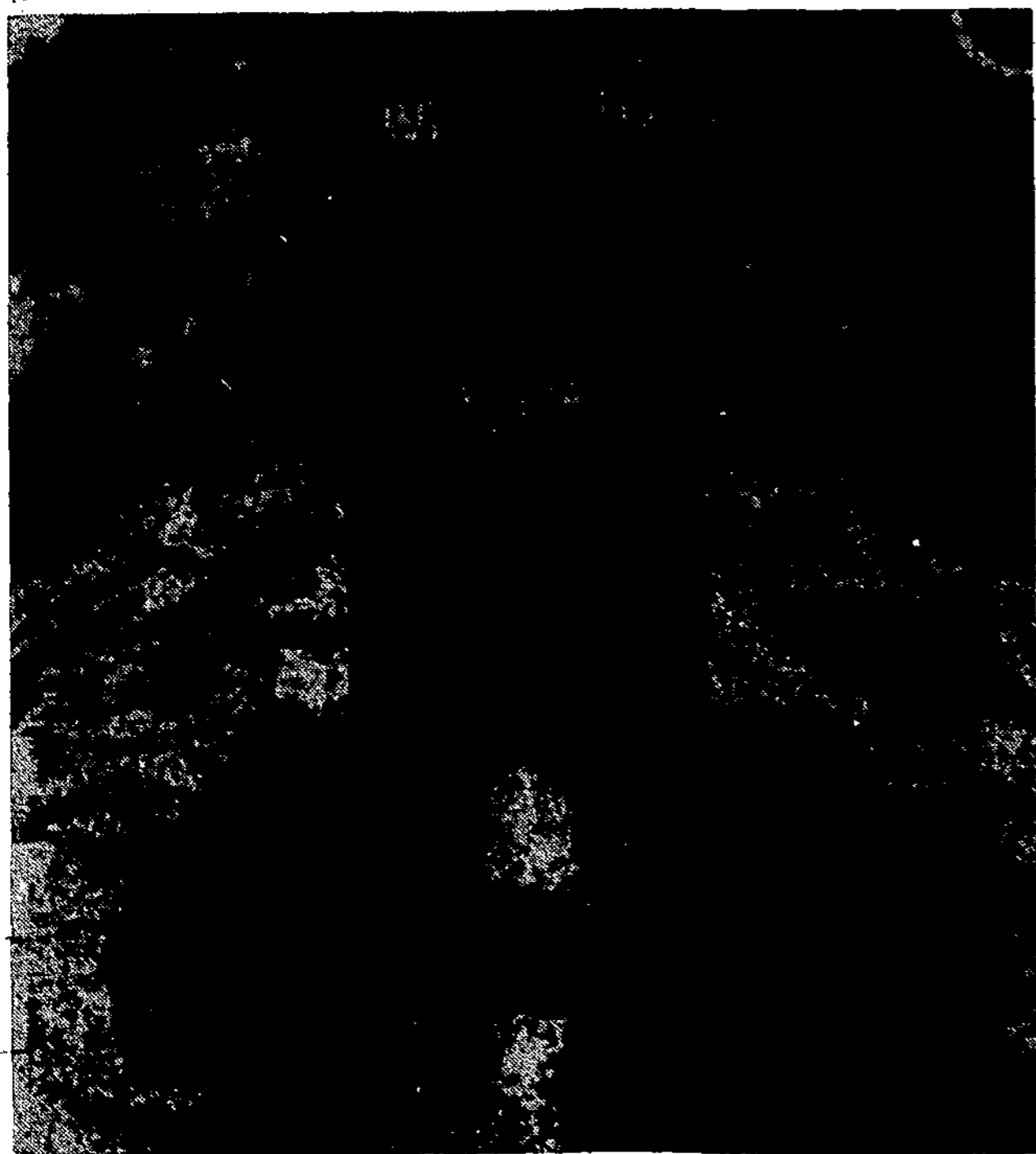
Nepaprastai laki fantazija ir minčių turtingumas Čiurlionį vertė skubėti daugiau dirbti, kad visas minėtis arba fantazijas suskubti atvaizduoti popieriuje. Galima sakyti, kad Čiurlionis rungtyniavo su savo nepaprasta fantazija. Toks rungtyniavimas jam į sveikatą neišėjo — pakirto jėgas ir sveikatą pačiame žydėjimo amžiuje.

Turim nepamiršti, kad Čiurlionis daug dirbo ir visuomeniniame darbe. Apsigyvenęs Vilniuje, jis pirmas (su pora kitų dailininkų) suruošė pirmąją lietuvių dailės parodą. Iki tol nei Vilnius, nei kiti Lietuvos miestai lietuvių dailininkų parodų nematė. Jo dėka į bendrą darbą buvo įtraukti ir kiti po platų pasaulį išsisklaidę mūsų dailininkai. Taip susiorganizavo Lietuvių Dailės Draugija, veikusi iki 1927 metų. Prieš karą jos veikimas buvo ypatingai svarbus, nes iš vienos pusės rusai stengėsi mūsų kraštą rusinti, lenkai — lenkinti. Tuo būdu dailininkų norėta kovoti visomis priemonėmis dėl lietuviybės ir prieš vienus ir prieš kitus. Čiurlionis matė, kad geriausiai seksis kovoti dailininkams tada, kai jie bus lietuviai ne tik dvasioje, bet ir savo kūryba — menu rodys lietuviškumą. Todėl jis skatino dailininkus studijuoti ir pažinti lietuvių liaudies meną. Jo teisingu supratimu, tik lietuvių liaudies menas gali duoti pagrindą lietuvių tautiniam menui. Jis pats gilinosi į įvairius liaudies meno darbus, stengėsi suprasti žmonių paprastumą ir nuoširdumą; piešė lietuviškus kryžius, kapines ir kt. Visi jo darbai yra persunkti lietuvišku nuoširdumu, paprastumu, dažnai liūdno nuotaikos — melancholiški ir mistiški.

Didžiausias jo mokytojas buvo gamta, regimas pasaulis — žemė, dangus, saulė, mėnulis, žvaigždės. Jam gamta darė nepaprasto įspūdžio, ir kuomet jis ją geriau pažino, netgi pamiršo, kad aplink ją yra kokie tai apčiuopiami daiktai, žmonės, augalai, gyvuliai ir k. Jam atrodė, kad visi tie daiktai yra tik laikino pobūdžio, jie tuojaus turės išnykti. Vietoje šių daiktų jis jautė kažkokią nematomą jėgą, lyg daiktų dvasią. Ir vaizdavo jis aplink jį buvusius daiktus ne medžiagos formoje, o permatomus, lyg miglą, lengvus, švelnius — sudvasintus. Jam visa gamta ir visas pasaulis buvo idealus pasaulis, toks, kokį jis tik išsivaizdinti galėjo, piešdamas švelniausiais spalvų tonais.

Be gražios Dzūkijos ir Nemuno krantų, jis matė ir žavėjos mūsų Baltijos jūra Palangoje. Greičiausia iš trijų dalių susidedančią „Jūros sonatą“ Čiurlionis ir sukūrė gintarinės Baltijos jūros paveiktas.

Nemažos reikšmės Čiurlionies kūrybai turėjo kelionės po Kaukazo kalnus ir Krymą. Viename laiške broliui Povilui (1905. IX. 9) aprašinėja gautus įspūdžius Kaukaze taip: „Atsimeni, Poviliuk, Palangą ir mūsų pasivaikščiojimus pajūry? Na, tai ir tenai panašiai buvo, tiktai gal gražiau, nes tenai buvo daugiau gaivalinga ir, tarytum, baugu. Aukšti, uoluoti, vietomis neprieinami krantai, kai kur vos galima pasprukti nuo bangos, o iš kokio nors kalno matai be-

Čiurlionies paveikslas „Rex“ (karalius)

Čiurlionies pav. „Pilies pasaka“

veik pusę jūros. Vaikščiodavau vienas, nes mano draugas buvo truputį kvailas ir bevelijo bėgioti su panelėmis. Gal ir gerai, mat, buvo per daug puiku, kad betkur būtų galima stebėtis tuo grožiu“. Toliau rašo: „Mačiau kalnus, kurių galvas glostė debesis, ir didingus sniegynus mačiau, kurie, iškilę viršum debesų, aukštai laikė savo žvilgančias figūras. Girdėjau kaip kriokia Terekas, kurio tekmeje nebe vanduo, bet putos kunkuliuoja. 140 varstų atstumoje mačiau Elbrusą, tarytum, kokį didžiulį sniego debesį, traukiantį baltos kalnų procesijos priešakyje. Saulės laidoje, tarp laukinių fantastiškų uolų, pilkose ir ružavose spalvose įsipynusi, mačiau Darjalų slėnį. Tada keliaudavome pėsti. Tas kelias, kaip sapnas, paliks mano atmintyje visam amžiui“.

Nuostabaus gamtos grožio ir didingų kalnų paveiktas, Čiurlionis sukuria tris paveikslius: „Mano kelias“, iš 4 dalių, „Žalčių sonatą“ ir kitus. Jis, besitindamas prie gamtos, artėjo prie jos tobūybės Tvėrėjo - Pirmapradžio. Jo garbei Čiurlionis sukūrė ne vieną „Himną“ ir „Rex“ — Karalių. Jo visus darbus lydi pasaulio Karalius, kaipo vienas iš svarbiausių paveikslo momentų.

Kaip muzikas ir tapytojas Čiurlionis stengėsi gretinti muzikalinio veikalo vystymo eigą ir paveiks-

luose. Jis jautė, kad viską pasakyti vienu paveikslu neįmanoma, vienoje kompozicijoje perduoti kelias nuotaikas visai negalima, todėl ėmė dirbti ciklinius paveikslius, kuriuos pavadino „Sonatomis“, „Preljudais ir Fūgomis“. „Sonatos“ susideda iš 4 dalių — 4 paveikslų, o „Preljudai ir Fugos“ iš dviejų. Ciklais dirbtų paveikslų yra ir nemuzikaliniais vardais. Iš tokių žinomi „Pasaulio sutvėrimo“ trylika paveikslų, „Zodijako ženklų“ (žvaigždynų) — dvylika, „Žiemos“ — aštuoni paveiksliai ir aukščiau paminėti „Tvano“, „Audros“, „Laidotuvių“ ir k. ciklai.

Čia ypatingo dėmesio vertas „Vyties“ preliudas, kur Čiurlionis simboliškai vaizduoja raitelį — pakilusią Lietuvą aukščiau kažkokio fantastingo miesto ir kalnų, visas kliūtis nugalėjusią laisvą-nepriklausomą. Šį paveikslą galima laikyti Čiurlionies pranašavimu 1909 metais apie būsimą nepriklausomą Lietuvą.

Ir taip, anksti netekom genialaus menininko, kuris dar daug žadėjo Lietuvai, jos meninei kultūrai. Minim kūrėją, kovojusį už lietuviybę, pranašavusį laisvą rytojų ir to rytojaus neišvydusį. Jis mirė 1911 m.

Ats. j. ltn. A. Rūkštelė

Pavasariškas pasveikinimas

Pražydo prie vieškelio beržas
Balsvų pumpurų sidabru.
Jaunystė į platumas veržias,
Kur žalia, kur melsva, erdvu.

Aš tėviškę mielą ir brangią
Džiaugsmingai pasveikint eisiu;
Su klykiančiom gervėm padangėj,
Su chorais pilkų vieversių.

Žilvičiai, sumerkę į upę
Nužvilgintas vario kasas,
Pakluonėj kaštanai suklupe,
Sveiki!

Aš siunčiu jums svajones visas.

Sveiks, mielas artojau, prie plūgo,
Palinkęs laukų vidury!

Šaukiu su pavasario pūgom
Sveiks, broli, tėvynės kary!

Juozas Palionis

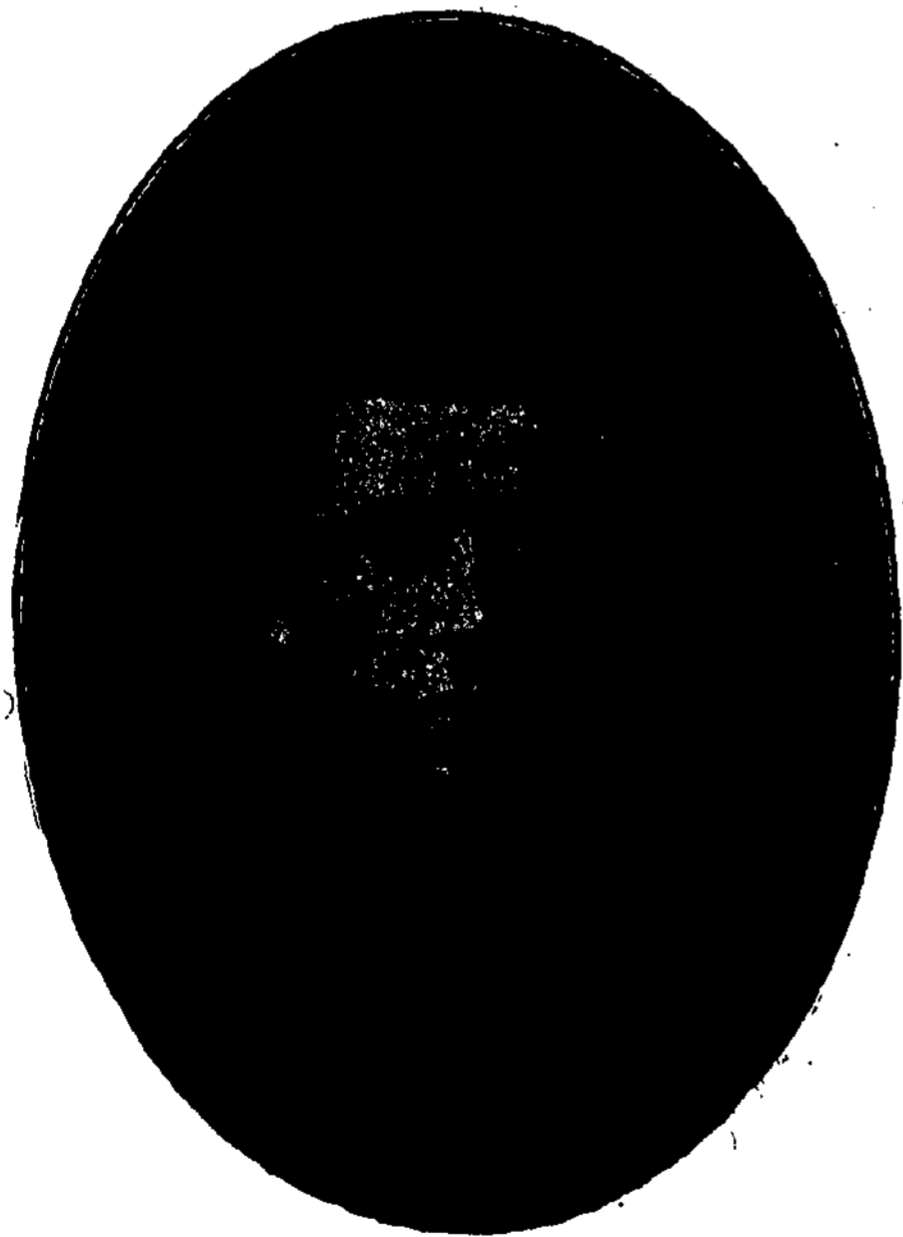
Pavasaris prie ežero
Pr. Gaižučio foto

MŪSŲ KUKLIEJI DIDVYRIAI

Kitus gelbėdami — aukojo savo gyvybes

1919 m. rugpiūčio pabaigoj mūsų kariuomenė, kovose su bolševikais eidama pirmyn, jau buvo prie pat Dauguvos krantų. Vilniaus bataliono (dabar 5 pėst. pulkas) kariai, draugė su kitų mūsų dalių kovos draugais, pamatė Daugpilio miesto bokštus. Čia pat po kojomis ramiai sau plaukė į jūrą Dauguvos vandens.

Naktį į rugpiūčio 29 d. bolševikų artilerija, kulkosvaidžiai ir šautuvai smarkiai apšaudė lietuvių apkasus. Vilniaus bataliono kareiviai, Juozas Vaškevičius ir Pranas Žąsinas, buvo išsiųsti į priešų pusę žvalgybon. Nors žvalgomajame plote siautė smarki kautynių ugnis, kiekviename žingsny gresė kulky pavojai, tačiau šiedu narsuoliai visą naktį žvalgė priešą ir gerai atliko savo uždavinius. Nepabūgo nieko: nei švilpiančių pro šalį kulky, nei ten, priešų apkasuose, kyšančių durtuvų.

Pusk. J. Vaškevičius

Be to, rugpiūčio 30 d., kada to pat bataliono mokomosios komandos viršila Andrius Gudaitis buvo mirštamai sužeistas Grivoje (Daugpilio priemiesty, šiaupus Dauguvos) ir pasitraukiusios komandos paliktas (nes buvo smarkiai sumušta ir priešų supama), J. Vaškevičius su J. Pauliukevičium nubėgo į Grivą savo viršilos pasiimti ir nepalikti jo priešui. Abu šie narsuoliai ilgai nešė viršilą į savųjų pusę, nors bolševikai ir smarkiai juos apšaudė. Pagaliau priešų šūviai pakirto ir

J. Pauliukevičių. Vaškevičius liko vienas. Tuo tarpu priešais priėjo gilų ir pilną vandens griovį, per kurį vienas nebeįstengė perkelti savo viršilos, o priešas jau buvo čia pat ir gresė pavojus patekti į nelaisvę. Nors ir labai buvo skaudu palikti lauke mirštamai sužeistą

Vyr. pusk. Pr. Žąsinas

savo viršilą, bet kovos aplinkybės tai vertė. Neberasdamas kitokios išeities, buvo priverstas nusilenkti likimui ir vienas gelbėtis iš priešų nelaisvės. Vėliau, atmušus priešą, viršila buvo paimtas iš lauko.

Kareiviai Juozas Vaškevičius ir Pranas Žąsinas buvo apdovanoti Vyčio kryžiais.

KAIP BUVO GAMINAMI ŽELIGOVSKIO „PAKRAŠTIEČIAI“

Vienas iš labai aktingų lenkų kovotojų mūsų fronte, dipl. plk. Adomas Koc'as, paskirtas Lenkijos banko pirmininku. „Polska Zbrojna“, rašydama apie naują banko vadovą, prisimena senus laikus 1920 metais, kai plk. Kocas vadovavo savanorių divizijai. Jis gavo maršalo Pilsudskio įsakymą atrinkti „pakraštiečius“ (lenkiškai — „kresowcy“), t. y. vilniečius iš savanorių divizijos ir perduoti juos į gen. Želigovskio diviziją, kuri turėjo užpulti Vilnių. Maršalas J. Pilsudskis liepė duoti net 3000 kovotojų. Plk. Kocas iš karto maršalui atsakė, kad jo vedamoje divizijoje tokio pakraštiečių skaičiaus nebus.

„Man vistiek“ (To mi jest wszystko jedno) rūsčiai atsakęs vyriausias Lenkijos kariuomenės vadas. Kocas pasižadėjo išpildyti įsakymą.

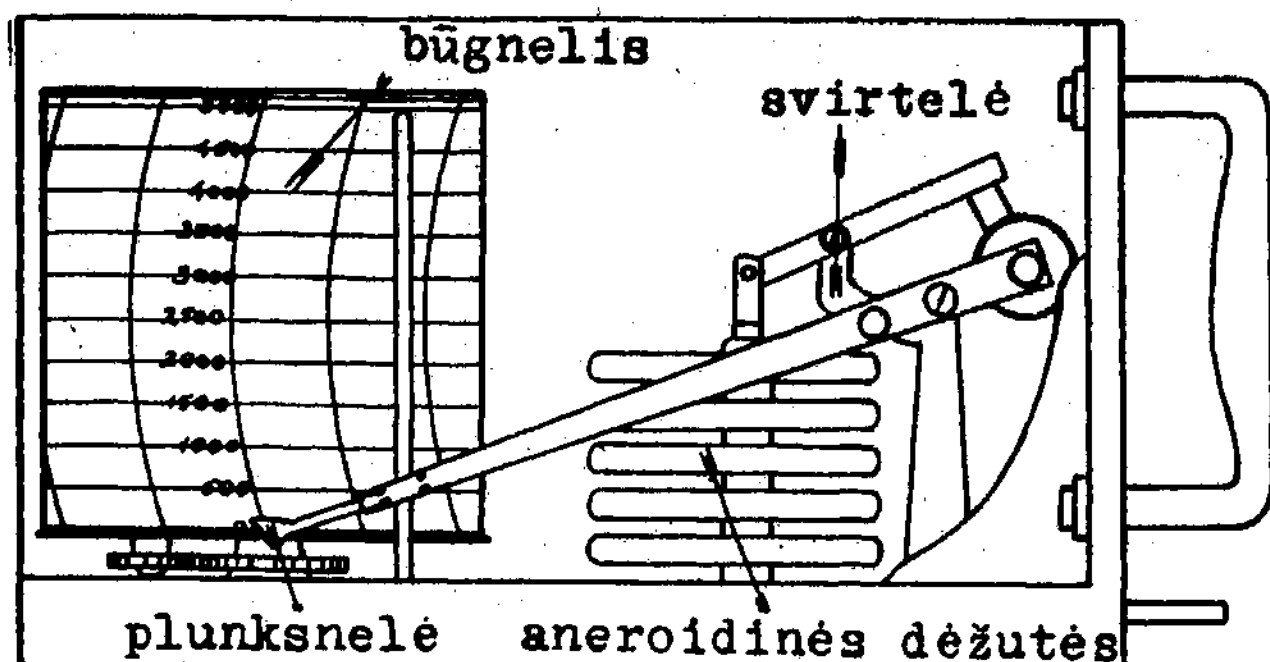
Pašaukęs 201 savanorių pėstininkų pulko vadą, Kocas davė jam įsakymą. Šis pulkas buvo suformuotas iš varšuviečių. Pulke buvo ir vilniečių batalionas. Kocas kreipėsi į pulko vadą, mjr. Dojan-Surówką šiais žodžiais: „Krikštiju jus vandeniu. Pavadinu jus pakraštiečiais. Duodu jums Vilniaus žemės 6 pulko vardą. Nuo šio laiko turėsite šitaip vadintis“.

Viena iš šių pulko kuopų pirmoji įsiveržė į mūsų senąją sostinę 1920 m. spalio mėn. 9 d.

Meteorologija aviacijos tarnyboje

(Žiūr. „Kario“ Nr. 17)

Aeronavigaciniai aukščio rodykliai, altimetrai ir barografai, padaryti taip pat, kaip ir aneroidiniai barometrai, ir jų veikimas pasireiškia keičiantis aukštyje oro slėgimui. Jau žinome, kad aukštumui didėjant oro slėgimas krinta. 5500 m aukštyje oro slėgimas yra beveik dvigubai mažesnis už žemės paviršiaus slėgimą. Iš tų oro slėgimo kritimo duomenų galima išmatuoti aukštį. Geriausiai oro slėgimą būtų matuoti su gyvsidabrio barometru, bet jis lėktuve nepatogus vartoti. Jo parodymai yra jautrūs ir priklauso nuo jo paties pakrypimo ir nuo žemės sunkumo jėgos. Todėl aviacija vartoja aneroidinius barografus ir altimetrus, kurie susideda iš viena ant kitos uždėtų aneroidinių dėžučių. Slėgimui kitėjant dėžučių stulpelis mažėja arba didėja. Tuos slėgimo pakitėjimus parodo atitinkamai perduodančios rodyklės. (Žiūr. 7 br.).

7 brėž.

Prieš išskrendant, lakūnas aukščio rodyklę pasta- to ant 0. Bet reikia atsiminti, kad tas žemę žymintis nulius atitiks tik tą pakilimo vietą. Pav.: jei pakilimo vieta yra 35 m nuo jūros paviršiaus, tai nusileidus aerodrome, kuris yra 85 m aukštyje nuo jūros lygio, altimetras rodys dar 50 m aukščio. Dienos metu tas nusileidimas nėra pavojingas, bet nakties metu, ne tik nusileidimas, bet ir skridimas darosi pavojingas. Kiekvienu momentu lėktuvas gali atsimušti į kurią nors aukštumą, nors altimetras dar rodytų 50 m aukščio. Tokiais atvejais geriausia altimetrą nustatyti pagal jūros paviršių, o skrendant sekti aukštumų žemėlapi ir įvesti reikiamo aukščio pataisas. Pagaliau aukščio rodyklės ir barografai, nuo dažnų oro slėgimo pakitėjimų, nustoja savo tikslumo. Reikalinga kartas nuo karto juos patikrinti. Tam aerodrominės meteorologijos stotys yra aprūpintos aparatais, mini- miems įrankiams tikrinti.

Oro slėgimas žemės paviršiuje išsidėstęs nevienodai. Skrendant tas nevienodai išsidėstęs oro slėgimas veikia ir į aukščio rodyklės parodymus. Vienintelis būdas pataisoms įvesti galimas — naudojantis izobarų išsidėstymo žemėlapiais ir informacinėmis žiniomis apie slėgimo padėtį skridimo kelyje.

Tokį pat vaizdą mes matome ir greičio rodyklėse. Veikimas greičių rodyklėse pagrįstas išmatavimu skirtumo statiško ir aerodinamiško oro srovės spaudimo. Skirtumas statiško ir aerodinamiško oro srovės slėgimo, matuojamas greičio rodyklės, ir priklauso

nuo oro tankumo. Aišku, kad išskaičiavimas greičio rodyklės skalės turi būti praveistas pagal kokį nors pagrindinį, pradinį oro tankumą ir jo kintamumą sąryšį su aukščiu. Faktiško oro tankumo ir jo pasikeitimo aukštyje duomenims su išskaičiavimo duomenimis nesutampant, greičio rodyklėse atsiranda klaidos, kurios gali pasiekti žygio ribos.

Aprašytų atmosferinių sąlygų įtakų karinė reikšmė į prietaisų parodymą yra labai didelė; tikslus žinojimas lėkimo aukščio ir lėktuvo greičio — be galo svarbus visoje eilėje atsitikimų, lėktuvo pritaikymo kautynėms. Pirmoj eilėj čia priskiriamas bombų metymas iš lėktuvų ir aerofoto nuotraukos, kurie prie netikslių aukščio ar lėkimo greičio duomenų, priveda prie uždavinių neišpildymo.

Lėktuvo motorui atmosferinės sąlygos pasireiškia šiuo būdu. Aukštyje motoro galingumas sumažėja, nes, esant retesniai orui, sumažėja ir oro kiekis, kuris patenka į motoro cilindrus. Kylant aukštyn, didėja ir kuro aikvojimas, nes į karbiuratorių, esant tam pačiam benzino kiekiui, patenka mažiau oro, ir mišinys tampa skystas. Minėtas motoro galingumo sumažėjimas kylant aukštyn turi tą reikšmę, kad kiekvienas lėktuvas turi kraštutinę kilimo ribą, vadinamą kilimo lubomis, virš kurių, motoro galingumui sumažėjus, lėktuvas kilti nebepajėgia. Reikia pažymėti, kad į lėktuvo lubas turi įtakos ir paties lėktuvo konstrukcija. Kiekviena konstrukcija reikalauja ir skirtingo motoro galingumo, nugalėti oro pasipriešinimą. Apie lėktuvo motoro galingumo sumažėjimą, kylant aukštyn, galima spręsti iš šios lentelės:

Skridimo aukšt. metrais	Oro tankumas %	Motoro galing. %
Jūros lygyje	100	100
2 000	80	79
4 000	67	60
6 000	54	44
8 000	43	31

Motoro galingumo sumažėjimui išvengti ir padidinti lėktuvo kilimą aukštyn — reikalinga:

a) pritaikyti karbiuratorių, kurs leistų palaikyti pastovų mišinį oro su kuru;

b) pritaikyti turbokompresorių, įtraukiantį lėkimo metu orą ir suspaudžiantį jį iki tam tikro spaudimo, reikalingo normaliam motoro darbui;

c) padidinti spaudimo laipsnį motore.

Bet ir šios priemonės, dėlei dideliame aukštyje esamo labai mažo oro tirštumo, nedaug tepadidina lėktuvo lubas ir joku būdu negali padaryti jas neribotomis.

Turimais duomenimis, šių laikų aviacijos technika, naudodamosi visa serija turbokompresorių, veikiančių iš eilės paskui vienas kitą, gali pasiekti lėktuvo lubų pakilimą iki 15.000 m, t. y., iki stratosferos.

Oro temperatūra motoro darbui pasireiškia:

1) Žemoje temperatūroje (žemiau — 20°C):

a) tepalas sušala ir jo pylimas į batus pasunkėja;

- b) benzolas grynas, o taip pat įeinąs į mišinio sudėtį su benzinu, sušala;
 - c) vanduo atšaldymo sistemoj per daug ataušta ir gali net suplėšyti vamzdžius ir radiatorių.
- 2) Prie aukštos temperatūros (aukščiau $+40^{\circ}\text{C}$):
- a) paprastas radiatoriaus atšaldymo plotas pasidaro nebe pakankamas ir motoras perkaista;
 - b) lėktuvo įsibėgėjimo kelias prieš pakylant pailgėja iki 40% virš normalaus, o taipgi pailgėja ir laikas, reikalingas pakilimui į aukštį;
 - c) gali įvykti negeistinos deformacijos lėktuvo konstrukcijos ir medinių dalių, o taip pat sužalojimas guminių dalių.

Sumažinti žemos temperatūros negeistiną veikimą į lėktuvo motorą galima šiuo būdu:

- a) atšaldymo vamzdžius apsukti milo bintais;
- b) radiatorių apdengti uždangomis;
- c) sušildyti tepalą, prieš pilant į lėktuvo bakus;
- d) į tepalą įpilti nedidelį kiekį žibalo, į vandenį glicerino arba spirito, nes šie mišiniai žemina tepalo ir vandens užšalimo temperatūrą.

Sumažinimui veikimo aukštos temperatūros, reikalinga motorui duoti papildomus radiatorius. Reikia atsiminti, kad oro temperatūra, be svyravimų, parėnančių nuo metų laikotarpių, dar priklauso ir nuo aukščio. Juo didesnis aukštis nuo žemės, tuo žemesnė temperatūra. Todėl, apskaičiuojant temperatūros įtaką į motoro darbą, reikia žinoti temperatūrą ne tik žemės paviršiuje, bet ir numatomame skridimo aukštyje, naudojantis vertikaliu temperatūros gradientu.

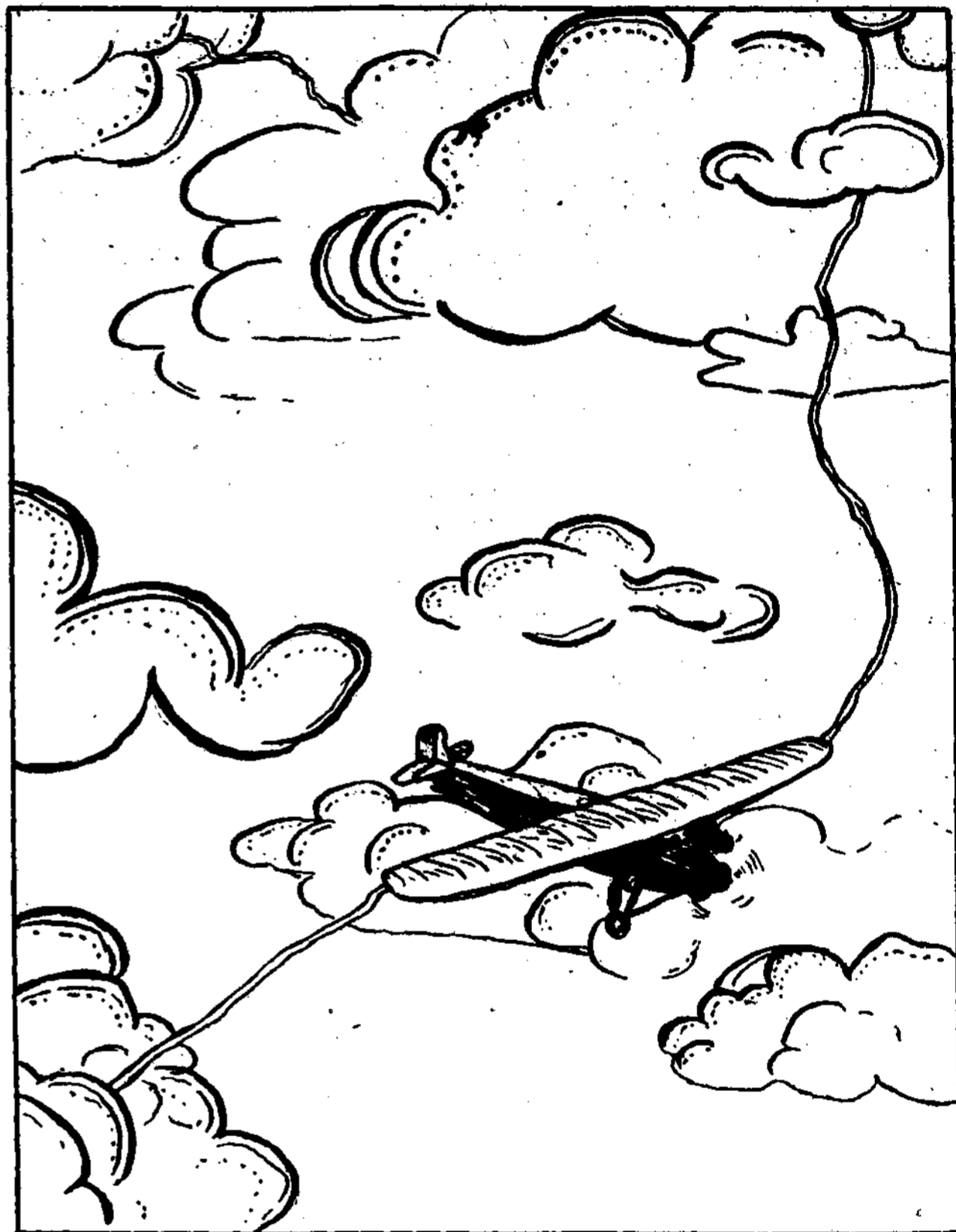
Didelė oro drėgmė (virš 80%) veikia į motoro apsisukimą aukštyje, sumažindama apie 20–30 apsisukimų per minutę. Prie didelės oro drėgmės subrinksta fibrinės magneto dalys, atidrėgsta apvijos, ir motoras ima nelygiai dirbti. Skrendant debesyse arba rūke, kur oro drėgmės yra net 100%, nemaloniai veikiama į motoro darbą, nes į motoro cilindrus, kartu su oru, patenka ir smulkūs vandens lašeliai.

Audros skraidymui sudaro rimtą kliūtį viena — dėl vertikalių oro srovių, antra — dėl žaibo pavojaus. Audrose gaunasi stiprios vertikalės oro srovės, pasiekiančios kartais didelį greitį (iki 40 m/sek.) apsunkindamos lėktuvo valdymą. Greit horizontaliai judąs lėktuvas staiga gauna papildomą vertikalų greitį, kuris jį blaško šuoliais aukštyn ar žemyn. Lakūnas nuo staigaus lėktuvo kritimo žemyn iš inercijos atsidalina nuo sėdynės ir, jei jis neprisirišęs, gali būti išmestas iš lėktuvo. Lėktuvo perkrovimas milžiniškai padidėja; oro srovės veikia statmenai į sparnus ir iš karto į didesnį plotą, kas gali būti priežastimi lėktuvo sulūžimo ore. Tos priežastys verčia audras aplenkti arba nutūpti; ir tik išimtiniais atsitikimais tenka perskristi audras.

Žaibo trenkimas į lėktuvą anksčiau buvo laikomas nepavojingu, bet vokiečių meteorologo Koppe tyrimai parodė, kad pavojus yra labai realus. Pavojus yra ne todėl, kad skrendant lėktuvas pritraukia į save žaibą, bet todėl, kad jis gali atsidurti elektrinio išsitaikymo kelyje. Tai įvyks, jei lėktuvas savaime sudarys žaibui mažiausio pasipriešinimo kelią ir pa-

lankias sąlygas trumpam sujungimui. Tas sąlygas sudaryti padeda motoro išmetamų dujų srovė, velkama užpakalyje lėktuvo, o taip pat išleidžiami įvairūs trosai, radio stoties antenos ir t. t. (Žiūr. 8 br.).

Koppe paduoda asmeniškai jo stebėtą žaibo trenkimą į lėktuvą 1926 m. balandžio 20 d. Vokietijoje arti Wangeroge. Tą dieną ten buvo suruošta skridimas lėktuvu, tipo Fridrichschafen FF-49, tyrimo tikslu. Ant ilgo trosu prie lėktuvo buvo pritvirtintas drobinis konusas. Po pietų, lėktuvui paėmus kryptį į vakarus, jis susikirto su debesų vilnimi, ėjusia plačiu frontu iš pietų. Išeidama iš vieno debesies, pilotas pastebėjo priekyje 5–10 km atstume du žaibus. Jis tuojuo nutarė tūpti ir pirmiausia norėjo nuleisti trosą su drobiniu konusu, kuris tuo momentu buvo

8 brėž.

dar debesyje. Vienok pirma, negu jis spėjo tą padaryti, įvyko žaibo smūgis. Tą smūgį pilotas pastebėjo kaip aštrų metalinį garsą, gi stebėtojai nuo žemės (tame skaičiuje ir Koppe) matė ir patį žaibą. Buvo matyti, kaip žaibas iš viršutinės debesio dalies perėjo į trosą, kurio didesnę dalį sudegino. Lėktuvui nutūpus pasirodė, kad žaibas trosu pateko ir į lėktuvą: išstipino keletą grandžių, valdymo trosų, matėsi apdegimo žymių medyje ir drobėje. Priežastimi išsikrovimo elektros per lėktuvą — čia buvo ilgas trosas, sudaręs laidą tarp dviejų priešingai prikrautų debesų.

Smulkūs tyrinėjimai žaibo įtakos į lėktuvą buvo daromi Amerikoje „Izoliatoriaus“ laboratorijoje. Tyrimai buvo daromi pagalba kondensatoriaus su lėktuvo modeliais ir pačiais lėktuvais. Tyrimų rezultatai parodė lėktuvų galimus sužalojimus:

1) Gaisras. Gaisras, užsidegus medžiagai, iš kurios lėktuvas padarytas, galimas beveik išimtinai tik mediniuose lėktuvuose;

2) Sutirpimas arba deformacija metalinių dalių. Jei srovės kelyje pasitaikys medžiaga blogo laidumo, tai jos įkaitinimas sugadina konstrukciją;

3) Izoliacijos sugedimas uždegimo sistemoje. Atsitinka, jei laidai susikerta; bendrai izoliacija išlaikoma aukštos įtampos voltažą;

4) Priešlaikinis dujų sproginimas motoro cilindruose. Įvyksta, patekus žaibui į cilindro žvakę; sugadina motorą;

5) Sugadinimas prietaisų. Žaibo metu, sumažėjus atmosferos slėgimui, gali sugesti greičio rodyklės diafragma. Radio įtaisai irgi sugenda. Sugenda ir visi įtaisai, kur indukcijos jėga sugenda izoliacija. Labai retai žaibas kliudo pilotą, bet žaibo artimas veikimas gali apkurtinti ligi sąmonės nustojimo, arba stipria šviesa apakinti.

Visos tos aplinkybės verčia su dideliu atsargumu laikytis, skrendant audroje arba viesule. Geriausia pasitikus audrą arba viesulą juos aplenksti, tuo labiau, kad paprastai jie neužima didelio ploto.

Debesuotumas įvairiose formose turi įtakos į skridimo techniką. Skrendant debesyse arba rūke, labai sunku išlaikyti lėktuvo—horizontalią padėtį ir yra pavojus nuslysti ant sparno. Tai atsitinka skrendant klodiniuose — kamuoliniuose ir kamuoliniuose debesyse, dėka ten esančių vertikalių oro srovių. Tarp atskirų kamuolinių debesų, vadinamose „language“, pastebimos krintančios oro srovės. Oro srovių maišymasis pasiekia maksimumą audros debesyse; ten sunkiems lėktuvams skridimas pavojingas.

Skrendant debesyse orientavimas labai sunkus ir tenka būtinai naudotis dirbtino horizonto rodyklėmis. Skrendant debesyse, nematant žemės, yra sunku išlaikyti lėktuvo lygsvarą. Matydamas žemę, lakūnas gali lėktuvo padėtį stebėti sulig žemės horizontu, ir netikėtus lėktuvo pakrypimus laiku išlyginti. Gi, skrendant debesyse arba rūke, ta aplinkybė atpuola, ir yra didelis pavojus nustoti lygsvaros. Reikia pastebėti, kad šių laikų lėktuvų aprūpinimas prietaisais pilnai išriša lėktuvų lygsvaros išlaikymo uždavinių, nematant žemės paviršiaus, taigi ir skridimą debesyse ir rūke.

Sunkiausia yra nutūpti, nematant žemės. Tirštas rūkas niekada neleidžia teisingai nutūpti, nes negalima nustatyti mašinos išlyginimo momento ir pastebėti kelyje esamų kliūčių. Lėktuvui leidžiantis tūpti, lėktuvas turi didelį greitį, ir pilotas, lėktuvo ratams siekiant žemės paviršių, turi lėktuvą pastatyti horizontaliai. Iš to seka reikalingumas, kad nusileidimo vieta būtų visai lygi ir neturėtų kliūčių. Kad nutūpimas būtų laimingas, pilotas turi gerai matyti žemę ir joje esančius daiktus. Šių laikų technika žino priemones išlyginti lėktuvą tūpiant, bet tos priemonės gelbsti tik dideliuose, lygiuose aerodromuose ir tiksliai žinant tūpimo ribas. Tupiant laukuose, tos visos priemonės yra bejėgės.

Labai pavojingas yra rūkas, susiliejęs su klodiniiais debesimis. Iš tokio rūko labai sunku išvesti lėktuvas, nenustojus lygsvaros.

Tenka pastebėti, kad esant aukštai virš rūko sluoksnio — dažnai per jį matyti žemę, bet tūpimui toks rūkas pavojingas, nes ties žeme matomumas la-

bai mažėja. Matomumo sąlygos debesyse ir rūke labai nevienodos ir priklauso nuo kiekio ir radiuso vandens lašų, sudarančių debesį arba rūką. Kai kada matomumas yra tiek geras, kad leidžia skristi ir debesyse rikiuotėje, palaikant akies ryšį ir matant žemės paviršių.

Lėktuvo apledėjimo reiškiniai. Praktiškai nustatyta, kad lekiant debesyse arba rūke, esant temperatūrai žemiau užšalimo taško, ant trosų ir priekinių lėktuvo spyrių darosi ledo sluoksnis. Ledo sluoksnis kai kada padengia liemenį, uodegą ir net priešakinę propelerio briauną. Palankiomis tam reiškiniui atmosferinėmis sąlygomis tas sluoksnis auga ir storėja, turėdamas ypatybę augti prie kraštų greičiau negu ties viduriu. Rezultate šitas šalimas gali pasiekti žymių ribų:

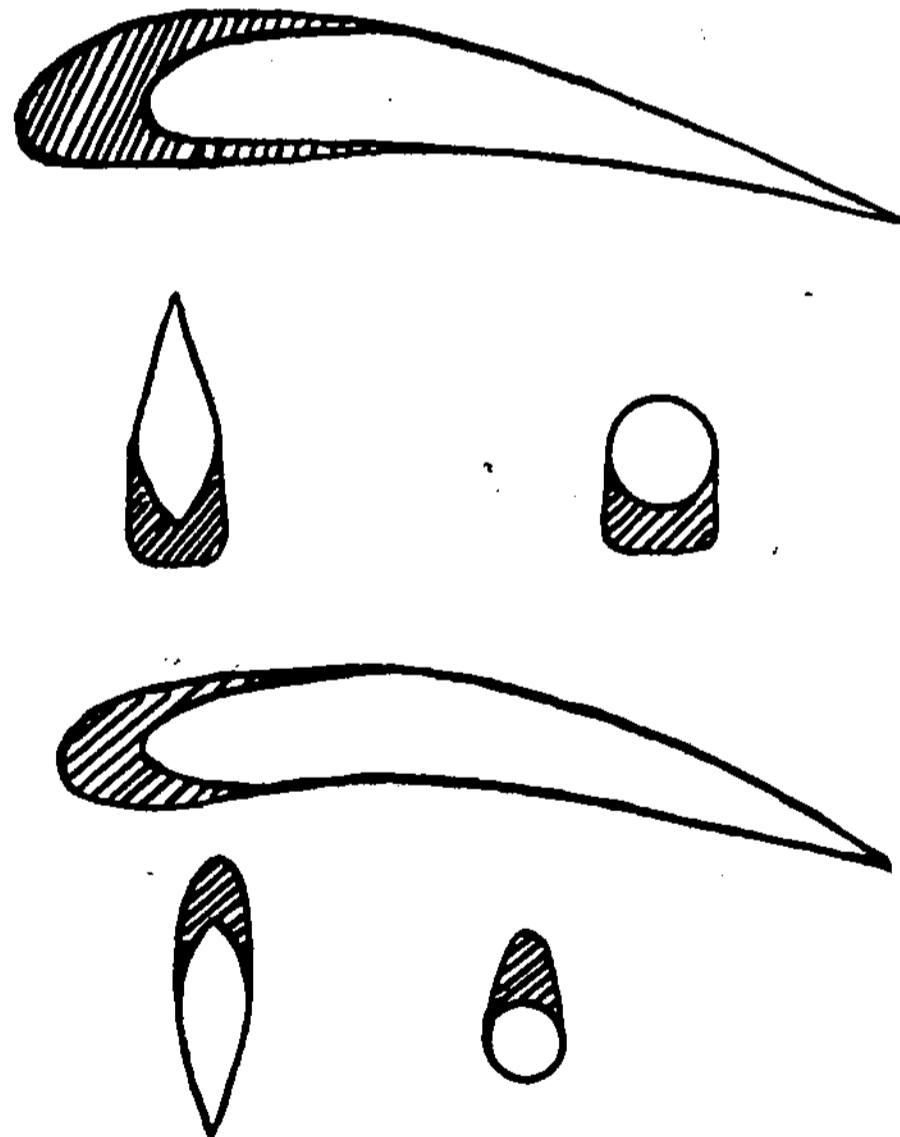
a) pasipriešinimas trosų, spyrių, įvairių išorinių sutvirtinimų ir pačių sparnų milžiniškai padidėja: ledo gabalai, susidarę ant propelerio menčių, daro nelygų motoro veikimą;

b) keliamoji sparnų jėga gali sumažėti dėka sparno profilio pasikeitimo, susidariusio dėl ledo apšalimo ant priekinės briaunos, paprastai viršutinėje pusėje;

c) mašinos svoris gali pakilti virš maksimalaus galimo krūvio;

d) nustoja veikęs greičio rodyklis: užšala bei užsikemša vamzdelis.

Kai temperatūra žemesnė — 10° , kristalinis, sniego pavidalo sluoksnis atsiranda nežymiam kiekyje priekinėse dalyse sparnų ir spyrių. Tokio apšalimo forma (žiūr. 9 br.) yra ganėtinai nutekanti ir to-

9 brėž.

dėl tiesioginiai neturi įtakos į aerodinamiškas lėktuvo savybes.

Labai didelį lėktuvo apledėjimą galima pasiekti patekus lėktuvui į debesį, susidariusį iš labai atvėsusių lašų. Pavyzdžiui, skrendant amerikiečių lakūnui Čemberlenui 1921 m., ant jo lėktuvo Bellanca, ledėjančio lietaus skysty, susidarė ledo danga 20 mm storio ir daugiau 100 kg svorio, ir Čemberlenas turėjo nutūpti. Praktiškai nustatyta, kad ant metalinių lėk-

Puskarininkų mokykla*) ir jų mokymas

Šių dienų puskarininkų mokykla yra savotiškas universitetas. Mokinys jon ateina su liaudies bei vidurinės mokyklos mokslo cenzu, ir iš jos išeina pilnai parengtas puskarininkis — viršininkas, žinąs pagrindinius taktikos dėsnius, susipažinęs su metodais kariuomenės vartojimo lauke, turįs pakankamą supratimą apie viršininko autoritetą ir jo vaidmenį kariuomenėje. O visa tai puskarininkui reikia duoti per 5—6 mėnesius, kas ir verčia mus nuolat ieškoti naujų, geresnių, moderniškesnių mokymo metodų, kurie palengvintų instruktorių darbą puskarininkų mokyklose.

Pirmas klausimas tai mokymo būdas. Jų gali būti du: pirmasis — detalai ir tiksliai apriboti mokymą pavidale vadovėlių bei rašytų pamokų, kur visa medžiaga būtų jau iš anksto apdirbta, parengta ir surašyta skaityti mokykloje; antrasis — užbrėžti aiškų tikslą, kurio mokykla turi pasiekti, t. y. kokia kryptimi turi būti vedamas būsimųjų puskarininkų auklėjimas ir mokymas, nurodyti taip pat įvairius statutus ir rankvedėlius, su kuriais mokiniai privalo būti supažindinti, — o visas smulkmenas palikti mokyklos viršininko ir jo instruktorių nuožiūrai.

Kiekvienam aišku, kad būsimųjų puskarininkų auklėjimas ir mokymas visuomet pavedamas gambiausiems dalies karininkams. Jeigu gi karininkams — instruktoriams tas darbas bus pavestas keletą metų iš eilės, atskiromis auklėjimo ir mokymo sritimis, tai tokie instruktoriai savo darbe padarys didelę pažangą, nes, užinteresuoti asmenine pažanga, ieškos naujų kelių savo sritį patobulinti ir kuo tinkamiau išpildyti jiems pavestą uždavinį.

Pirmasis būdas, paprastesnis, antrasis sudėtingesnis ir svarbesnis. Ir viename ir antrame mokymo būduose rasime patogumų ir nepatogumų, ir čia viską nulems sprendžiamojo viršininko nuožiūra. Gali, be abejo, atsirasti ir kitokių priimtinių mokymo būdų, kuriuos galima būtų dar naudingiau pavartoti.

Pirmojo būdo patogumai glūdi tame, kad lengviau pasieksime apmokymo vienodumo višoje kariuomenėje; instruktorių kadrą turės prisilaikyti tiks-

*) mokomoji kuopa, komanda.

tuvų ledo formavimasis daug intensyvesnis, negu ant medinių. Tas aiškinama skirtingu lėktuvų šilimos laidumu.

Bet kokių patikimų techniškų priemonių, kovoje su lėktuvo apledėjimais skrendant, iki šių laikų nesurasta. Todėl kol kas su tuo reiškiniu galima kovoti tik pasyviais metodais, t. y., pasišalinimu iš nepageidaujamos srities. Tuo atveju geras būdas yra — lėktuvo pakilimas aukštyne, aukščiau debesų sluoksnio, kur susidaręs ant lėktuvo ledas labai greit išgaruoja, dėka didelio oro sausumo pereidamas iš kieto stovio betarpiškai į dujinį. Šis būdas ne visada pritaikomas, nes lėktuvo apledėjimas gali neleisti pasiekti didelių aukštų. Išsigelbėti nuo apledėjimo ledu, reik nusi-leisti į labiau žemus atmosferinius sluoksnius, kur įtakoje aukštesnės temperatūros (jei ten tokia yra) ledas gali nutirpti. (Bus daugiau)

liai duotos medžiagos, gi jų darbas lengvai viršininkų kontroliuojamas, nes ne kiekvienas viršininkas arba instruktorius aiškiai įsivaizduoja, kas reikalinga tam tikrojam pamokoj išleisti, o kas pabrėžti. Bereikalingas gilinimasis į smulkmenas — didelis apsunkinimas mokiniams; instruktorius sugaišta laiką, o mokiniai, nevirškindami visų smulkmenų, gauna tikrai neaiškų dėstomojo dalyko vaizdą, kuris, be abejo, greitai pasimiršta. Nemaža yra atsitikimų, kada instruktoriai neprisilaiko nurodytų rankvedėlių bei šaltinių, o griebiasi dėstyti iš karo mokyklos bei karininkų tobulinimo kursų užrašų. Tai yra instruktorių užsimiršimas bei neapsižiūrėjimas. Reikia suprasti, kad tokia medžiaga puskarininkų mokyklos mokiniui — per kietas riešutas. Arba karininkas kulkosvaidininkas, gerai susipažinęs su sunk. kulkosvaidžiu ne tik teoretiškai, bet ir praktiškai, dėsto kulkosvaidį; jis į savo dalyką įsigilina taip smulkiai, kad nebeužtenka jam skirto laiko užbaigti kursą. Čia nenoriu kalbėti instruktoriams, nes kiekvienas specialistas mano, kad jo dėstomas dalykas yra svarbiausias. Mokyklos viršininkas tokiais atsitikimais yra geriausias darbo koreguotojas. Trumpas puskarininkio parengimo laikas — turi būti nuolatinis impulsas darbe; teorijos turėtų būti dėstoma tik tiek, kiek būtinai reikalauja praktika. Reikia žiūrėti, kad kiekvienas mokinys sugebėtų nupasakoti teoriškai tai, kas vykdoma praktikoje.

Pirmojo mokymo būdo nepatogumai: varžoma viršininko iniciatyva ir instruktorių veikla, nes darbas įtraukiamas į šabloną; puskarininkų auklėjimas įgauna dirbtino schematizmo rėmelius.

Antrasis būdas, kaip jau minėjau, yra sudėtingesnis ir svarbesnis, bet mūsų tautos kultūriniam stoviui prieinamiausias ir kariuomenei naudingiausias. Tat smulkiau jį ir pagvildensime.

Puskarininkų mokyklos pagrindai:

- 1) puskarininkų mokyklos uždavinys — būtent, kokius puskarininkius turi mokykla parengti;
- 2) būdas ir pagrindiniai auklėjimo ir mokymo metodai mokykloje;
- 3) ką ir kiek turi išmokti mokyklos klausytojas;
- 4) medžiaga mokymui: statutai, vadovėliai, nurodymai taktiškiems pratimams, kurie turėtų sudaryti mokymo pagrindą.

Svarbiausias mokyklos uždavinys: išauklėti gabius ir tinkamus kareivių viršininkus, vadovauti mažiems daliniams taikos ir karo metu; parengti gerus kareivių auklėtojus ir tinkamus karininkų padėjėjus. Mokykloje kiekvienas klausytojas turi įgauti arba patobulinti reikalingiausias puskarininkio ypatybes:

- 1) stipri valia ir pasiryžimas;
- 2) pasirengimas įvairiems galimumams ir netikėtumams;
- 3) šaltas kraujas ir greitas veikimas kiekviename atvejuje;
- 4) iniciatyva;
- 5) fizinė ir moralinė ištvermė;
- 6) pavyzdys valdiniam;
- 7) geros sekimo ir orientacijos ypatybės;

- 8) mokėjimas taupyti jėgas lemiamam smūgiui ir sprendžiamai vietai;
- 9) mokėjimas greitai ir tiksliai įvertinti kiekvieną situaciją ir suprasti, persisunkti uždaviniu;
- 10) gera atmintis;
- 11) vispusiškas savo valdinių pažinimas.

Puskarininkis turi turėti supratimą apie: 1) moralinę karo jėgų reikšmę kautynėse, 2) psichologinių reiškinų įtaką į valdinius kautynių metu, 3) viršininko autoritetą ir jo reikšmę šių dienų kautynėse. Turi gerai žinoti jam priklausančių dalinių raštiškų ir mintinių įsakymų techniškąją pusę: grandies, k. skyriaus, būrio, žvalgų būrelio.

Moralinės puskarininkio ypatybės: 1) pilnas atsidavimas ir pasitikėjimas valstybei, kariuomenei ir viršininkams, 2) valdinių meilė, 3) supratimas atsakomybės ir savo teisių, akivaizdoje viršininkų, valdinių ir sau lygių, 4) sąžiningumas ir teisingumas kautynėse.

Fizinės puskarininkio ypatybės: kūno atsparumas, švara, apsukrumas, judrumas, fizinė jėga. Puskarininkių mokykla privalo išmokyti ir išauklėti savo mokinius: 1) narsius kovotojus, 2) tinkamus viršininkus vadovauti k. skyriui ir grandžiai, 3) viršininkus, galinčius pavaduoti kautynėse būrio vadą ir aiškiai suprantančius uždavinius bei veikimą kuopos, eskadrono, baterijos, 4) tinkamus viršininkus vadovauti kautynių patruliui, 5) tinkamus viršininkus lauko sargybai, atskirai lauko sargybai, užtvaram, 6) tinkamus viršininkus įvairiems atskiriems uždaviniams pildyti: nakties veiksmams, žvalgyti, pulti, veiksmams užpakalyje, kelių žvalgybai ir t. t. Nėra reikalo toliau gilintis į visas smulkmenas ir mūsų puskarininkio ypatybes; tas paliekama ugdyti instruktorių kadrai. Susilaikysiu tiksliai prie kai kurių jau minėtų ypatybių, kurios reikalauja platesnio paaikškinimo.

Savo valdinių pažinimas. Skyriaus viršininkas, pirm negu siųsti žvalgybon vieną ar kitą iš savo valdinių, turi nuspręsti, ar eil. Jonaitis tinka į priešakinį patrulį, ar ne. Suduoti ranka per petį ir pasiųsti iš dešiniojo skyriaus sparno du žmones į priešakinį, du į dešinįjį ir du į kairįjį patrulį — nesudaro jokio sunkumo; tačiau tas parodytų puskarininkio netinkamą parengimą. Ar verta būtų ilgiau dėl šio sustoti? Pažiūrėkime. Duodamieji uždaviniai trims patruliams yra nevienodi, todėl reikia parinkti ir jiems žmones. Vargu ar rasime iš tūkstančio žmonių du pilnai fiziniai ir moraliai lygūs; taigi, ir karo metu niekuomet neatsiras pilnai panašios situacijos ir niekuomet ne duosime dviems viršininkams visai lygūs ir panašius uždavinius. Priešakinis patrulis turės svarbesnį uždavinį, negu abu šoniniai. Abu šoniniai turės vienodą uždavinį tik teoretiniai, nes vienas iš jų gali būti atviram sparne, o antras ne; vietovės konfigūracija ir matomumas jų vykdyme aiškiai skirsis. Iš to matome, kad skyrininkas, skirdamas savo žmones į patrulius, turi atsižvelgti į jų asmenines ypatybes, nes ir visam skyriui ne visvien, kas jį saugos iš prišakio bei šonų. Puskarininkis — viršininkas deda nemaža pastangų tinkamai jam duodamus uždavinius atlikti, bet klaidų dažniausiai pasitaiko dėl netinkamo pasirengimo pačioje mokykloje.

Iš moralinių ypatybių svarbiausia yra — sąžiningumas ir teisingumas kautynėse. Ypač da-

bartinis puskarininkis, kuris pildo tiek daug savarankiškų uždavinių, turi būti sąžiningas pilna to žodžio prasme. Šių dienų kautynės vyks plačiuose plotuose, kovojantieji daliniai, ešelonuoti gilumon ir platumon, išeis iš tiesioginės kautynės vadovaujančio viršininko priežiūros. Vienok viršininkai lemiamus sprendimus turės daryti iš pranešimų ir žinių, gautų iš valdinių. Štai kodėl puskarininkis privalo būti sąžiningas ir atsidavęs savo pareigoms.

Prieš pasaulinį karą nebuvo kreipiama dėmesio į atskirų karių dvasinį ir moralinį auklėjimą. Karinis dalies parengimas buvo vertinamas iš techniškosios ir taktinės pusės, bet į sielą tos dalies nebuvo gilinamasi. Viso to pasėkos mums yra žinomas. Prancūzų, anglų ir belgų karys buvo sieloj ištvermingesnis — jis ir laimėjo.

Nepriklausomybės kare buvo atsitikimų, kad tiksliai dėl aplinkybių neįvertinimo puskarininkis iš žvalgybos siųsdavo klaidingus, perdėtus pranešimus, artėjanti dalis turėdavo vystytis kovos tvarka ir duoti atitinkamus įsakymus. Aišku, kad tokiu atveju puskarininkis veikė be blogo noro; pastebėjęs platesniame fronte keletą priešo kareivių, įvertina, kad ten turėtų būti visas būrys, o gal ir kuopa. Pasiuntė savo viršininkui pranešimą, jo nepatikrinęs ir nepridėjęs jokio prieraišo; toku elgesiu pakenkė bendram tikslui, nes dalis pavėlavo stoti į kautynes.

Štai dar pavyzdys iš pasaulinio karo. Vokiečiai (2-ji vokiečių gen. Büllow armija) laimi kautynes prie Charleroi ir persekiodami prancūzus, 1914 metais rugpiūčio 28 d. anksti rytą, gavo savo lakūno lakoniško turinio pranešimą: „Slėnyje up. Oizos yra tikrai silpni ariergardai“. Šis pranešimas gen. Büllowo buvo paimtas pagrindu tolimesniam veikimui ir pacituotas net armijos įsakyme. Tuo tarpu rugpiūčio 29 d. vokiečiai buvo nustebinti energingu prancūzų puolimu. Tuo momentu niekas nė nepagalvojo, kad to vokiečių lakūno pranešimas buvo per daug drąsus. Taigi, mokomės iš padarytų klaidų, o kad jų nebūtų — priklausu nuo mūsų pačių. Todėl pirmiausia reikia tinkamai pastatyti mokymą taikos metu, kuris mums užtikrintų karinį sąžiningumą ir teisingumą visoje kariuomenėje, pradedant jauniausiu valdiniu.

(B.-d.)

M. S.

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖ

Prancūzų generolas Niessel'is (1919 m. atstovavo Prancūzijos kariuomenę Pabaltijo kraštuose), kuris laikomas geru vokiečių kariuomenės žinovu, mėgina dienraštyje „France Militaire“ suskaičiuoti Vokietijos ginkluotąsias jėgas dabartiniu metu.

Gen. Niessel'io nuomone, vokiečių kariuomenės eilėse tarnauja 650.000 žm., 200.000 jaunuolių mokoma darbo stovyklose, 120.000 tarnauja sukarintoje policijoje, iš viso tų tikrosios tarnybos karių skaičius siekia 970.000 žm.

Be to, 1.200.000 žm. priklauso nacionalsocialistų milicijos ir 300.000 žm. tarnauja pasienio apsaugoje.

MIRĖ TANKO IŠRADEJAS

Šiomis dienomis mirė prancūzų generolas Etjenas — tanko išradėjas. Generolui sumanymas apie tanko konstrukciją kilo didžiojo karo pradžioje, kai kartą jam reikėjo atiduoti savo arklį, kad nugabentų 2 sužeistus kareivius. Kariuomenė galėjusi eiti tik labai pamažu, nes buvo siauras kelias, o visu pakeliu, abiem pusėm, tęsėsi nelygus laukas. Gen. Etjenas apsidairęs ir pagalvojęs tarė: „Kaip šiuo atveju būtų reikalingi nedideli sausažemio šarvuoti laivai, kuriems nebūtų reikalingi keliai, kurie galėtų eiti, kur tik jiems patinka. Tada priešas būtų nugaltas“. Vėliau jis šį savo sumanymą įvykdė.

Laiškas mylimiausiai moteriai

Pirmasis gegužės mėnesio penktadienis.

Antrosios kulkosvaidžių kuopos žmonės pavalgę vakarienę, grįžta iš valgyklos. Pamažu lipa laiptais į viršų, šnekučiuojasi. Į kazematus suėję kiekvienas tvarkosi laisvai savo laiką. Vieni ima šautuvus, šoviny-nynus ir eina į koridorių, antri nešasi kokią knygą pasiskaitymui į salę, tretį nusimeta mundurus, batus ir išsitiesia trumpam poilsiui lovose. Kažkas uždai-nuoja lengvu, minkštu tenoru, kitame kampe subraz-da gitaros stygos. Kazematus apima laisva ir nerū-pestinga poilsio nuotaika.

Staiga viskas pasikeičia. Pašauktas į raštinę bu-dėtojas grįžta į kazematus ir smarkiai pučia švilpuką. Švilpuko garsas pasiekia visą kuopą, koridorių, val-gyklą.

— Visi į salę! Į salę! — šaukia įsakančiu balsu būdėtojas.

Kareiviai šoksta nuo lovų, skubiai tvarkosi. Pa-sigirsta tarpusavyj balsai.

— Kas bus?

— Kuopos vadas liepęs, girdėjau. Kažką turįs pasakyti mums.

— Įdomu ką?

— Greičiau baigt tvarkytis! — vėl šaukia būdė-tojas.

Praslenka penkios minutės. Sutvarkyti kazematai lieka tušti ir nebyliai, o kareiviai susėda salėj į suo-lus. Visi nusčiuovę laukia.

Kai atsidaro durys, iš kadro suolo pasikelia pir-mojo būrio būrininkas ir sukomanduoja.

— Stot! Ramiai!

Garbingoji motina. Trys jos sūnūs Vaškevičiai (Vilkaviškio apskr., Kaupiškių val.) stojo savanoriais į Lietuvos kariuo-menę ir dalyvavo kovose dėl Lietuvos neprikalūsomybės. Vie-nas jų — Juozas (stovi vidury) apdovanotas Vyčio kryžiumi. Toji lietuvė motina dabar laukianti, kada tėvynė pašauks jau keturis jos sūnus Vilniaus vaduoti. Ji sako: „Negaila nieko, kad tik nors prieš mirtį dar vieną kartą gaučiau pamatyti Aušros Vartus“.

Kuopos vadas įeina. Jis nusišypso visiems jau įprasta pasisveikinimo šypsena ir lėtai moja ranka.

— Laisvai, laisvai...

Būrininkas atsisuka į sustojusius.

— Pagerbta! Sėst!

Pasigirsta trumpas ir griežtas bruzdesys — visi susėda. Kuopos vadas eina prie pakilaus stalo, ap-žvelgia kuopos žmones šaltu, ilgu žvilgsniu. Lėtu, kiekvieno valią kaustančiu balsu pradeda.

— Aš atėjau su jumis pasikalbėti... Ne apie kulkosvaidžio dalis, ne apie statutus, ne apie karišką drausmę. Jūs ir nepagalvojot, gal būt, kad aš pasa-kosiu apie tai, ką dabar išgirsit.

Kuopos vadas nutilsta ir vėl kurį laiką išsižiūri į sustingusius, kažkaip ypatingai paveiktus kuopos vyrų veidus.

— Jums visiems, tur būt, žinoma, kad šį sekmadie-nį yra švenčiama motinos diena. Ta proga aš ir noriu iš anksto jums priminti, ką turi reikšti kareiviams motinos vardas, kad tinkamiau galėtumėt tą dieną atšvęsti savo širdyse.

Žemu, įtikinančiu dundesiu skamba kuopos vado balsas. Jis papasakoja savo valdiniam apie motinos vaidmenį gyvenime; vaizdingai nušviečia jos vargus, rūpesčius; iškelia jos pasišventimą, pasiaukojimą vaiko meilei. Visa tai patvirtina tikrais, gyvenimiš-kais pavyzdžiais.

— Motina — aukščiausios pagarbos verta asme-nybė, švenčiausias žemėj vardas. Ji yra tautos gyvas-ties šaltinis, kertinis laisvės triumfo akmuo, — ispū-dingai tęsia kuopos vadas.

Toliau kalbėdamas, jis primena, kad motinos var-das ypatingai gerbiamas ir branginamas turi būti ka-rių. Ji davė jiems gyvybę, idiegė laisvės troškimą, tinkamai išauklėjo kariuomenės eilėms.

— Jeigu jūs galit šiandien didžiuotis kareivišku munduru, tai už visa privalot būti dėkingi savo mo-tinoms. Jų pasišventimas, jų rūpestingumas nupelnė jums garbingą kario vardą. Motinos leido jums būti laisvės saugotojais.

Kareiviai klausosi su vyrišku susidomėjimu. Kuopos vado žodžiai juos paveikia, priverčia giliai, giliai susimąstyti. O paskutiniai žodžiai ypatingai ryškiai perrėžia jų sielos pasaulius.

— Nėra vertas žmogaus vardo tas, kuris negerbia motinos. Nėra garbingas tas karys, kuris pamiršta motiną, apsileidžia sūnaus pareigose. Tat atsiminkit— pagarba motinai yra geležinis jūsų sielos statuto rei-kalavimas, kuriam jūs niekuomet negalit nusidėti.

Savo kalbą baigęs, kuopos vadas apmeta valdinius giliai veikiančiu žvilgsniu ir pamažu pasijudina nuo stalo durų kryptimi.

Tylūs ir susikaupę kareiviai pamažu skirstosi.

Daugelis žmonių pasirenka kur nors vienišą vietą ir paskęsta mintyse. Jie susimąsto apie savo motinas.

Kazematuose išiviešpatauja rimties nusiteikimas. Raudonų kareivinių sienomis nušliaužia paskuti-niai saulėlydžių šešėliai.

Pamažu pradeda temti.

Eilinis Artakas atidaro savo dėžutę, išima iš ten lapą popieriaus, rašalo su plunksnakočiu ir žalsvą

voką. Nueina į salę ir, atsisėdęs prie kampinio stalo, pradeda rašyti savo motinai laišką. Nuoširdžiai ir rūpestingai pradeda dėstyti iš anksto sugalvotą laiško turinį.

„Geroji mama! Šį vakarą beveik visi mūsų kuopos žmonės rašo savo motinoms laiškus. Kažkaip nepaprastai, nekasdieniškai spindi visų veidai. Visi susikaupę, susimąstę. Mano draugų tarpe yra ir tokių, kurie neturi kam rašyti, nes jų motinos yra mirusios. Man labai jų gaila. Jie labai blogai jaučiasi ir su širdgėla seka mus, kurie turim mus mylinčias motinas. Šį vakarą mus visus labai sujaudino kuopos vadas, nepaprastai gražiai nupasakodamas apie motinos vardo kilnumą. Tur būt, nėra mūsų tarpe tokio, kuris nebūtų jo žodžiais susižavėjęs. Mes visi pajutom savo širdyse gilią motinoms pagarbą. Matai, mama, kariuomenėj ir tokių dalykų mus išmoko. Čia nepamirštama ir mūsų dvasios gerbūvis kelti. Štai aš matau gretimame suole eilinių Jankutą. Iki šiol aš jį pažinojau, kaip labai šiurkštų, nuolat besikeikiantį ir nieko kilnesnio savyj neturintį žmogų. O dabar jis sėdi suole ir rašo sugrubusiais pirštais savo motinai laišką. Jam labai sunkiai sekasi rašyti. Aš matau per jo petį iš didelių, kreivų raidžių sudarytus tris žodžius: Brangiausioji mano mama! Jis niekaip nebeįstengia sugalvoti, kas toliau rašyti. Jis taip nuoširdžiai galvoja, kad tamsiais, apvytusiais jo skruostais leidžiasi čiurkšlėmis prakaitas.

Mama, šiandien aš galvoju apie Tave visą vakarą. Aš stengiuos atsiminti pačias tolimiausias savo praeities dienas, nuo tų pradėdamas nerbėgu visą savo gyvenimą. Kiek daug puikių prisiminimų apie Tave, mama! Tu visuomet man būdavai tokia gera, rūpestinga. O kiek ašarų, kiek kančių iškentėjai, kol užauginai mane, padarei žmogum. Kiek daug aš esu Tau skolingas! Tuo tarpu Tu iš manęs nuolat teprašai vieno dalyko: būk geras, būk žmogum. Tai yra švenčiausias Tavo troškimas. Ar vykdu aš šį Tavo norą? Tur būt, ne visuomet. Aš atsimenu daug dalykų, kuriais aš Tave įžeisdavau, nuteikdavau Tavo veidą liūdesio šešėliais. Tai labai liūdni atsiminimai, kuriuos aš norėčiau kaip nors išpirkti.

Tu jau žinai, tur būt, kad poryt motinos diena. Tą dieną aš pašvenčiu Tau, mama. Aš noriu ta proga kuomi nors Tave nudžiuginti. Tiesa, su savim kovoti labai sunku, bet aš pasistengsiu. Ir žinai ką, mama? — Aš noriu suteikti Tau tokią dovaną, kuri Tau būtų per vis brangiausia, kurios Tu per vis labiau lauki iš manęs. Motinos dienos akivaizdoj aš pasižadau būti geresniu žmogum negu dabar esu. Aš pasistengsiu būti geresnis savo, kareivio, pareigoms, savo viršininkams, visai savo tautai. Taip, mama! Aš pasistengsiu šį pasiryžimą — šventą Tavo troškimą įvykdyti.

Nuo šios dienos aš daugiau Tau rašysiu, o dabar savo laišką aš baigiu.

Iki pasimatymo, mama!

Tavę bučiuojantis sūnus
Stepas.

Eilinis Artakas įdėda laišką vokan ir eina į skyriaus kazematą. Čia jis randa besišnekučiuojantį prie lango būrelį draugų. Visų veidai rimti, susikaupę. Vienas sako.

— Tie, kurių namai yra mieste, gaus sekmadienį leidžiamus raštelius, kad galėtų aplankyti savo motinas.

Eilinis Artakas prisiartina ir klausia Vėputos, kuris buvo laikomas didžiausiu kuopos vėtragalviu.

— Tu, rodos, mieste tėvus turi?

Eilinis Vėputa pabunda iš gilaus susikaupimo ir atsako.

— Mieste.

— Tai atlankysi savo motiną...

Vėputa kažkaip keistai pasižiūri į draugą ir dusliu balsu sako.

— Aš savo motinos niekuomet nesu matęs...

— Kaip tai? — nustemba draugai.

— Ji mirė tą dieną, kai aš gimiau...

Kuopos draugai atsiremia į eilinių Vėputą užuotautos žvilgsniais. Jie pirmą kartą tai sužino apie savo draugą ir žiūri dabar į tą žmogų keistomis, nustebusiomis akimis. Kažkaip keistai jiems rodo, kad jų draugas savo motinos visiškai nepažįsta ir tematė ją pirmagimio akimis.

Eilinis Vėputa atsidūsta ir sako.

— Taip. Jums kažkaip neįprasta tai... Tuo tarpu man irgi nesinori tikėti, kad jūs turit motinas, užaugot jų globojami. Jūs esat laimingi, o aš tos laimės neturiu... Ech, kad jūs žinotumėt, kaip sunku yra užaugti be motinos...

Susidariusią tylą sutrikdo budėtojo švilpukas ir komanda.

— Pasiruošt patikrinimui!

Antroji kulkosvaidininkų kuopa subruzda, skuba tvarkytis.

Po patikrinimo eilinis Vėputa prisiartina prie savo draugo Artako ir sako nedrąsiu balsu.

— Klausyk, gal tu galėtum paskolinti man sekmadieniui keletą litų?

— Pažiūrėsiu. Kam gi taip prireikė?

— Matai, aš noriu nupirkti gėlių ir pasodinti jas ant motinos kapo. Aš pasistengsiu tau greit gražinti. Būk geras...

— Na, gerai. Paskolinsiu...

Kuopos žmonės pradeda ruošti naktigultui.

Juozas Žukauskas

DIDŽIŲJŲ TENISO RUNGTYNIŲ KALENDORIUS

TJS jau sudarė šių metų svarbesnių teniso rungtynių kalendorių. Rungtynės bus pravedamos Kaune ir Palangoje.

Gegužės 16—17 d. Kaune bus pavasario turnyras. Gegužės 30—31 d. d. Kaune bus Kauno teniso pirmenybės. Liepos 4—5 d. d. Palangoje bus tarptautinės Kaunas — Šiauliai ir Kaunas — Klaipėda rungtynės. Liepos 11—12 d. Palangoje bus tarpvalstybinės Lietuva — Latvija rungtynės. Pereitais metais šias rungtynes laimėjo Lietuva — 3:2. Liepos 18 d. — Palangos teniso turnyras. Lietuvos pirmenybės bus taip pat Palangoj — liepos 24, 25, 26 d. d. TJS dovanai laimėti turnyras bus Kaune rugpiūčio 8—9 d. d. To pat mėnesio 18—23 d. d. Lietuvos valstybinė teniso komanda vyks į Taliną, kur žais su Estija ir dalyvaus Estijos pirmenybėse.

Rudens turnyras bus Kaune rugsėjo 12—13 d. d.

K. Čk.

Dovanos už gerą mokymąsi

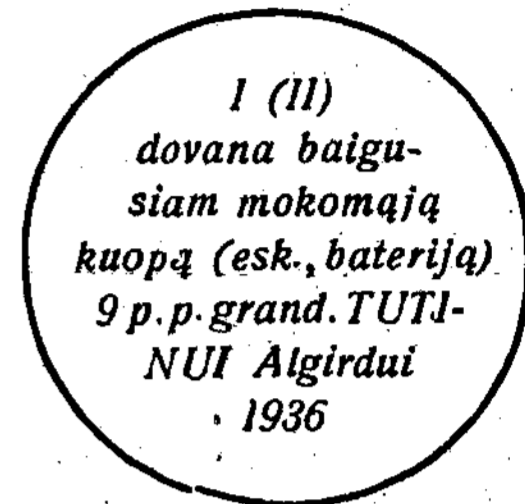
Kiekvienais metais kariuomenės dalys poligone atlieka atitinkamus s. kulkosvaidžių šaudymų pratimus. Už gerą šaudymą kareiviai gauna dovanų laikrodžius ir nustatytus ženklus. Nuo 1931 m. tokios dovanos duodamos kariuomenės dalyse ir geriausiems šauliams už šaudymą iš šautuvų.

Dabar Kariuomenės Vadas nustatė, kad, pradant š. m. pavasario šaukimo, geriausiai baigusiems kariuomenės dalių mokomųjų dalinių (kuopų, baterijų, eskadronų) kursą visiems pirmiesiems mokiniams duoti asmenines dovanas: pirmajam — sidabrinį, antrajam nikelinį, laikrodžius. Šių laikrodžių pavyzdžiai, jų aprašymas ir nešiojimo taisyklės paskelbtos š. m. Įsakyme Kariuomenei Nr. 22.

Skiriami dovanoms laikrodžiai uždengti ir ant priekinio dangtelio išorinės pusės juodame fone bus ženklas (žiūr. piešinį). Ant priekinio dangtelio vidurinės pusės dedami užrašai pagal čia matomą pavyzdį.

Ant laikrodžio užpakalinio dangtelio išorinės pusės juodame fone trys baltos raidės K. A. M. Be to, ant sidabrinio laikrodžio skaitlinių lentelės Jo Ekscelencijos Respublikos Prezidento atvaizdas.

Nustatytus dovanų laikrodžius kareiviai nešioja kairiame viršutiniame munduro arba palaidinės kišeniuje. Laikrodžio grandinėle perverinama per antrąją nuo viršaus sagos kilpą ir gražinama atgal prie laikrodžio kišenėn.

Gavę šias dovanas, kariai turės gražų ir brangų atminimą, nes jiems šios dovanos bus brangios jau vien dėl to, kad jie bus jų vadų ir viršininkų pastebėti už tai, kad atlikdami karinę prievolę gerai mokėsi. Tas jų pavyzdingas darbas bus paskatinimas ir kitiems, kurie ateis į kariuomenę.

Kad lietuviškoji daina ir muzika skambėtų visame pasaulyje

Girdėdami skambiai, harmoningai gaudžiančias mūsų karių dainas, tyliam pavasario vakare klausydami Lietuvos laukų platybėse švelniai aidinčių liaudies sukurtų posmų, ar gėrėdamiesi gražia lietuviška muzika, — ne vienas iš mūsų pajuntame nuoširdų norą, kad tas lietuviškąsias dainas, tą muziką išgirstų, nuolatos ja galėtų grožėtis, jį įsiklausytų ir giliai suprastų savą lietuviškąją sielą kiekvienas lietuvis kaime ir mieste — visoje tėvynėje, kiekvienas lietuvis, atsidūręs tolimuosiuose pasaulio kraštuose. Vaizduokimės, kaip jaudinančiai veikia nuo tėvynės atskirtą, likimo svetimon šalin nublokštą lietuvių, kai jis per radio bangas, patefono plokštelėje ar kitu būdu išgirsta didingai gaudžiantį Lietuvos himną, gražią Mažosios Lietuvos giesmę „Lietuviais esame mes gimę“, nuoširdžią lietuviškąją dainą, muziką. Pagaliau — argi mes patys nepergyvename ypatingą, jaudinančiai veikiančią nuotaiką, kada tam tikromis progomis iš užsienio, iš kitų kraštų radiofonų išgirstame: „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka“, „Siuntė mane motinėle“, „Eina garsas nuo rubežiaus“...; kada išgirstame lietuviškųjų žygio maršų užburiantį ritmą. Taigi, svečioje šalyje girdima arba iš ten klausoma lietuviškoji daina ir muzika dar daugiau mus žavi, užburia, patriotiniai nuteikia, negu kartais visa girdime ir čia pat savo šalyje pergyvename pilkoje kasdienybėje. Žinome taip pat ir tai, kad lietuviškąją dainą, muziką — susižavi, ją aukštai vertina ir svetimieji mūsų kaimynai, tolimųjų pasaulio kraštų žmonės. Ne kartą mes su pamėgimu klausomės laukinės modernijų šokių muzikos, dieviname kai kurių kaimyninių tautų pasenusius, nudėvėtus romansus, dainas, kai tuo tarpu tūlas svetimtautis ku-

riame nors krašte žavisi išgirdę lietuviškuosius: „Tyliai, tyliai Nemunėlis teka“, „Sunku gyventi“, „Juodberiai, galvas aukštyn“ ir kita. Taigi, dar nepakankamai mes save surandame, nepakankamai pažįstame savoje lietuviškoje dainoje, muzikoje, vertingam liaudies kūrybos lobyne.

Be visų kitų priemonių ir būdų, skleidžiančių ir perduodančių dainos bei muzikos meną, labai svarbi priemonė yra — patefono plokštelės. Tiek atskiro žmogaus namuose, tiek transliuojama per radio, plokštelė gali lietuviškai prabilti įvairiose vietose, įvairių valstybių radiofonuose. Vadinas, mums reikia kuo daugiausia tikrai lietuviškų, tinkamai parinktų tautiškų, kariškų dainų, savosios muzikos plokštelių. Patys plačiai išgirskime ir svetimiesiems gražiai pasirodykime, ką mes turime, parodykime nuoširdžią, gerą, kūrybišką lietuvių sielą. Gal tad ir jie mus geriau supras.

Nepakanka, kad plokštelėn būtų įdainuoti (kartais net labai nelietuviškai skambančią ir netaisyklingai akcentuojama) lietuvių kalba įvairūs mums svetimi kupletai, šokiai. Tokiomis plokštelėmis mes sau nepatarnausime ir prieš kitus lietuviškai nepasirodysime. Kad gražios lietuviškos plokštelės turėtų nemažą pasisekimą ir užsieniuose — rodo tikri pavyzdžiai. Nekartą, įvairiuose minėjimuose, lietuvių atstovybėse ar jaunuomenės tarptautinių suvažiavimų (pav. skautų) metu, svetimieji, išgirdę vieną kitą tinkamą lietuvišką plokštelę, susižavi ir pareiškia, kad mielu noru tokių plokštelių įsigytų. Tačiau mes jų beveik neturime. Ar maža lietuviškos kariškos dvasios, lietuviškojo pasididžiavimo nuotaikos savo krašte ir užsieniuose paskleistume savo gražiomis,

naujausiomis kariškomis dainomis mes, kariai? Matome, kaip visiems patinka tos kelios iki šiol įdai-
nuotos kariškos dainos.

Lietuviškųjų plokštelių gaminimo reikalas turėtų būti vedamas idėjine lietuviškosios dainos ir muzikos skleidimo linkme, o ne siaurais biznio interesais. Pagaliau juk tai mūsų lietuviškumo reprezentacijos, propagandos, o ne vien prekybos reikalas! Taigi, atrodo, kad turėtų būti sutelktos visos idėjinės ir materialinės pastangos, planingai organizuoti šią galimą mūsų dainos ir muzikos meno perdavimo priemonę. Kaip kitų mūsų tautos dvasinių vertybių kėlimas, taip ir šiame straipsnelyje minimoji sritis, yra reikalinga idėjinės iniciatyvos, planingo darbo ir, gal būt, svarbiausia — atitinkamos materialės paramos. Neabejojama, kad šia kryptimi šis svarbus darbas ir bus varomas.

Mes, kariai, iš savo pusės visa širdimi, darbu ir pasirengimu karštai prisidėsime, kad, tarp kita, ir mūsų lietuviškoji kariškoji daina nuolatos skambėtų visos mūsų tėvynės kampuose, visuose lietuvių namuose, susirinkimuose ir pasilinksminimuose; kad lietuviškoji kariškoji dvasia iš mūsų žygio dainų trykštų ir tose krašto apylinkėse, kur mūsų žmonės Lietuvos karių dažniau žygiuojančių nemato, jų gražių dainų negirdi.

Ir mes prisidėsime, kad lietuviškoji daina ir muzika plačiai skambėtų visame pasaulyje. S.

Saulė — motinų motina

Viskas pasaulyje juda, viskas keičiasi. Kiekvienas procesas gamtoje sukelia kitus procesus. Pavyzdžiu paimkime vėjo malūną. Jo sparnai sukasi ir varo girnas. Pats vėjo malūnas savaime nesisuks. Bet ir vėjas pats neatsiranda: jis kyla iš saulės spindulių, kurie apšildo žemę. Tuo pat būdu galima apsvarstyti bet kurį gamtos reiškinį. Visur matome tą patį dalyką: kiekvienas darbas yra kokio nors kito darbo išdava.

Medžiagos sugebėjimas atlikti kokį nors darbą vadinamas energija. Žodis energija dažnai vartojamas nevienoda prasme. Kartais yra taikomas ne tik medžiagai, bet ir žmogaus būdai. Tiksluose gamtos moksluose — fizikoje ir astronomijoje — žodis „energija“ taikomas tik medžiagai, ir čia jis iigyja labai tikslią prasmę.

Joks medžiaginis daiktas pats savaime negali atlikti kokio nors darbo, jis ima sau energijos iš kitų daiktų. Pav., vėjo malūnas semia sau energiją iš vėjo, o vėjas — iš saulės spindulių.

Paprasčiausia energijos rūšis — tai mechaninė energija, surišta su judančiais kūnais. Laikrodžio spyruoklė taip pat turi mechaninę energiją. Kitos gana svarbios energijos rūšys yra šiluma, šviesa, elektra ir cheminė energija. Tik mes nuolatos matome tų rūšių kaitaliojimąsi. Garo mašinoj šiluma pavirsta chemine medžiaga. Elektros lemputė elektrą paverčia šviesa.

Seniau buvo skelbiama, kad energija iš nieko neatsiranda ir nepranyksta; ji gali tik keisti savo rūšį ir keliauti iš vieno daikto į kitus. Gamtoje veikia lyg kokia tiksli buhalterija, kuri išlaiko energijos balansą. Jei ji vienur sumažėja, tai kitur priauga.

Pažvelkime dabar į pasaulio santvarką ir paklauskime. Iš kur ateina energija ir kur ji baigia savo kelionę? Visi gamtos procesai žemėje beveik be išimties energiją gauna iš saulės. Žmogaus kūnas energiją ima sau iš maisto, o maistas atsiranda saulės spindulių dėka. Vadinasi, mūsų kūno raumenis varo ne kas kita, kaip saulės spinduliai. Tos bangos yra pagamintos radio stotyje iš elektros, elektra iš mechaninės energijos (elektros mašinoje), mechaninė energija iš šilumos, kuri atsiranda deginant kurą. Bet iš kur atsirado kuro

Pratimai prie taikymo, sekimo ir matavimo įrankių.
Kulkosvaidininkai rengiasi. Radistai lauke.

energija? Jei tai yra malkos, tai jos kadaise augo, kaip medžiai, saulės spindulių veikiami. Taip pat ir durpės bei anglės susidarė iš seniau buvusių augalų. Tokios pat, gal tiktai kiek sudėtingesnės kilmės, yra benzinas, žibalas ir t.t.

Neveltui vienas mokslininkas yra pasakęs, kad energija, tai saulės spindulių konservai. Iš tikro, saulės spindulių energija yra sukrauta kure, ir reikiant, gali būti išlaisvinta.

Kaip matome, visų energijų energijos šaltinis yra saulė. Mes ją savo keliu galime pavadinti — visų motinų motina, nes tik per ją visa atsiranda ir klesti.

E. Ramunėlis

Dėl atsarginių skyriaus

Šių metų pradžioje, **Kario** (5 nr.) skiltyse pasirodė taip vadinamas atsarginių skyrius. Po atitinkama šio skyriaus antraštine vinjete pirmoje vietoje tilpo trumputis, keliolikos eilučių J. Gudaičio straipsnelis; jame buvo išsitarta, kad anksčiau atsarginiai jokiame laikraštyje neturėję savo skyriaus, kad būtų tarytum pamiršti, nes neturėdami savo organo — negalėję viešai spaudoje pasirodyti.

— Nors mes esame atsargoje, bet vis dėlto esame kariai. Atsargos karių ir tikrosios tarnybos karių tikslai ir siekiai tie patys. Mes dar arčiau norime vieni kitus pažinti, paduodami vieni kitiems karžygišką ranką, eidami vienybėje, rengdamiesi tėvynės ginti, mūsų žemių vaduoti. Dabar **Karyje** turėsime savo skyrių. Todėl sukrusime bendradarbiauti savo skyriuje, kad mūsų skyrius būtų pavyzdgingiausias ir įdomiausias, — pabrėžė minėto straipsnelio autorius; baigdamas dar nurodo, kad nepakanka vien bendradarbiauti, bet kad reikia **Karį** skaityti patiems ir platinti savo kaimynų tarpe.

Toliau pirmą kartą pasirodžiusiam atsargos **kario** skyriuje buvo keletas trumpučių atsargos kareivio prisiminimų fragmentelių ir pora korespondencijų iš atsargos karių veikimo.

Kitose iki šiol išėjusiose **Kario** numeriuose, savo skyriuje, vienas kitas atsarginių rašė apie reikalą karo mokslo žinias gilinti būnant ir atsargoje, apie būtiną mūsų karinės spaudos sekimą, jos palaikymą ir platinimą atsarginių ir visuomenės tarpe. Pagaliau buvo išsitarta dėl kai kam iš atsarginių kilusios minties — steigti atskirą atsargos karių sąjungą, kai tuo tarpu pas mus ir taip jau yra: atsargos karininkų sąjunga, savanorių kūrėjų sąjunga, studentų atsargos karininkų korp! „Ramovė“, žydų karių, dalyvavusių Lietuvos nepriklausomybės kovose, sąjunga ir pagaliau — didžiulė, visą kraštą apimanti, šaulių sąjunga, kuri neseniai virtusi karine organizacija, konkrečiai dirbs tautos karinio rengimo darbą ir su ginklu rankoje tvirtai stovės krašto nepriklausomybės sargyboje petys petin su mūsų kariuomene. Buvo taip pat nurodyta, kad atsargos kariai, dalyvaudami minėtoje šaulių sąjungoje ir kitose kariniais pagrindais sukurtose organizacijose, savo pavyzdžiu ir darbais įneš daugiau kariškos dvasios, drausmės ir susiklausymo.

Reikia pasakyti, kad nevisuose **Kario** numeriuose atsarginių skyriaus puslapis buvo papuoštas antraštine vinjete, kad kartais į tą vieną atsarginiams skirtą puslapį vos tilpdavo ilgesnis straipsnis, o kartais taip pat vienintelis neilgas atsarginio rašinėlis būdavo patalpintas tarp kitos medžiagos. Buvo **Kario** numerių, kad atsarginiai, be vienos antros korespondencijos savo aktualiais, įdomesniais rašiniais ir visai nepasirodydavo.

Ir štai vienas bendradarbis iš atsarginių redakcijai atsiunčia rašinėlį, kuriame sako, kad savo skyriuje atsargos kariai gali aptarti visus kariško pobūdžio reikalus, spręsti atsargos karių kariškos veiklos klausimus, kariškas problemas. Esą, įvedus minimą skyrių, atsarginiai galės sekti karo technikos pažangą ir neatsilikti nuo tikrosios tarnybos karių. Toliau rašinėlyje kaltinami atsarginiai, kad mažai rašą, kad jų skyrius virstąs mažiau įdomus už kitus **Kario** skyrius.

Gautas ir kitoks vieno atsarginio rašinėlis, kurio

autorius sako, kad dėl savo skyriaus atsarginiai esą visai nekalti, kad nors atsarginių ir tikrosios tarnybos karių siekiai tie patys — budėti nepriklausomybės sargyboje — tačiau reikia atsimiti tas sąlygas ir aplinkumą, kuroje gyvena tikrosios tarnybos kariai, ir kurioje gyvena visame krašte išsisklaidę kariai atsarginiai. Jie dirba savo kasdieninius darbus, eina įvairias savo tarnybos pareigas kukliai, ramiai. Jų nesupa linksmos, kariškosios nuotaikos aplinkuma. Esą jie tylėdami budi nepriklausomybės sargyboje ir laukia ženklo prabilti ne žodžiais, bet žaibais ir griausmu...

Atsargos kariai!

Meskime tą užburtąjį ratą! Jeigu jūsų skyrius nepakankamai įdomus, jeigu atsarginiai mažai rašo, tai tie rašantieji nesistenkime užpildyti savo skyrių vien raginimais, savęs ar kitų kaltinimais; nesiteisinkim taip pat prasmingu tylėjimu. Ieškokime ir spręskime ne kažkokias ypatingas problemas, o stebėkime ir jauskime paprastą, kasdieninį gyvenimą, kelkime aktualius, gyvenimiškus atsarginių ir visuomenės bendravimo reikalus bei klausimus, nors ir sunkesnes aplinkybėmis skleiskime atsarginių ir visuomenės tarpe giedrią, vyrišką savęs pasitikėjimo nuotaiką. Iškelkime į aikštę kiekvieną reikšmingesnę atsarginių iniciatyvą, kuria būtų stengiamasi ir toliau nepamiršti nelengvai karotarnyboje įgytų žinių, stengiamasi šviestis, kultūrėti. Netiesa, kad atsarginiai galės sekti karo technikos pažangą ir aptarti visus kariško pobūdžio reikalus tik dabar — įvedus **Karyje** atsargos karių skyrių. Apie karo technikos pažangą, apie įvairius ginklus, apie kitų kraštų kovotojų parengimą bei apginklavimą **Karyje** sulig galimumo yra rašoma nuo pat jo įsteigimo pradžios. Specialiai apie tai rašyti atsarginių skyriuje nėra jokio reikalo, o pagaliau — nė galimumo. Rašyti atsargos kariams **Karyje** niekuomet kelias nebuvo užkirstas. Minėtų žodžių autorius, gal būt, turėjo galvoje tą mintį, kad, esant **Karyje** atsargos karių skyriui, patys atsarginiai šiuo karišku laikraščiu daugiau domėsis, jį skaitys, jame bendradarbiaus, tuo pačiu įsigilindami į visame **Karyje** skelbiamas mintis, žinias, į lietuvišką karišką nuotaiką. O jeigu taip, tai rašantieji į atsargos karių skyrių savo rašiniais, savo gyvenimiškais temomis padarykite, kad jis būtų įdomus, aktualus, gyvas. Tik šiuo būdu, o ne trafaretiškais raginimais, paveiksite ir pamokysite kitus: ką ir kaip rašyti.

Antra vertus — nevaržykime savęs siauru, trafaretišku rėmeliu. Ne atsarginiai **Karyje** savo skyriui, bet skyrius atsarginiams turi tarnauti. Kitaip sakant — turi tarnauti pats **Karys**, kuriame būdavo anksčiau, bus ir ateityje rašoma atsargos karių reikalais, talpinami atsarginių rašiniai. Taigi, pagaliau, ar būtina, kad visa minima medžiaga būtų stengiamasi sutalpinti tame vienintely atitinkama vinjete pažymėtam puslapyje, ar būtina išlaikyti skyriaus formą, jei kartais kuriame **Kario** numeryje iš tikrųjų atsarginių skyriui tinkamų rašinėlių būtų nepakankama?

Ne tiek svarbu kiekviename **Kario** nr. matyti techniškai pilnai užpildytą atsarginių skyriaus puslapį, o labai svarbu, kad **Kario** skiltyse visuomet būtų jaučiama didžiulės atsarginių armijos dvasia, jos gyvybė, pulsas ir jėga.

Ir trečia — didelė dalis atsargos karių dalyvauja

ir energingai dirba šaulių sąjungoje, Vilnui vaduoti sąjungoje ir kitose tautinėse bei kultūrinėse organizacijose. Atsargos karių veikla, jų įnešta į tautines organizacijas kariškoji nuotaika — taip pat rodo atsarginių darbą, karo tarnybos reikšmę ir naudą. Tuo tarpu tačiau apie tai K a r y j e bylos mokyklų, šaulių, ugniausių skyreliai.

Atsargos kariai, rimtai renkimės didžiajai šventei

Jau artinasi mūsų kilnioji kariuomenės su visuomene susiartinimo šventė. Tai mūsų, daugiausia atsarginių, šventė. Mūsų tikslas šią šventę padaryti kuo iškilmingiausia, kariška dvasia nuotaikingiausia; pilnai supažindinti visuomenę, kas mūsų buvo padaryta kariuomenėje. Savo šventės iškilmingumu ir nuotaikingumu turime patys, atsargos kariai, pasirūpinti. Nuo mūsų noro ir pasiryžimo pareis šventės kokybė ir kiekybė.

Pirmiausia mes visi turime šventės iškilnėse dalyvauti. Tai atsarginio paskirtis. Per visą šventę mums turi vyrauti tikras kariškas gyvenimas. Drausmė, punctualumas ir susiklausymas turi būti mūsų šventės paveikslai. Mano nuomone, turėtume šventės dieną jau apie 6—8 val. ryto susirinkti mums nurodytose vietose patikrinti, ką dar tebemokame, pasitaikiusias klaidas pataisyti.

Pernai daugely vietų atsarginiams ir kitiems buvo sakyta rinktis 10 val. ir tuojau ejo į pamaldas. Tai yra per vėlus laikas. Norint viską gražiai ir tinkamai įvykdyti, reikia pirmiausia gerai pasirūngti. Čia šventės rengimo komitetai turėtų šventės darbo planą tinkamai apsvarstyti. Toliau, kad visuomenei tinkamai apibrėžtumėm karių gyvenimą kariuomenėje, turėtumėm įvykdyti, kur sąlygos leidžia, šiuos žemiau išvardytus dalykus: 1) Tuoju po iškilmingo posėdžio suvaidinti karinį vaizdelį. 2) Raitelių dalys turėtų surengti arklių lenktynes, jei galima, parodyti karinių veiksnių. 3) Pėstininkai turėtų parodyti savo karinių pratimų su ginklais ir 4) visų kitų dalių kariai, kur galima, pasirodyti savo kariškais darbais. Tai visa įvykdydami, mes visuomenei tikrai parodytume karių gyvenimo veidrodį, pilnai ją su kariuomene supažindintumėm. Vien karštomis kalbomis ir paradais, toli gražu, nesupažindinsime visuomenės su tikru karių gyvenimu, jei neparodysime jai tikrųjų karių darbų.

Vakare visur turėtų būti vaidinami patriotiški, kariški veikalai. Pelnas turėtų būti skiriamas Ginklų Fondui.

Taigi, atsargos kariai, tinkamai kariška dvasia ir nuotaika atšvęskime šią šventę.

Adolf. Žeimelis

Pradėsiantiems karo tarnybą

Jau tik kelios dienos beliko, ir kai gegužės mėn. savo žaliuoju gamtos tinklu apgaubs pievas ir miškus, dalis jaunų Lietuvos vyrų pirmą kartą gyvenime įžengs į kareivines ir jose turės pragyventi nustatytą karo tarnybos laiką. Karo tarnyba yra svarbus žingsnis pirmyn jaunuolio gyvenime, kuri palieka atminimą visam žmogaus amžiui.

Man teko matyti jau visai senukų, tarnavusių dar rusų kariuomenėje, ir kai tokiam pradėdi kalbėti apie kariuomenę, jis tuoj atgyja, stengiasi gyvai pasakoti kaip jam ten sekėsi. Kartais, taip puikiai, vaizdžiai mini tuos pergyventus momentus, buvusius draugus ir viršininkus, net pradeda atrodyti, kad tai buvo ne prieš 30 metų, bet vakar... Kitų savo pergyvenimų taip nepapasakos, jie bus jau pamiršti, nublukę atminty, o kareivio gyvenimas visada atmenamas. Įdomu, kada toks senukas juokiasi iš jaunuolio, dar nebuvusio kariuomenėje, ir nors būdamas senas, bet didžiujasi dar galįs padaryti sukinį, suprantąs komandą.

Artėja gegužės mėnuo ir vyrai iš Lietuvos žaliųjų laukų ir miestų vėl suvažiuos į kareivines. Vyrai jauni, kuriems dar daug kas neaišku, ypač neaiškus karo mokslas. Kaip norėtusi man, atsarginiui, prabilti į jus ir pasakyti, kad ir kitiems, ir man pačiam buvo daug abejojimų kaip seksis, ar ištersime naujoje tarnyboje. Tikėkite, kad pasiseks. Nors čia reikia darbo, bet tasai darbas taip sutvarkytas, kad dirbdamas stiprėji, randasi norų dar daugiau dirbti, žinoti ir tobulintis.

Kai jau būsite pragyvenę kareivio gyvenimo bent pusmetį, kokį didelį skirtumą jūs pamatysite savyje. Jūs patys nejausite, kaip prasiplės jūsų žinių akiratis. Istorija pasakoja, kad senovės graikai labai gerai suprato kūno kultūrą, įvairiom priemonėm ir per mokyklas ir privačiame gyvenime, net per religiją, jie siekė fiziniu išsilavinimu pasiekti dvasinio. Ir tikrai! Graikų kultūra šimtmečiais skamba istorijoje ir moksle. O mums ar nemalonu būti tvirtiems, kultūringiems ir stipriems kūnu ir dvasia?

Pas mus kariuomenė yra prieinamiausioji ir svarbiausioji mokykla, kur gali didinti savo jėgas, lavinti kūną. Yra tiek daug priemonių, tiek progų ir sąlygų. Kai apsiversti per turniką, iššokti per lygiagretes ir t.t. pasidarys tik malonumas, tada ir sveiko optimizmo ir noro gyventi ir dirbti atsiras jumyse.

Be rikiuotės, gimnastikos, dar turėsite daug galimumų įgyti įvairių žinių. Statutai, krašto mokslas, specialybės, tikybos pamokos. Tai visa pravers gyvenime vienam daugiau, kitam mažiau. Ir tai įgysite dovanai. Be to, dar jums rūpintis, kad nieko netrūktų, kas reikalinga žmogaus gyvenimui.

Jūsų atliekamam laikui bus pasirūpinta, kad nenuobodžiautumėte; vienoks kitoks pasilinksminimas pajavirins jūsų laiką, o kareivių skaityklos su laikraščiais ir žurnalais, bibliotekos su įvairaus turinio knygomis taip pat laukia jūsų, kad jūs semtumėt iš jų žinias, reikalingas šiame techniškai tobulėjančiame amžiuje.

Atsarginis Viktoras Žekevičius

GRAŽUS ATSARGINIO DARBAS

Ilgininkai, Merkinės valsč. Netoli Ilgininkų kaimo, prie pat plento, valdiškam miške yra užsilikęs nuo didžiojo karo laikų vieno rusų kareivio kapas. Ilgą laiką šis kapas buvo apleistas, nieks jo neprižiūrėjo. Tik pereitą vasarą plento sargas. ats. j. p. V. Dzekonskas, tą kapą aptvarkė. Aptvėrė gražia dažyta tvorele, aptvarkė kapą ir padarė gražų takelį nuo plento iki jo. Tai gražus atsarginio žygis, kuris parodo, kad lietuvis karys moka gerbti ir svetimą karį. Būtų gražu, kad dabar kas nors pasodintų ant kapo gėlių. V. Gėlutis

ŽEIMELIČIAI NEATSILIEKA

Žeimelio žemės ūkio draugijos kooperatyvininkai Ginklų Fondui paaukojo 500 litų vidaus paskolos lėšomis. Kooperatyvininkų nutarimas aukoti Ginklų Fondui buvo visų sutiktas su entuziazmu.

Žeimelis

DIDIS VARDAS

Motina šeimoje — siela. Ji — taurumo, laimės ir meilės židyns, iš kurio motiniška šilumėlė visą jos vargingą amžių sruvena. Motina harmonizuoja šeimoje taip, kaip saulė danguje. Tėvas — tiesa, o motina — šviesa.

Lietuvė motina — kančių ir vargo motina. Tiek amžių, tiek metų nešė sunkų svetimą kryželį: ne šeimos, ne ūkio rūpesčių, ne vaikų (— tie vargai, motinai — ne vargai), bet atėjūno, — žiauraus ir motinų prakaito nesigailinčio. Mama, palinkusi ir vargų palaužta, ėjo per gyvenimą, šildė savo krūtine, diegė vaikučiam meilę, — tėvynės meilę, — vedė juos tikro susipratimo keliu. Suklupęs jaunas, paklydęs senas, būdami toli bedugnėje, praradę krašto bei tautos jausmus, visada girdėdavo gerosios mamos balsą, kuris jį šaukdavo atgal. Į tėvų šalį, į gimtąją žemę, ten, kur mama anais žiemos vakarais pasakas sekdamas, jo papurusią galvą ašaromis laistydavo ir žydinčius skruostus deginančiai bučiuodavo.

Taip buvo.

Ir dabar taip yra.

Mamos darbas toks pat. Ir gyvenimas toks pat.

Kas žino: juk motinai ir skirta sunkioji našta? Ir šiandien geroji mamytė, kaip angelas sargas, nuolat su mumis, su vaikučiais (— nors jie ir žili bei susenę bebūtų), su savaisiais, savame krašte. Mamytė, kaip ir ilgaisiais amžiais, tebeturi didįjį jausmą — tautai paskirti dukras ir sūnus. Mūsų motina įvedė tai: senosios Lietuvos karžygės motinos vardas klajoja pasakų bei padavimų posmuose, naujosios Lietuvos motina tebėr gyva: tokia graži, skaisti, brangi, bet didžius ir sunkius darbus atlikusi; gražiausius žiedus ant tėvynės aukuro paaukojusi saugoti gimtosios žemės nepriklausomybei. Tai atminimas, nenykštąs niekad. Iš lūpų į lūpas motinos vardas — karžygiška meilė ir gyvenimo jėga — bėga, kaip skaidrusis upelis, bet neišsenka meilė — kaip giliosios jūros.

Ir noris su poetu sušukti:

„O mama!

Kiek daug tau skolingas!

Už viską mokėt neturiu...

Priimk nors menką dalelę — šiuos žodžius,

Kuriuos Tau vienai skiriu.“

Mokytojas

Kariškoji dvasia ir lietuvė

Kiekvienas sąmoningas, geros valios lietuvis — senas ir jaunas, suaugęs ir mokyklinio amžiaus jauniklis, vyras ir moteris — pagaliau įsitikino, kad mūsų sunkiai iškovotai nepriklausomybei išlaikyti, savo gimtojo krašto žemėms ginti, reikalingi sveiki, gerai karui parengti vyrai, reikalingi naujoviški mums būtinausi ginklai, — reikalinga pakankamai tvirta, gerai ginkluota, drausminga, moderniška Lietuvos taikos meto kariuomenė. Tautos praeitis, nepriklausomybės kovų laimėjimų ir pralaimėjimų priežastys, karžygiški pavyzdžiai ir skaudžios klaidos, dar nepakankamai buvo mus įtikinusios tautų gyvenimo realybe, stiprios, ginkluotos krašto pajėgos būtinumu; užbūrė mus melagingi amžinosios taikos šūkiai, mažindami mūsų atsparumą, budrumą ir lietuvišką karišką dvasią. Tuo tarpu didžiojo karo nugalėtojai ir nugalėtieji, švelnia ramybe migdančių žodžių priedangoje, planingai ginklavosi žemėje, ore ir vandenyse. Didieji tautų vyrai nė kiek neabejojo, kad dar tolimi yra mūsų planetai amžinosios taikos idealai, kad paskučiausioji ir reali priemonė tautos idealams siekti ir toliau palieka ginkluotoji valstybės pajėga — kariuomenė. Maža to! Ne tik kariuomenė, bet visa ginkluota gerai parengta ir atitinkamai nu-teikta tauta. Ir jie neapsirikė!

Taigi, tik betarpiško pavojaus trimitai, tik dvidešimtojo amžiaus kryžiuočių vyriausiojo magistro grasinimai Lietuvai viso pasaulio akivaizdoje, priminė laisvam, savarankiškam lietuviui, kad pavojus anaipol nėra praėjęs, kad jeigu mes savo saugumu nesirūpinsi-

me, tai niekas kitas mumis nepasirūpins, kad į jėgą reikia kruopščiai, planingai rengtis atsakyti taip pat jėga.

Mūsų karo vadovybė, turėdama svarbiausią uždavinį — kuo geriau parengti kariuomenę karui, rūpinasi taip pat kariškai parengti, atitinkamai nuteikti, gynimosi idėjomis iššūoninti ir plačiąją Lietuvos visuomenę, visą tautą. Taigi, visai tautai rengiantis ginti savo žemę, moteris lietuvė taip pat neturėtų likti šiam darbui visiškai pasyvi. Niekas nereikalauja, kad mūsų moterys, kaip ir vyrai, ginklu rankoje rengtųsi betarpiškai kautis su priešu. Tačiau labai svarbu, kad esamosios ir būsimosios Lietuvos motinos, jaunosios kartos auklėtojos-mokytojos ir įvairias kitas pareigas einančios moterys lietuvių gerai ir sveikai suprastų tautos karinio parengimo svarbą, pažintų mūsų kariuomenės nepriklausomybės kovų žygius, pažintų kariuomenės gyvenimą, kad savąją kariuomenę sąmoningai mylėtų, ja didžiutųsi. Pagaliau — kad suprastų tą svarbą, nelengvą ir kartu garbingą karių darbą, kurį jie planingai varo savo kasdieniniuose pratimuose, sudulkėję žygiuodami gimtosios žemės vieškeliais, visais metų laikais ir visokiam orui esant, manevruodami laisvosios Lietuvos laukais, o taip pat plieno sakalais nardydami padangių platybėse, sukaitę važinėdami šarvuotose karo mašinose ir mokydamiesi sumaniai, energingai vartoti sudėtingus, brangius pabūklus.

Kaip dažnai dar ne tik palinkusi kaimo senutė, bet ir išsilavinusi inteligentė panelė, matydama vasaros karštyje žygiuojančias suprakaitavusių karių voras,

patetiška užuojauta pareiškia, kad jai esą gaila tų „bereikalingai varinėjamų vargšų kareivių...“. Dar ne visos moterys lietuvės supranta, kad tokia „užuojauta“ užgauna kiekvieną sveiką, užsigrūdinusį vyrą—karį, kad tas kasdieninis nelengvas kautynių mokymosi darbas anaipol nėra bereikalingas. Ne tokia verkšlenančia „užuojauta“, o saulėtai pasididžiavimo žvilgsniais, linksmu, nuotaikingu žodžiu, jėgas keliančiais šūkiomis kiekviena moteris lietuvė turėtų palydėti pražygiuojančias savo krašto gynėjų vyrų darnias gretas. Kaip niekas nežiūri su ištižusiu, aimanuojančiu pasigailėjimu į vasaros laukuose prie arklo, dalgio ar ūkio mašinos prakaituojantį, saulės nudegintą ūkininką, kaip sudulkėjęs, paišinu veidu fabriko darbininkas, nereikalingas verkšlenančios užuojautos, — taip pat ir kariui yra prasminga suplukusiam žygiuoti vasaros karštyje ir dulkėse pilnoje kautynių aprangoje, visas jėgas sukauptus žvitriai judėti pratimų laukų platybėse ar prakaituoti laukais, užiančiam tanke bei prie įvairių karo pabūklų, mokantis didžiulio, sudėtingo kautynių darbo—ginti savąją Lietuvos žemę.

Moteryų pareiga pačioms gyventi lietuviška kariška dvasia ir plėsti ją priaugančiosios kartos širdyse ir jausmuose. Juk mūsų karys — ne „saldotas“, ne kuoduotas, geležimi kaustytais batais okupantas, o savasis. Juk mūsų kariuomenė — yra tos pačios visuomenės dalis, kuri pasirengusi nuolatos budi krašto nepriklausomybės sargyboje. Mūsų kariuomenėje eina garbingas Lietuvos kario pareigas tų pačių moterų broliai, vyrai, artimieji bei pažįstami. Tik mūsų vis stiprėjančios kariuomenės budrumo dėka šalyje ramiai eina kultūrinis darbas, dvasinių ir materialinių gėrybių kūrimas. Štai kodėl kiekvienam lietuviui, vyrui ir moteriai, mūsų kariuomenė yra vienodai brangi ir artima.

Taigi, tik susipažinusios su kariuomenės gyvenimu, išgilinusios į tėvynės gynimo idėjas, tik sveikai, entuziastiškai nusiteikusios šių dienų ir ateities moterys lietuvės išaugins ir išauklės sąmoningus, ryžtingus, narsius ir būsimuosius tėvynės gynėjus — vyrus. Labai teisingai yra sakoma, kad kokia moteris, tokia ir visuomenė, kokia motina, tokia ir tauta.

Pagaliau nereikia pamiršti, kad kilus ateities karui — nuo priešų veiksmų kentės ne tik fronto kovotojai arba svarbūs kariniai įrengimai bei strateginiai punktai, bet taip pat ir gyventojai tolimose krašto periferijose. Taigi, šiuo atveju ir moterims reikės mokėti saugotis, atitinkamai veikti ir ginti save ir savo be vyrų pasilikusias šeimas, o taip pat visomis išgalėmis padėti savajai kariuomenei. Daug narsių karžygiškių moterų lietuvių buvo senosios, galingos Lietuvos laikais, netrūko jų ir mūsų nepriklausomybės kovų metu; taigi, neabejojama, kad ir ateityje ryžtinga, narsilietuvė didvyriškai akis akin susitiks su užpuoliku, ir jokia kaina neleis savęs skriausti, neišsižadės tėvynės idealų.

Čia nekartosime tų visų pareigų, kurias moterys galės sėkmingai atlikti karo atveju, pavaduodamos kautynėms reikalingus vyrus, tik praedami turime pažymėti, kad šių dienų moterys lietuvės tikrai turi kuo pasididžiuoti, kad ir iš mūsų laisvės kovose pasižymėjusių savo atstovių žygių bei darbų, daug padėjusių mūsų kariuomenei. Moterys rinko apie priešą žinias, pranešdavo apie jo rengiamus svarbius veiksmus, didvyriškai slaugydavo mūsų sužeistuosius karius, sumaniai paslėpdavo nuo užėjusių priešų savuosius partizanus, ginklus, karinį turtą; o taip pat klaidindavo priešą, įvesdamos jį į mūsų kariuomenės dalių ugnį. Argi

ne ryškus, ar ne didvyriškas Lietuvos moterims yra Vyčio kryžiaus kavaliierių Anelės ir Konstancijos Juozėnyčių pavyzdys iš mūsų nepriklausomybės kovų. Po vienu kautynių mažas lietuvių būrelis, bolševikų supamas, paskubomis traukiasi. Lieka 5 sužeisti mūsų kareiviai ir du sunkieji kulkosvaidžiai. Tai matydamos dvi mergelės karžygės, priešui nusivijus lietuvius, sužeistuosius perrišo ir slaptai pervedė lietuvių pusėn, o kulkosvaidžius paslėpė. Atėjus vakarui, didžiausiam pavojuje paslėptuosius kulkosvaidžius išvilko iš priešų užimtų laukų ir pranešė saviesiems. Taip 5 sužeisti kariai ir 2 brangūs ginklai buvo išgelbėti.

Štai kaip anų didžiųjų dienų moterys nepriklausomybės karo ugnyje atliko savo pareigas, štai kaip buvo supratusios tą dvasią, kurią mes vadiname kariškąja ir kurios kartais nesąmoningai, lyg kažko nepaprasta, baidomės. Karo baime, savo nepajėgumo aiškinimu ir karui nesirengimu — tos didžios nelaimės vis vien neišvengtume, o atvirksčiai — iš anksto patys pasirašytume savo nepriklausomybės mirties sprendimą. Tuo tarpu, kai pasisėmę iš praeities savo stiprybės, pakankamai ginkluoti moderniškais šių dienų karo ginklais, o taip pat galingi lietuviška kariška dvasia, visi lietuviai, vyrai ir moterys, atitinkamai pasirengę budėdami krašto laisvės sargyboje — kariškai vyrišku šaltumu sutiksime visus mums gresiančius pavojus; nors ir baisi būtų užpuoliko hijena, tačiau į lietuviškąją valią ir plieną neabejotinai atkąstų savo aštrius dantis...

Ir ginkluoto tautų konflikto atveju labai mums tinka šie Tautos Vado žodžiai: „Jei tautų gyvenimas prilygsta dramai, tai ir mes savo, kad ir mažą, partiją vaidiname. Vaidinkime pasiruošę, lietuviškai! Mūsų vieta Pabaltijy. Saugokime ją!“

Dramoje ir mažosios rolės yra būtinos.

Štai, kodėl mes turime savo šalyje skleisti sveiką, budrią lietuviškąją karišką dvasią, štai kaip supranta me Lietuvos moterų ryši bei santykius su mūsų kariuomene; pagaliau — štai kodėl nešame spausdintą karišką žodį bei mintį ten, kur Lietuvos kultūros tvirtovių — mokyklų sienose rengiami būsimųjų moterų lietuvių inteligenčių kadrai.

Štai kodėl didžios motinos dienos proga šias mintis čia pareiškiamo.

Alg. Giedrius

DAUGĖJA DEGAZUOTOJŲ KOMANDŲ

Balandžio 24 d. Ryg. Jono bern. gimnazijoje karinio rengimo instruktoriaus pastangomis įsisteigė degazuotojų komanda. Ta proga gimnazijos salėje įvyko susirinkimas, kur instruktorius kpt. Šližauskas paaškino degazuotojų tikslus, jų paskirtį ir reikšmę. Čia pat susidarė trys degazuotojų grandys.

Ignis.

MOKOMĖS TOPOGRAFIJOS

Orui atšilus, mes, alytiškiai, karinio rengimo pamokas atliekame lauke. Septintoji klasė jau ir topografijos gamtoje mokosi: balandžio 25 d. buvo topografijos pratimas. Sudarytoms po du moksleivius grupėms buvo duodama kariškas apylinkės žemėlapis ir nedidelis uždavinėlis, kurį visi puikiai atliko.

Dabar laukiam šaudymo kovos šoviniais. Tai aidės taiklūs mūsų šūviai Nemuno pakrančių pušynuose!

A. M.

GERAI SEKASI ŠAUDYTI ŠRATELIAIS

Balandžio 26 d. Kaišiadorių stalių amato vid. mokyklos IV kl. mokiniai, vadovaujami l. ltn. Kačergio, šaudė šrateliais. Nuotolis 10 m. Šaudė gulom su atrama, gulom be atramos ir stačiom. Sąlygas įvykdė veik visi. Buvo ir tokių, kurie iš duotųjų 10 šovinių surinko 100 taškų.

A. V.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

KARININKŲ LITERATŪRINIS PASIRODYMAS

Gegužės 1 d. 17 val. karininkų ramovėje įvyksta rengiamas mūsų karininkų literatūrinis pasirodymas, kuriame dalyvaus Kauno įgulos tikrosios tarnybos ir atsargos karininkai.

Iš tikrosios tarnybos karininkų savo kūriniais skaitys: plk. ltn. Balčiūnas - Švaistas, gen. št. kpt. Jodauga, kpt. Mašiotas - Justas Tyla, kpt. Brusokas - Jurgis Daina, ltn. Urbanavičius ir j. ltn. Noreika, o iš atsargos karininkų — ats. j. ltn. A. Miškinis, ats. j. ltn. Juozas Žukauskas ir ats. karo valdininkas Liudas Gira.

LATVIJOS KARO ATSTOVAS KARIUOMENĖS BIBLIOTEKOJE

Balandžio 20 d. Latvijos karo atstovas plk. ltn. F. Kocinš buvo apsilankęs Kariuomenės Bibliotekoje, susipažino su jos organizacija, rinkiniais ir katalogais. Ypatingai domėjosi latvių karo literatūra, kuri bibliotekoje rūpestingai renkama. Bibliotekos viršininkas įteikė garbingam svečiui įrištą savo bibliotekos katalogą ir mūsų kariuomenės bibliotekų ženklų (ex libris) rinkinį. Atsisveikindamas plk. ltn. Kocinš pažadėjo papildyti kai kuriuos trūkstančius senesniųjų metų latvių karo žurnalų komplektų numerius. Dalį tų numerių biblioteka jau gavo. Latvių knygos su noru skaitomos, nes iš bibliotekos skaitytojų 10—12% moka latviškai. Taip pat skaitomi ir latvių žurnalai „Militarais Apskats“, „Kadets“, „Aizsargs“ ir dienraštis „Latvijas Kareivis“.

IR VĖL NAUJŲ KNYGŲ KAREIVIŲ BIBLIOTEKOMS

Spaudos ir švietimo skyrius kariuomenės dalių kareivių bibliotekoms jau užpirko šių metų pirmajai ketvirčiai naujų knygų, kurios bibliotekoms bus netrukus išsiuntinėtos.

Čia patiekiamas naujų knygų sąrašas.

Bendrybės. Smetona, A. — „Didžiosios mintys“, I d.

Filosofija: Platonas — „Sokrato gynimasis teisme ir Kritonas“.

Visuomenės mokslai: „Lietuvos Skautų Sąjunga“; O. Svett Marden — „Ugdykime talentus“; Meškauskas, Pr. — „Tautos Vado tėviškė“; „Juozo Tūbelio gyvenimas ir veiklos bruožai“; Sidzikauskas, V. — „Savo jūros sargyboje“.

Menas: Bičiūnas, V. — „Liaudies Teatras“.

Literatūra: (Eilėraščiai) Anglickis, S. — „Septynios didžiosios nuodėmės“; Šimonis, K. — „Girių giesmės“; Kossu-Aleksandravičius, J. — „Intymios giesmės“. (Apsakos, ro-

manai) Marcinkevičius, J. — „Mes ateinam“ I. II tomai; Neveravičius, F. — „Dienos ir naktys“; Ruseckas, P. — „Išniekintos vėliavos“; Simonaitytė, S. — „Aukštųjų Šimonių likimas“; Marcinkevičius, R. — „Čia mūsų žemė“; Pažeraitė, K. — „Nusidėjėlė“.

Vertimai: Jelusič, M. — „Cezaris“ I — III tomai; Ju-Kiao-di — „Kinų šeimos romanas“; Liunakovski — „Pabėgėliai“; Rachmanovas, A. — „Pieno pardavėja Otauringe“; Tagore, R. — „Alkani akmenys“; Jelusič, M. — „Hanibalas“.

Istorija: Daukantas, S. — „Būdas senovės lietuvių kalėnų ir žemaičių“; Dundzila, A. — „Lietuvos dirvonas“; Kropas, V. — „Svetimšalių legione“; Vaineikienė, S. — „Iš praetis kovų“ I d.; Šeštakauskas, P. — „Šarvai“.

Geografija: Gelžinis, M. — „Mano gimtinė“.

Biografijos: „Dykumų karalius“. Pulkininko Laurenso nuotyčiai.

ATS. J. LTN. KURSŲ PRAKTIKOS DARBAI

Ats. j. ltn. kursų klausytojai, dar tik pirmiesiems pavasario saulės spinduliams prašvitus, atliko topografijos praktikos darbus, o dabar, po Velykų atostogų, atlikinėja pionierių praktikos darbus. Praktikos darbai — mėgiamiausias punktas mokslo programoje ir jų kiekvienas kariūnas nekantriai laukia, juos atlieka dideliu nuoširdumu. Po Velykų atostogų prasidėjo vyr. kurso ir kariūnų aspirantų praktikos darbai. Pirmiausia atliekama topografijos praktika, vėliau bus pionierių darbai. Po visų praktikos darbų liks didžioji praktika bendram kariniam patyrimui padidinti, t. y. praktika Gaižiūnų poligone, į kuri šiemet gegužės mėn. mokykla išvyks.

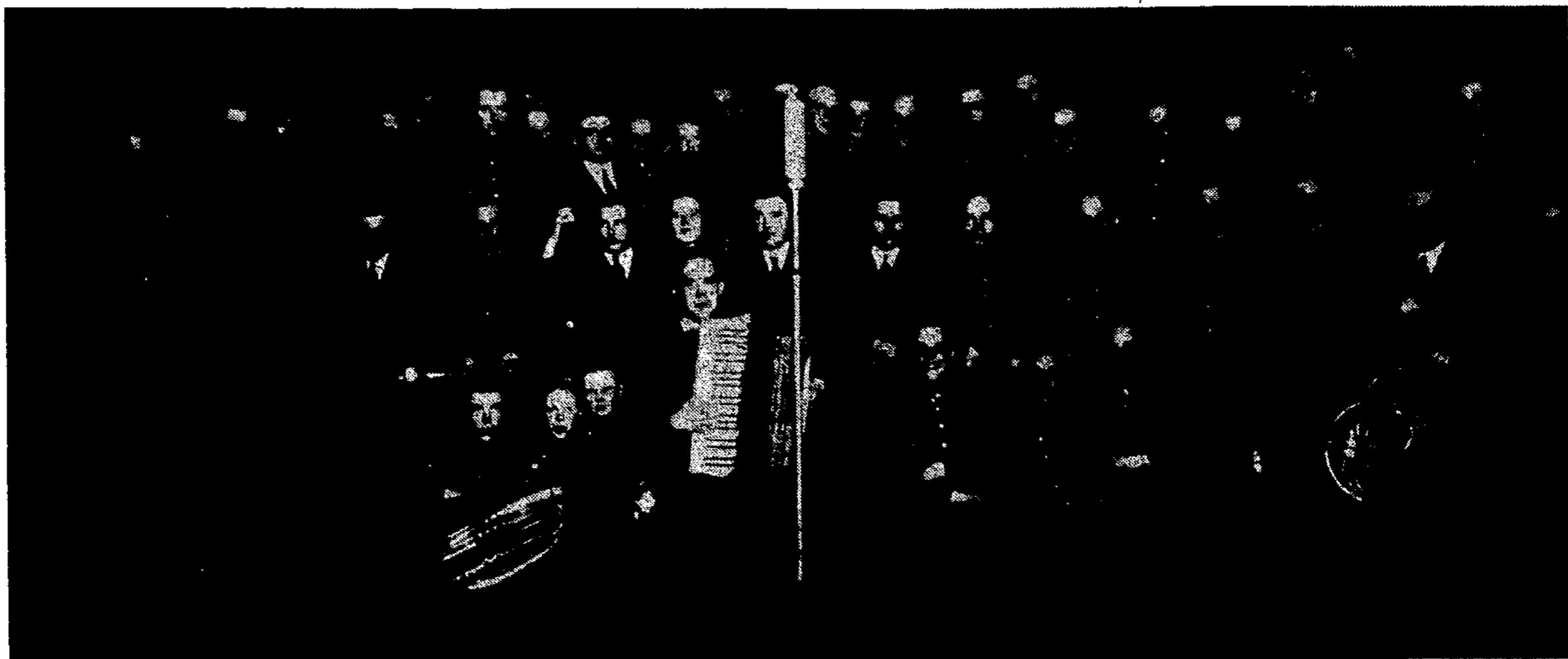
Kar. gr. Š-kas

5 P. PULKAS DALYVAVO RADIO PROGRAMOJ

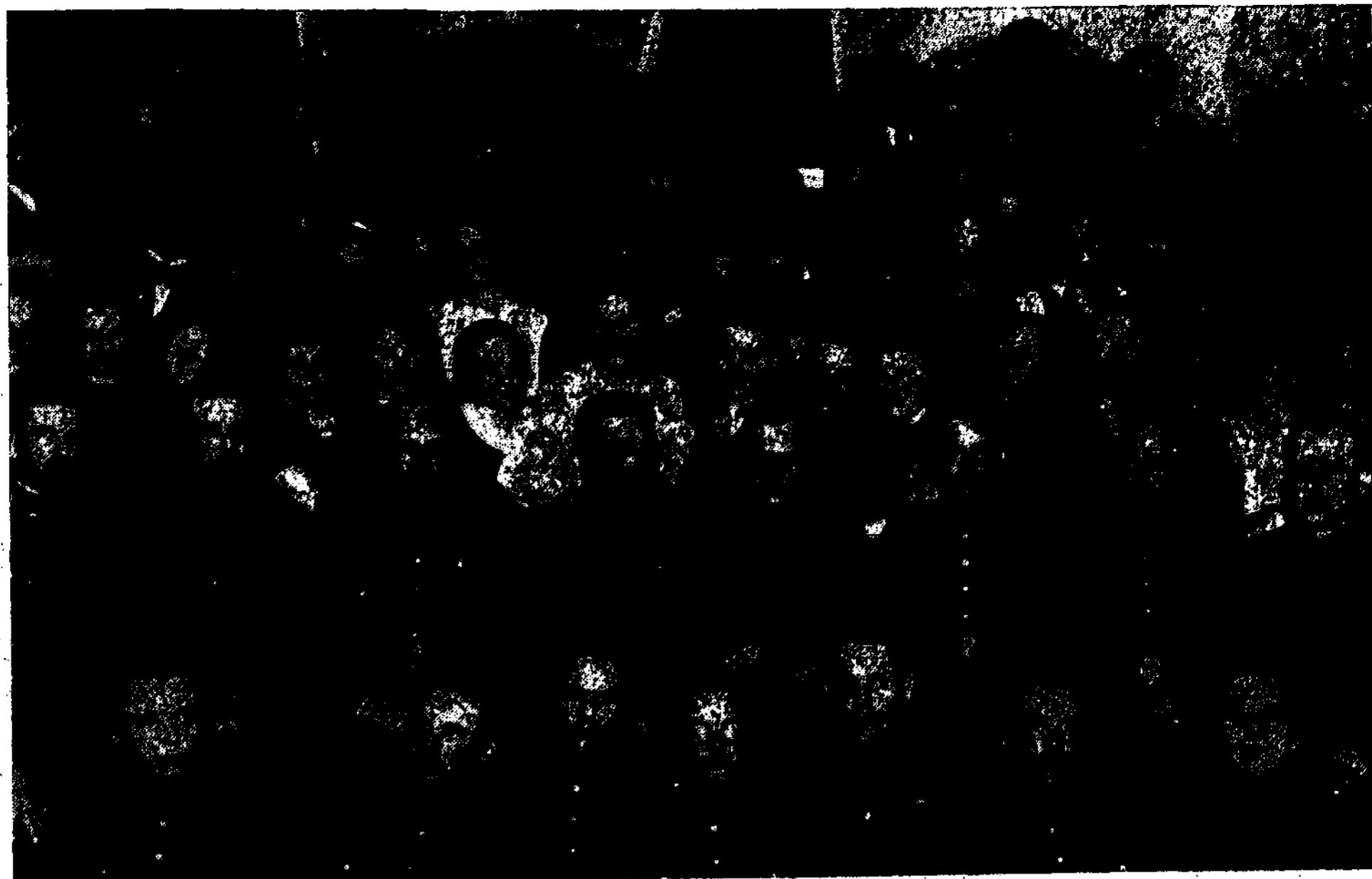
Balandžio 26 d. iš Valst. radiofono girdėjome įscenizuotą naujokų išvykimą į kariuomenę, kuri įvykdė 5 p. pulko kariai.

Vaidelio autorius ir vaidinimo tvarkytojas kpt. Leknickas. Vaidinime dalyvavo kpt. Leknickas, vyr. puskarininkiai: Šeškauskas, Mickevičius, Znotinas, Šegždavičius, gr. Čebedys ir eiliniai: Tašys, Matulevičius, Daublys, Balčiūnas ir Paulauskas. Dūdų orkestrui dirigavo virš. Rigertas, orkestrėliui — jaun. pusk. Radavičius.

„Naujokų išvykimo į kariuomenę“ įscenizavimas yra sudėtingas, bet pačių vaidintojų buvo atliktas gražiai. L. St.

Kęstutiniai, dalyvavę kariuomenės pusvalandyje balandžio 26 d. Jų tarpe kariuom. pusvalandžio vedėjas plk. ltn. Laurinaitis ir atlikto vaidelio autorius kpt. Leknickas

Kėdainių ėgulos puskarininkiai su vadovybe ir svečiais, savo ramovės atidarymo proga.

ATIDARYTA IR PASVENTINTA KĖDAINIŲ ĮGULOS LIKTINIŲ PUSKARININKIŲ RAMOVĖ

Balandžio 19 d. Kėdainių ėgulos liktiniai puskarininkiai iškilmingai atidarė savo ramovę. Į ramovės atidarymo iškilmes pakvietė ėgulos viršininką ir karininkus.

Ėgulos viršininkas atidarė ramovę ir pakvietė likt. puskarininkius su svečiais į vidų. Įgulos kapelionas pašventino ir apibrėžė šventinimo tikslą.

Ėgulos viršininkas pasakė kalbą, apibrėždamas, koks turi būti liktinis, jų bendrą susigijvenimą tarp įvairių ginklo rūšių ir pageidavo, kad atliekamu laiku kuo gausingiausiai visi liktiniai su šeimomis lankytųsi ramovėj. Ligi šiol ėgulos liktiniai neturėjo savo ramovės, todėl buvo išsiblaškę. Dabar ėgulos liktiniai turi tikrai gražią ir jaukią ramovę. Ramovė turi salę, skaityklą, svečių kambarį, valgyklą, bufetą ir drabužinę.

Prie ramovės yra didelis kiemas, teniso aikštelė ir darželis, kur vasaros metu, sužydėjus gėlėms, medžių paunksnėj bus puiki poilsio vieta ir savo kieme galės rengti pasilinksminimus, gegužines.

V. p. K. Bagužis

PIRMOJI ŠACHMATŲ TURNYRO DIENA

Balandžio 26 d. 16 val. 30 min. buvo Kauno ėgulos liktinių puskarininkių šachmatų turnyro atidarymas. Į 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko liktinių puskarininkių ramovę susirinko visi žaidėjai, dalių komandų vadovai ir turnyro komisijos pirmininkas, kariuomenės št. plk. ltn. Jakštas. Turnyrą atidarė ir šiai progai pritaikytą žodį pasakė Kariuomenės št. Spaudos ir švietimo sk. atstovas plk. ltn. Balčiūnas.

Po įžangos žodžio komandų žaidėjai susiskirstė ir 17 val. prasidėjo žaidimas. Apie valandą laiko salėje buvo tylą, kurią kartais ardė vieno kito žaidėjo sunkus atsidusimas dėl blogo figūros ėjimo arba visišku kokybės ar kiekybės pralaimėjimu. Po valandos, tai iš vienos, tai iš kitos vietos pasigirdavo: „Tamsta pulkininke, viršila X pralaimėjau ar laimėjau 1 tašką“. Ir štai po 4 su puse valandos aiškėja šie pirmos turnyro dienos žaidimo duomens:

2 pėst. pulko komandos žaidėjai: 1. virš. Stanaitis — pirmoji partija 0 taškų, antra — 1 (ginčytinas), 2. vyr. p. Šilauskas — 0—0, 3. v. p. Markevičius — ½—0, 4. virš. Lukoševičius — 0—0, 5. v. p. Kundra — nebaigta, 6. v. p. Ambrazas — 0—0. Viso 1½ taško ir dvi partijos nebaigtos.

5 pėst. pulko ir priešl. aps. rinktinės komandos žaidėjai: 1. virš. Augulis — 1—1, 2. v. p. Kavaliūnas — 1—1, 3. v. p. Trimonis — 0—0, 4. v. p. Tamoševičius — 0—0, 5. v. p. Petrauskas — 0—0, 6. v. p. Bernotas — 1—1. Viso 6 taškai.

1 gusarų pulko komandos žaidėjai: 1. v. p. Kežys — 0—0, 2. virš. Jasiūnas — 0—0, 3. v. p. Mičiulis — 0—0, 4. v. p. Grinius — 0—0, 5. v. p. Petuška — 0—0, 6. virš. Krasauskas — 0—0. Viso 0 taškų.

Karo aviacijos komandos žaidėjai: 1. v. p. Šarkauskas — 1—0 (ginčytinas), 2. v. p. Jackūnas — 1—1, 3. v. p. Ramanauskas — ½—1, 4. v. p. Bobelis — 1—1, 5. virš. Karla — ne-

baigta, 6. v. p. Snieška — 1—1. Viso 8½ taško ir dvi partijos nebaigtos.

1 inžinerijos bataliono komandos žaidėjai: 1. v. p. Mončiunskas — 1—1, 2. virš. Malakauskas — 1—1, 3. v. p. Bučys — 1—1, 4. virš. Giedraitis — 1—1, 5. v. p. Pukys — 1—1, 6. virš. Jakumas — 1—1. Viso 12 taškų.

Ryšių bataliono komandos žaidėjai: 1. virš. Kazakevičius — 0—0, 2. v. p. Šinkūnas — 0—0, 3. v. p. Kondrackas — 1—1, 4. v. p. Markūnas — 1—1, 5. j. p. Žiuka — 1—1, 6. v. p. Mankauskas — 0—0. Viso 6 taškai.

Kaip matyti iš duomenų, pirmąja 1 inžinerijos batalionas ir karo aviacija. 1 inžinerijos batalionas žaidė prieš 1 gusarų pulką, kurio komanda atvyko su dviem atsarginiais žaidėjais, todėl, turėdamas silpnesnius prieš save žaidėjus, bataliono komanda išėjo į pirmąsias vietas ir nedavė gusarams nė vieno laimėjimo. 5 pėst. pulkas ir ryšių batalionas sužaidė lygiomis, t. y. pasidalija po 6 taškus. Gal būtų daugiau taškų surinkęs 5 pėst. pulkas, bet jų komandos 1 žaidėjas virš. Kežys pasivėlavo atvykti ir todėl komanda žaidė be geriausio savo žaidėjo.

Stiprų priešą turėjo karo aviacija, todėl jos pasiekti duomens (8½ taško) prieš 2 pėst. pulką yra gana geri. Juo labiau, kad karo aviacija irgi žaidė be geriausio savo komandos žaidėjo, vyr. pusk. Radžiūno, kuris dėl brolio mirties negalėjo turnyre dalyvauti.

Iš pirmosios turnyro dienos apie tolimesnę eigą sunku spėlioti, nes ji nedavė tikro vaizdo ir dar galutinai bent apčiuopiamai nepaaiškėjo kas prasimuš į pirmąsias vietas. Atskiriems pirmiesiems žaidėjams į pirmąją vietą dar visiems atviros durys, bet komandai jau sunkiau, nes nelaimėjusi nė vieno taško komanda turi su kitomis komandomis sužaisti taip, kad laimėtų ne mažiau, kaip 7—8 taškus. Atvirksčiai, jai atsistoti pirmoje vietoje neįmanoma. Bet laimėti 7—8 partijas, nors ir prieš lygų priešą, ne taip jau lengva.

Turnyrinis žaidimas dažnai pareina ne tik nuo mokėjimo ir gabumų, bet ir nuo laimės, todėl dar tik po pirmosios dienos žaidimo pralaimėjusioms neapsimoka nusiminti. Gal pasisuks laimės ratas ir tos komandos ar paskiri žaidėjai išlįs į pirmąsias vietas, apie kurias nieks ir nepagalvojo. Laukiam antros dienos žaidimo, po kurios jau galėsime aiškiau spręsti kas pirmaus.

Kas nori apie tolimesnę turnyro eigą pasitarkyti, gali rasti š. m. „Kario“ Nr. 17.

PRIENŲ ĮGULA GRAŽINA SAVO RAJONĄ

Orui atšilus, Prienų ėgula stropiai ėmėsi rajoną gražinti. Aplink visą rajoną sodinama medeliai, iš kurių vėliau išaugs graži liepų alėja.

Be to, jau rengiamės kariuomenės ir visuomenės susiartinimo šventei, kuri bus pirmą kartą Prienuose.

V. p. Br. Čivinskas

DRĄSA IR SUMANUMU IŠ UGNIES IŠGELBĖJO KELIOLIKOS TŪKSTANČIŲ LITŲ VERTĖS VALDIŠKO TURTO

Šiais metais Šiauliuose, aviacijos karininkų ramovės kieme, užsidedę sandėliukai ir automobilio garažas. Garaže stovėjo įvežtas sunkvežimis-automobilis. Apie ugnies apsuptą vietą žmonių buvo prisirinkę gana daug, tačiau jie visi buvo pagauti panikos. Kiemas siauras ir ugnis blaškėsi, užkirsdama įėjimą.

Karo aviacijos civ. tarn. Vincas Žukauskas, neatsižvelgdamas į gresiantį pavojų ir nelaukdamas kol atvyks ugnia-gesiai, pirmutinis puolė į garažą, tuo paskatindamas ir kitus vyrus gelbėti sunkvežimį-automobilį. Ugnis jau buvo tiek išsiplėtusi, kad degė ne tik garažo sienos ir stogas, bet ir automobilio medinės dalys. Cic. tarn. Vincas Žukauskas, drąsiai ir sumaniai veikdamas, sustabdė kilusią paniką ir tuo būdu buvo išgelbėtas nuo visiško sudegimo sunkvežimis-automobilis.

Už šį drąsų ir sumanų veikimą civ. tarn. Vincui Žukauskui pereitą savaitę dalies vadovybė įsakyme pareiškė padėką.

Virš. St. Čepulis

3 KAVALERIJOS PULKO KONKŪRAI

Balandžio 19 d. pulko aikštėje buvo konkūrai, (raitųjų sportas), kuriuose dalyvavo karininkai ir liktiniai puskarininkiai. Karininkų su senais arkliais užjojime I ir II vietą laimėjo jaun. ltn. Smieliauskas su arkliais: „Jaunasis“ ir „Laisvamaniš“. II vietą — jaun. ltn. Pakalniškis su kumele „Naktis“.

Užjojime su jaunais arkliais I vietą laimėjo jaun. ltn. Bulovas su kumele „Oleandra“ ir II vietą — jaun. ltn. Ke-meklis su arkliu „Padūkėlis“.

Liktinių puskarininkų užjojime, be 3 kavalerijos pulko, dalyvavo ir 4 artilerijos pulko 1 grupės liktiniai puskarininkiai. Likt. puskarininkų užjojime I vietą laimėjo vyr. pusk. Merkelis su arkliu „Gintaras“, II vietą — vyr. pusk. Mile-ris su kumele „Japonė“ ir III vietą — 4 artilerijos pulko 1 grupės likt. jaun. pusk. Barkauskas su kumele „Jamaika“.

Konkūrai vyko gana įspūdingai ir gražiai, sutraukdami būrius civilių. Visi pasigerėdami sekė mūsų mitrių kavaleristų šuolius per kliūtis ir stebėjosi puikiu arklių valdymu.

DIDELIS PUSKARININKIO PARAŠYTOS DRAMOS PASISEKIMAS

Balandžio 18 d. 4 p. pulko kariai vaidino vyr. pusk. J. Kuzmos parašytą „Partizanų dainą“, 4 veiksmų, 5 paveikslų dramą. „Partizanų dainoje“ autorius meniškai paėmė siužetą iš nepriklausomybės kovų su lenkais, per kurias lietuviai partizanai sunaikino lenkų partizanų lizdą. Turinyje labai puikiai derinasi patriotinis ir sentimentalinis elementas.

Šią dramą vaidino net du kartu: Panevėžio įgulos kariai ir visuomenei. Gyva, nuotaikinga drama ir graži vaidyba (svarbiausias roles turėjo kariūnai kandidatai, kurie tikrai artistišškai vaidino!) Panevėžio publiką jaudino ligi ašarų. Vaidinimas labai gerai pasisekė. Režisavo pats autorius.

B. R.

4 p. p. kariai, vaidinę v. p. J. Kuzmos parašytą „Partizanų dainą“ (trečias iš dešinės veikalo autorius)

MATĖME „NERINGOS“ VAIDINIMUS

Balandžio 25 d. 6 p. p. 1 bataliono kareiviai buvo nuvesti į šaulių namą, kur buvo surengtas viešas vakaras su vaidinimais. Vakara surengė Klaipėdos „Neringos“ draugija. Vaidino Gintalo dramą „Žydė Parkaikštė“ arba „Iš meič“. Bilietų kainos kareiviams po 30 ct.. Vaidinimas kareiviams ypač patiko. „Neringos“ draugija neužmiršta nė kareivių. Kada rengia vakarus, visuomet kareivius pakviečia pažiūrėti.

Pulko kapeliono iniciatyva II batalione įrengti radio garsiakalbiai. Kiekvieną dieną jie kareivių apgulti, kurie klausosi transliacijas. Ypatingai kareiviams patinka kariuomenės ir šaulių radio pusvalandžiai.

J. M-čius

SUJUDOME Į DARBĄ

Pradžią visuomet yra sunki, sako lietuviškoji patarlė. Nelengva dabar yra ir Kupiškio igulai, nes esame naujakuriai. Bet nenusimename: atgijo gamta, atgijome ir mes.

Mūsų rajonas yra labai nelygus, šlapias ir nėra nė vieno medelio. Dabar kasdien rajonas vis gražėja: lyginame, sausiname ir sodiname medelius. Jau pasodinome per tūkstantį akacijų ir per šimtą jaunų liepų. Bet tuo nepasitenkinsime — sodinsime dar daugiau. Mums nereikia nė pionierių: patys tiesiame kelius, kasame griovius ir statome tiltus. Kupiškio visuomenė tiesiog stebisi, kad kariai moka dirbti įvairius darbus ir sugeba greit ir gražiai puošti savo rajoną.

V. p. Gelžinis

LAIKĖ EGZAMINUS JAUNESNIOJO PUSKARININKIO LAIPSNUI ĮGYTI

Balandžio 24—25 d. 7 pėst. pulko I bataliono grandiniai laikė egzaminus aukštesniajam laipsniui įgyti. Egzaminus išlaikė ir netrukus bus pakelti į jaunesniojo puskarininkio laipsnį šie b-no grandiniai: Petras Baltutis, Jonas Murauskas, Vilhelmas Kujukas, Eduardas Drazdauskas, Kazys Zabrynas ir Juozas Smilga.

Tomis pačiomis dienomis buvo ir jaunų kareivių egzaminai. Egzaminus išlaikė 30% labai gerai, 58% gerai ir 12% patenkinamai.

A. G.

KARO POLICIJOS MOKYKLA

Su pavasariu ir mums atėjo naujų džiaugsmų. Kiekvieną dieną gražiname rajono aikšteles, sodiname gėles, tvarkome medelius, taisome takelius. Nukarpytos akacijos jau dabar pradeda puošti visą rajoną.

Nors ir sunkiai prakaituojam laukuose, tačiau dar randame laiko ir noro pažaišti futbolu. Nepamirštame ir knygų bei šachmatų. Atliekamu laiku salė visad užimta skaitytojų ir šachmatininkų.

Jau pradėjome rengti ir kreketo aikštelę.

X.

A. A. GR. ANTANAS MEDZIUKEVIČIUS

Balandžio 21 d. mirė šarvuočių rinktinės 2 tankų kuopos lengvojo tanko karo šoferis gr. A. Medziukevičius. Velionis buvo mažžemio ūkininko sūnus, kilęs iš Alytaus val., Laburdiškių kaimo. Palaidotas gimtinėje.

A. a. gr. Medziukevičius šarvuočių rinktinėje tarnavo nuo 1935 m. gegužės 4 d. Per jaunųjų kareivių mokymą pasižymėjo drausmingumu, gabumu ir atsidavimu karinei tarnybai. Jo tiesioginiai viršininkai, matydami jo gabumus ir didelį atsidėjimą darbui, paskyrė jį į mokomąjį būrį. Baigęs šarvuočių rinktinės mokomojo būrio 1 laidą, įgijo lengvojo tanko karo šoferio specialybę ir teisę puskarininkio laipsnį įgyti. Už gerą pareigų atlikimą pakeltas į grandinio laipsnį.

Vinculis

KĘSTUTININKAI GRAŽINA SAVO RAJONĄ

Kaip ir kiekvieną pavasarį, taip ir šiemet, orui atšilus, smarkiai gražiname savo rajoną ir darželius. 5 pėst. pulko mokomosios kuopos darželių sutvarkymu kiekvienas džiaugiasi, o ypač kai sužysta kelios dešimtys įvairiaspalvių rožių. Rožių sutvarkymu, jų prižiūrėjimu ir gėlių auginimu rūpinasi virš. Antanas Karčiauskas.

I batalionas taip pat gražiai persitvarkė ir suvienodino kuopų darželius. Vasaros metu kęstutininkai galės džiaugtis savo darbo ir sumanomo vaisiais.

Ypatingi pulko karininkų ir likt. puskarininkų šaudymo pratimai turi baigtis gegužės 31 d. Pratimų skaičius — karininkams — 12, puskarininkiams — 8. Karininkai ir likt. puskarininkiai šiais pratimais labai susidomėję. Beveik kiekvieną dieną šaudykloje šaudo, treniruojasi. Trys pirmieji šauliai karininkai ir du pirmieji šauliai puskarininkiai, kuri geriausiai įvykdys skirtus pratimus, gaus atitinkamus prizus.

V. p. T. Znotinas

REMIAM GINKLŲ FONDA

Balandžio 25 d. įgulos likt. pusk. ir civil. tarnautojų meno kuopelė surengė viešą vakarą. Vaidino „Kautynių dieną“ 3 veiksmų pjesę su prologu ir epilogu.

Į vakarą atsilankė daug svečių. Patenkinti vaidinimu, gražiai pasilinksminę išsiskirstė namo. Griežė Veliuonos stygų orkestras. Gautas iš vakaro pelna paskirtas ginklų fondui.

S. v. p. Grigoras

APLANKĖM KARO AVIACIJĄ IR „MAISTĄ“

Balandžio 25 d. atsarginiai, atliekantieji karo pratimus 3 artilerijos pulke, baterijos vado vedami aplankė karo aviaciją. Čia daugelis pirmą kartą gavo iš arti pasižiūrėti į „Anbukus“ ir į kitokių mūsų padangių geležinius paukščius.

Atsargos artilerininkai didžiausiu susidomėjimu klausėsi aviacijos karininko aiškinimų, o du gavo net paskraidyti. Skristi norėjo beveik visi.

Grįždami iš aviacijos, atsarginiai aplankė „Maisto“ skerdyklą, kur savo akimis pamatė, kaip jų auginti bekonai per keletą minučių pavirsta į eksportinius kumpius bei kitokius dalykus.

„Maisto“ skerdykla atsarginiai, kurių dauguma ūkininkai, labai domėjosi.

B. Pr.

ŠENO ŠAULIŲ BŪRIO ŠVENTĖ

Žasliai, Trakų apskr. Balandžio 23 d., per švento Jurgio atlaidus, kurie Žasliuose iškilmingai švenčiami, Žaslių šaulių būrys minėjo savo 16 metų sukaktuvių šventę.

Jau iš pat ryto visas Žaslių miestelis pasipuošė tautiškomis vėliavomis, o ant aukšto stiebo iškilo didžiulė vėliava. Šauliai iš visų pusių susirinko prie Nepriklausomybės paminklo, o iš čia nuvyko į pamaldas.

Šventoriuje naujokai šauliai-ės prisiekė. Po pamaldų, dūdų orkestrui griežiant, šauliai su būrio vėliava, kitų organizacijų bei didžiulės žmonių minios lydimi, apvaikščiojo visas miestelio gatves, o vėliau Trakų rinktinės vadas plk. ltn. Žutautas priėmė paradą ir tarė gražų žodį visuomenei ir šauliams.

14 val. buvo valsčiaus savivaldybės salėje iškilmingas posėdis.

Vakare šauliai iškėlė viešą, su vaidinimais vakarą.

Žaslių šaulių būrys yra veikliausias tarp kitų gretimų būrių ir iš jų narių yra nemaža dalyvavusių kovose su bolševikais, bermontininkais ir lenkais, o ypač daug prisidėjusių prie blaškymo lenkų buvusios organizacijos P.O.W.

Nors oficialiai ir skaitoma jam tik 16 metų, bet, iš tikrųjų, jis gyvuoja daug anksčiau.

Dabar būrys statydinasi savo namus ir medžiaga jau igyta. Su kitomis organizacijomis labai gerai sutinka.

J. Saikelis

ŠAULIŲ PIONIERIŲ BŪRYS STATO BIRŠTONO KELTĄ

Alytaus šaulių pionierių būrys laimėjo Birštono keltui per Nemuną statyti varžytynes. Už kelto pastatymą (jį turi baigti ligi birželio pradžios) būrys gaus 450 lt. Jau pradėtam statymo darbui vadovauja ats. pionierius viršila Vainauskas.

A. M.

2 P. PULKAS — 5 P. PULKAS 1:2 (1:1)

Balandžio 25 d. 5 p. pulko aikštėje buvo draugiškos futbolo rungtynės tarp 2 ir 5 p. pulkų komandų. Laimėjo 5 p. pulkas 2:1.

Iš pradžių daugiau buvo spaudžiamas 5 p. pulkas, bet vėliau žaidimas išsilygino ir pavojų buvo abiems vartams. Žaidimas buvo gyvas ir įdomus, ypač antrame puslaikyje.

V. p. Znotinas

Š.Š. SAKALAS — 8 P. P. 6:0

Futbolo sezono atidarymo proga, balandžio 26 d. Paviljono aikštėje buvo surengtos futbolo žaidynės tarp minėtų k-dų. Šį kartą pulkas pasirodė silpnokai, trūko susižaidimo, nors atskiri žaidėjai žaidė gerai. Žaidynes nesunkiai laimėjo Š.Š. Sakalas 6:0.

ALYTAUS J.S.O. — ALYTAUS ŠAULIŲ „DAINAVA“ 1:0

Balandžio 2 d. tarp Alytaus J.S.O. ir Alytaus šaulių sporto klubo „Dainava“ buvo futbolo rungtynės, kurias laimėjo J.S.O. 1:0. Šis santykis „Dainavos“ atžvilgiu geras, nes J.S.O. visuomet buvo stipresnė komanda.

A. M.

PIRMOS FUTBOLŲ RUNGTYNĖS TAURAGĖJE

Balandžio 26 d. Tauragėje buvo pirmos šiemet futbolo rungtynės. Susitiko Tauragės „Maistas“ su Pagėgių rinktine, kurioje žaidė, be „Pagėgių Sporto Klubo“, ir 7 pėst. pulko karių. Rungtynes laimėjo Tauragės „Maistas“ 2:0. Pirmas puslaikis 0:0.

J. p. A. Šlapaitis

C. JSO — Š. MSK 1:0

Balandžio 25 d. Š. MSK aikštėje buvo pirmosios šių metų Lietuvos futbolo pirmenybių rungtynės tarp C. JSO ir Š. MSK. Pirmoji pergalė teko C. JSO, kuri rungtynes laimėjo 1:0 savo naudai.

Š. n.

LFLS KAUNAS — ŠAULYS KLAIPĖDA 3:2 (2:1)

Balandžio 26 d. Klaipėdos buvo pirmosios 1936 m. Lietuvos pirmenybių rungtynės tarp Klaipėdos šaulių ir Kauno LFLS. Buvo tikėtasi didelio Kauno LFLS laimėjimo po to, kai 1935 m. Lietuvos nugalėtoją žaibo turnyro finale sumušė net 6:0. Šaulys parodė didelį pasipriešinimą ir labai energingą žaidimą. Puslaikis baigėsi 2:1 LFLS naudai.

Antrame puslaikyje vaizdas nesikeičia. LFLS palieka persvaroje, bet Šaulys turi net tris progas, kurių, deja, nepavyksta išnaudoti. LFLS taip pat kelių gerų progų neišnaudojo. Antrasis puslaikis baigėsi 1:1.

Jonas A. Misiūnas

NAUJAS KREPŠIASVYDŽIO VADOVAS

Pasitraukus krepšiasvydžio komiteto vadovui Grebliauskui iš pareigų, naujuoju vadovu pakviestas orasvydžio komiteto vadovas Vencius.

Š-s.

ŠTABO VIRŠININKO PAVADUOTOJAS

„Krasnaja Zvezda“ praneša apie pakeitimus Lenkijos kariuomenės štabe. Brigados generolas T. Malinowski's paskirtas generalinio štabo viršininko pavaduotoju. Šias pareigas iki šiol laikinai ėjo plk. Bardel'is.

KAVALERIJOS RADIO PATRULIAI

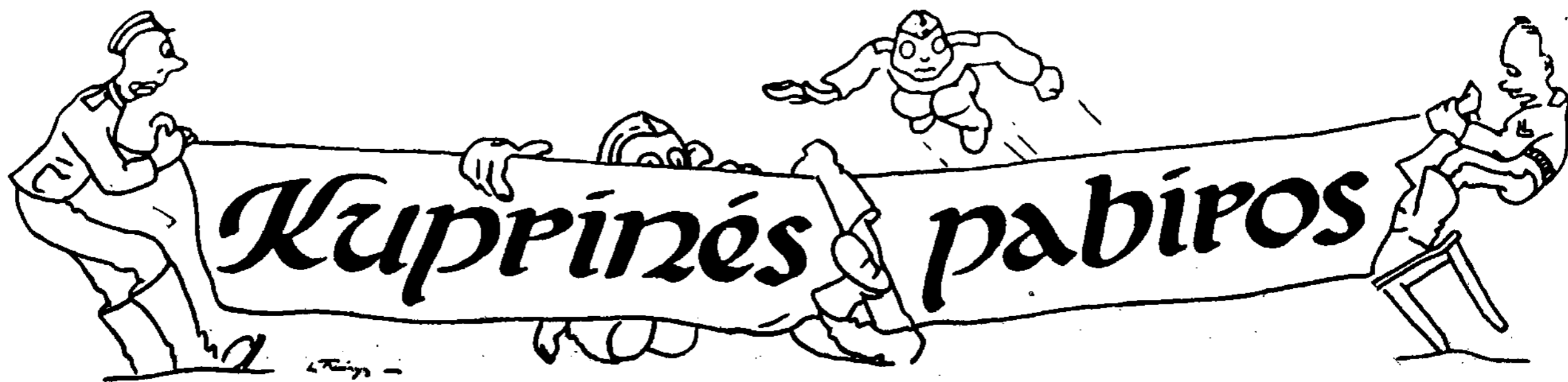
Kiekvienam suprantama, kaip sunku palaikyti ryšius kavalerijoje karo metu, kai kavalerijos dalys atsiduria kartais prieš užnugaryje. Sakytam reikalui ypač tinka radio ryšiai. „Krasnaja Zvezda“ rašo apie Japonijos manevruose išbandytus kavalerijos radio patrulius. Patrulis susideda iš 2 raitininkų ir vieno radisto, vežančio lengvą kilnojimąją radio stotį. Radio stotis perduoda ir priima žinias trumpomis distancijom. Bandymai parodė naujos priemonės tinkamumą.

Pasirodo, tokios radio stotys vis plačiau vartojamos kavalerijoje. Jos buvo bandomos ir Italijoje, bet ten patrulis buvo mažesnis: 1 raitininkas ir 1 radistas.

Panašūs aparatai bandomi ir Amerikos Jungtinių Valstybių kavalerijos dalyse.

DUJOS ANGLŲ KARIUOMENĖJE

„Polska Zbrojna“ praneša, kad anglų karo reikalų ministeris Duff Cooper'is pareiškė Atstovų Rūmuose (seime), kad anglų kariuomenė mokoma vartoti nuodingąsias dujas, kaip teisėtą kovos priemonę. Dujų vartojimo būdai, o taip pat ir priešdujinės apsaugos reikalai, tvarkomi kariuomenės vadovybės ir chemijos žinovų susitarimu, mokslininkams padedant. Vienas iš atstovų paklausė, ar nuodingosios dujos pripažintos teisėtu ginklu dabartiniame kare. Į šį klausimą karo reikalų ministeris nieko neatsakęs.

Eilinio Barškučio sapnas

Dienos pratimai pasibaigė. Graži, bet dar šalta, pavasario diena slinko vakarop. Saulėleidis aukso spalvomis nudazė dangaus skliautą. Pagaliau visai suteemo. Už langų pūtė drėgnas vėjas, supdamas dar apnuogintas medžių šakas. Kareivinėse buvo šilta ir jauku. Kuopos kareiviai slankiojo tarp lovų. Iš visų kampų buvo girdėt tylus kuždesys, o retkarčiais pasigirdavo ir skardus juokas.

Gretimose lovose gulėjo eiliniai Barškutis ir Tylutis. Barškutis buvo gyvas, judrus, kalbus ir raudonskruostis vyrukas. Niekas, niekad ir niekur nematė jo nuliūdusio veido. Visuomet jis šypsojosi, visuomet jis iškirsdavo kokį nors špąsą ir palinksmindavo savo draugus. Už tai jis buvo mylimas ne tik savo kuopos draugų, bet ir viršininkų.

Šiuokart abu gulėjo ir tylėjo.

Pirmuoju, kaip visuomet, prabilo Barškutis.

— Klausyk, Tyluti, ką aš tau pasakysiu.

— Na, ką? — tingiai pasisukęs pratarė Tylutis.

— Žinai, gerai būtų, kad štai mus abu paskirtų būrininkais.

— Būrininkais? Na, tai kas iš to?

— Na, ar nebūtų gerai?

— Tai koks gi čia būtų gerumas?

— Koks? Neišmanėlis! Ar būrininkas — ne viršininkas? Ar be jo sutikimo išėini į miestą. A? O trys juostelės ant jo antpečių ar neblizga? Tavo Ona iškart tau pakibtų ant kaklo, kai toks nuvažiuotum namo.

— Juostelės blizga tai blizga, o pipirų nuo visų gauna, kaip ir mes. Ir viršila bara ir būrio vadas bara, ir kuopos vadas stveria.

— Na, taip tai taip, ką čia kalbėti, bet

vis tik jam geriau, kaip mums: ir į miestą dažniau išeina.

— Na, klausyk, o kad taip viršila paskirtų?

— Tai puiku būtų.

— Ir koks gi čia puikumumas? — parėmęs galvą ant rankos tarė Tylutis. — Kuopoje grindys neiššluotos — tuoj kuopos vadas viršilai pipirų ir duoda.

— Tai, tai taip. Bet viršila didelis žmogus. Juk tik pagalvok, be jo nei batams puspadžių gausi, nei į miestą neiseisi, o jei jam į akį įkrisi ir tau ko nors duoti nepanorės, tai niekas nepadės. — Na, o jei tave būrio vado paskirtų? Ateina, štai, eilinis Barškutis ir sako: „Tamsta leitenante...“

— Na, ir ką tas tavo tamsta leitenante? Juk jis be kuopos vado anei krust. Žiūrėk, anądien Trumputis vidaus tarnybos statuto nemokėjo, tai kuopos vadas ir pasakė: „Tamsta leitenante, tamstos būrys silpnai atsakinėja. Tikiuosi, kad kitą kartą taip neatsakinės“. Štai tau ir tamsta leitenante...

— Tyluti, suprask, o kad taip štai mus abu kuopų vadais paskirtų? — Barškutis net ant pilvo lovoje apsivertė. — Aš tuojau krūtinę pirmyn ir einu į kareivines. Prišoka būrio vadas ir raportuoja. Aš mosteliu ranka, atsikosiu ir sveikinnos su kuopa: Sveiki, vyrail! „Sveikas tamsta!“ — atsako kuopa. — Na, kaip atrodytu tau, a?

— Girdėjai užvakar?

— O kas buvo užvakar?

— O kai kuopa, eidama pro bataliono vadą, sumaišė koją ir nesutartinai pasisveikino. Nežiūrėjo, kad kuopos vadas — pasišaukęs į šalį, matei, kaip kalbėjo. O kapitonas tik nuolat ranką prie kepurės kėlė?

— Taigi, mačiau. — Klausyk, Tyluti, — vėl pradėjo Barškutis. — Ką gi tu pasakytum, jei taip, štai, gulim ir tau atneša įsakymą, kad tu skiriamas bataliono vadu?

— Tavo liežuvis tai mala ir mala. — Sumurmėjo Tylutis ir apsivertė ant nugaros.

— Klausyk, Tyluti. Aš žinau, kad taip nebus, bet pasikalbėti galim. Nieko čia blogo. Visi tau pagarbą atiduoda, tik spėk ranką kelti. Nei būrininko, nei viršilos, nei būrio vado, nei kuopos vado ir nieko tu nebijai.

— O pulko vado ar nebijai?

— Kodėl pulko vado bataliono vadas turi bijoti?

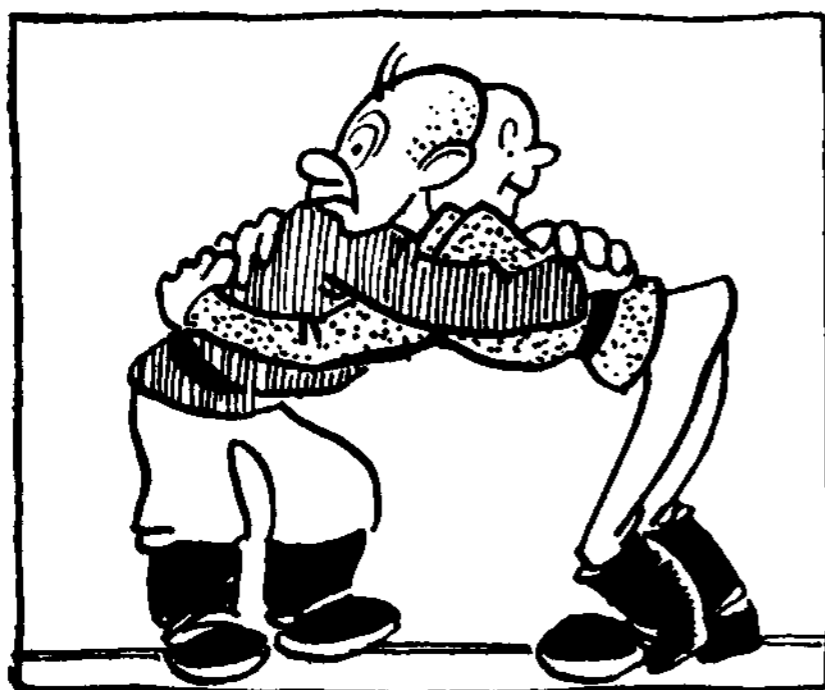
— Labai paprastai: juk pulko vadas bataliono vadui ar ne viršininkas? Taigi, jis gali pasakyti bataliono vadui: štai pas tamsta tas ir tas negerai. Prašau štai šitą taip ir taip padaryti. Bataliono vadas stovi ramiai ir kelia ranką prie kepurės.

— Taip, tai tiesa, — sutiko Barškutis. — Tai išeina, kad geriausiai būti pulko vadu. Štai, kad toks stebuklas įvyktų ir mane paskirtų pulko vadu. Tai gerai gyvenčiau! Tik tu pagalvok: valgai ką nori, eini kur nori. Po pietų fajetonu važinėčiau. Pašaukiu tik: „Antanai, kinkyk arklius!“ Pravažiuočiau Juozapavičiaus prospektu — ir atgal namo vakarieniauti. Nusipirkčiau radio, gramofoną. Išstisus vakarus griežčiau. Tave su Onyte pasikviesčiau, dešrom ir kopūstais pavaišinėčiau. Kartais į kiną nueičiau ir būtinai ložoje sėdėčiau. Kaip tu manai, Tyluti? Gerai būtų?

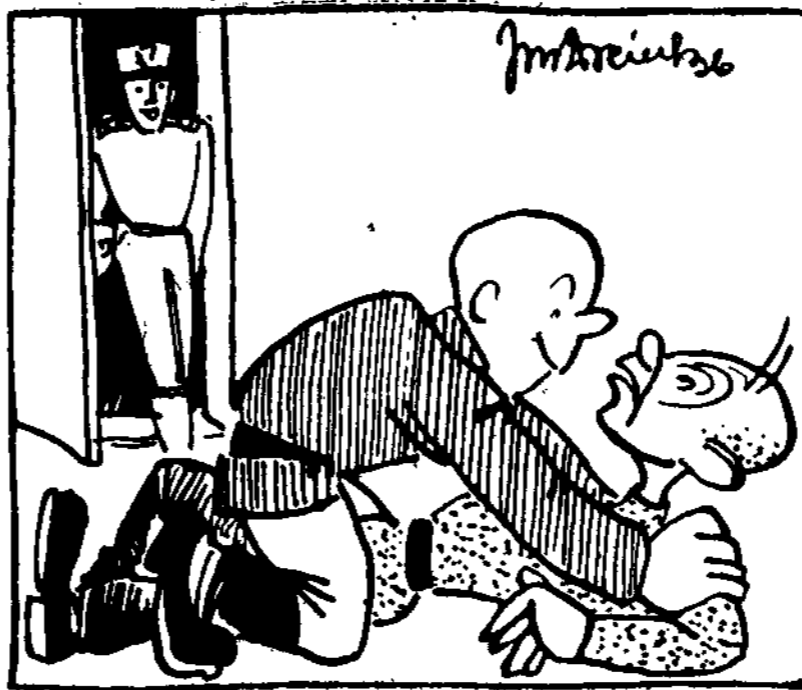
Tylutis nieko neatsakė. Iš jo lovos tebuvo girdėt tylus pūtimas. Barškutis, nesulaukęs atsakymo, apsivertė ant kairiojo šono ir užmerkė akis.

(b. d.)

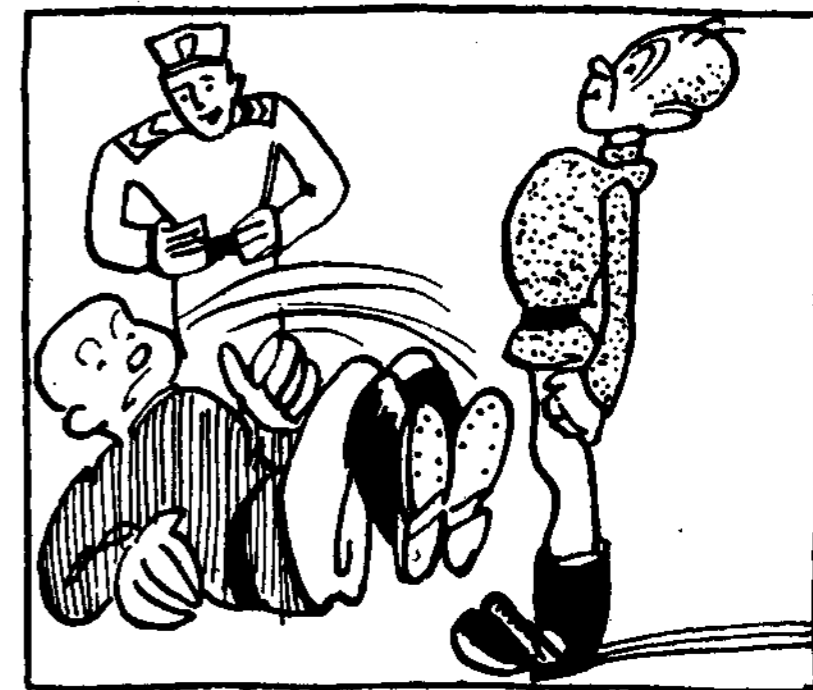
M-tis

Simas Silvestras su Mike —
Viens uždusęs, kitas mykia,
Žodžiu, žiūrint iš šalies,
Nežinia kas nugalės.

Silvestrukas mykė, mykė
Ir paguldė mūsų Mike,
Ai, Mikuti — pagaly,
Pajudėti negali.

Vos viršila pastebėjęs,
Strakt ant kojų Mikas Vėjas, —
Kariškos drausmės galybė
Svidė Silvestrą, kaip grybą.

JAU VYKSTA KRAŠTO SAUGUMO PASKAITOS AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE

Balandžio 25 d. universitete įvyko pirmoji kariškoji paskaita, kurią skaitė gen. ltn. Vitkauskas: „Lietuvos nepriklausomybės karai 1918—20 m. Paskaita, kaip pirmoji ir seniai laukta, buvo sutikta smarkiu plojimu. Ta proga korpl. „Ramonės“ vicepirm. ats. j. ltn. Kukta tarė įžanginį žodį, trumpai nušviesdamas kariškų paskaitų reikšmę ir kviesdamas kolegas studentus gausiai paskaitas lankyti.

Gen. ltn. Vitkausko paskaita buvo įdomi, išsami ir svarbi, nes jaunieji gavo nepriklausomybės kovų vaizdą iš paties dalyvio lūpų.

Tokią pat paskaitą gen. ltn. Vitkauskas skaitė balandžio 26 d. ir Dotnuvos ž. ū. Akademijoje. S.

NUBAUSTI ŪKININKŲ KURSTYTOJAI IR VALSTYBĖS TURTO NAIKINTOJAI

Neseniai buvo išaiškinta, kad Mariampolės apskrityje yra susiorganizavęs būrelis žmonių, kurie gadino susisiekimo priemonės: piaustė telefono-telegrafo stulpus, kapojo laidus ir t. t.

Šių metų vasario mėn. 25—26 d. naktį Mariampolės—Kauno plento ruože ir prie geležinkelio linijos prie Puskelnų kaimo jų buvo nupiauti 5 telefono-telegrafo stulpai ir nukapati laidai. Buvo nustatyta, kad šio būrelio vadovu buvo Jurgis Čėsna. Be to, to paties būrelio žmonės platino tarp ūkininkų atsisaukimus, kuriais jie buvo kurstomi nemokėti valstybinių mokesčių, o seniūnai, viršaičiai ir burmistrai neiti pareigų. Nusikaltėliai buvo atiduoti karo lauko teismui. Šis teismas balandžio 23 d. sprendė septynių šio būrelio kaltinamųjų asmenų bylą. Iniciatorius ir vadovas Jurgis Čėsna nubaustas mirties bausme, du nusikaltimų vykdytojai po 10 metų, ir du po ketverius metus sunkiųjų darbų kalėjimu, o kiti lengvesnėmis bausmėmis. J. E. Valstybės Prezidento aktu mirties bausmė Čėsnai pakeista sunkiųjų darbų kalėjimu ligi gyvos galvos.

Pažymėtina, kad visi 7 nubaustieji jau anksčiau buvo teismo arba komendanto įvairiomis bausmėmis bausti už įvairius anksčiau padarytus nusikaltimus. Kaip, štai, už ūkininkų kurstymą, už peštynes, už valstybinių pinigų išaikvojimus, už neteisėtą bankelio antspaudų panaudojimą dokumentams falsifikuoti ir kita. Beveik visi jie yra prasiskolinę. Jų tarpe nė vieno rimto ūkininko nėra.

DR. ŠLIUPAS IŠVYKSTA AMERIKON

Atšventęs 75 metų amžiaus sukaktį ir tinkamai mūsų vyriausybės ir visuomenės pagerbtas, lietuvių tautos veteranas dr. Jonas Šliupas pasirūpavo aplankyti Amerikoje gyvenančius lietuvius. Anot jo paties, jis vyksta ten, kur apie 30 metų gyveno ir veikė, ir noris naujai išjudinti jau bent kiek nutolusių nuo savo tėvynės tautiečių dvasią.

Savo garbės nariui Savanorių Kūrėjų sąjunga šaulių salėje balandžio 22 d. surengė kuklią išleistuvių vakarienę, kurioje dalyvavo Savanorių s-gos centro valdybos nariai, p. Vosylius, dr. Kairiūkštis, Amerikos lietuvių atstovai ir šiaip artimesni daktarui asmenys. Atsisveikinimo žodį pasakė ats. plk. ltn. Gužas. Atsakydamas, dr. Šliupas palinkėjo, kad grįžęs po trijų mėn. iš Amerikos rastų Lietuvoje visišką sutarimą, vienybę ir susiklausymą.

Balandžio 28 d. dr. Šliupas švedų — Amerikos linijos (kuri prie šios kelionės maloniai prisidėjo) laivu Marieholm išvyko į Švediją, o iš ten didesniu laivu — Amerikon.

Karys

Naujieji leidiniai

BESIŠYPSANTI MERGAITĖ. Naujosios čekoslovakų literatūros antologija. Paruošė Pr. Ramutis. „Spaudos Fondo“ leidinys 1936 mt. 366 psl., kaina 4 lt.

Čekoslovakija žinoma mums kaip dinamiška tauta kultūros kūrybos srityje. Su malonumu tenka pažymėti, kad če-

koslovakai taip pat domisi ir mūsų laimėjimais kultūroje bei mene. Reikia džiaugtis, kad čekai ir lietuviai vykdo gražų bendradarbiavimą, palaikydami politinius ir kultūrinius ryšius. Dar maloniau, kad tas bendradarbiavimas paryškina pasikeičiant šių dviejų tautų kultūriniais laimėjimais.

Štai turime gražiai, imponuojančiai išleistą ir stilingai paruoštą naujosios čekoslovakų literatūros (prozos) antologiją. Šioje antologijoje čekų literatūrą atstovauja ir ją būdingai reprezentuoja 16 čekų rašytojų, kurie vaizduoja prieškarinį, didž. karo ir pokarinį čekoslovakų gyvenimą. Žinoma, tai yra tik dalis čekų rašytojų, visų neapimsi, tačiau jau ir iš jo mes susidarome tikrą dabartinės čekų literatūros vaizdą. Neturime galimumo čionai plačiai apie kiekvieno antologijos rašytojo kūrybą kalbėti, pasitenkinsime pažymėti, kad naujosios čekų literatūros atstovai pasižymi dideliu savaimingumu, intelektu ir kūrybiniu pajėgumu, gražiu čekų žemės, gamtos, miestų, kaimų ir žmonių vaizdavimu, didele stiliaus ir formos kultūra. Žymėtina, kad antologijoje įdėta keletas vertingų dalykelių iš karių ir karo gyvenimo.

Bendrai, čekoslovakų kultūros ir literatūros istorijoje yra didelių laimėjimų, kuriais naudojasi ne tik čekoslovakų tauta, bet ir visas kultūringas pasaulis.

Antologijoje įdėta plati čekoslovakų literatūros apžvalga, todėl skaitytojas šią vertingą knygą perskaitęs bus visapusiškai susipažinęs su čekų literatūra. A. t. Regimantas

A. Kosa. INDIJOS KARALIAUS TURTAI. Spaudos Fondas. 1936 m. Kaina Lt. 3,—.

Indija — magų ir jogų kraštas patraukia kiekvieną paslaptingumu, savotiška mistika. Tai neišsemiamas siužetų bei temų šaltinis.

„Indijos karaliaus turtai“ — vienas iš šios rūšies bandymų. Kas įdomu, ne verstinis, bet originalus. Ir, reikia pasakyti, A. Kosai jis pavyko duoti neblogesnis už kitus šios rūšies verstinius dalykus. Juo labiau, kad autorius nesivaiko pigios sensacijos priemonių, o duoda tikrai gyvenimiškus įvykius: suprantamus, įtikimus.

Turinys paprastas ir nesudėtingas. Lietuvis mokslininkas Vakarų Europoje Vladas Stonis tyrinėja Indijos karaliaus Asokos, valdžiusio nuo 264 ligi 227 m. pr. Kr. Mahathos valstybę, gyvenimą, idėjas, jo rašytus raštus. Tuo tikslu susirašinėja su visais pasaulio kraštais. Ir štai vieną kartą gauna iš nepažįstamo žmogaus laišką su kvietimu atvykti į Indiją svarbiais reikalais. Čia ir prasideda romano intriga. Tas svarbus reikalas — Asokos testamento atradimas, kuriame karalius pasisako paliekas brangenybes: joms nešti ir krauti reikėję penkių šimtų dramblių ir kurios tegali būti panaudotos tik tam pačiam darbui, kuri dirbo anais laikais Asoka, būtent — būdizmui. Stonio uždavinys: sudaryti komitetą, kuris nuspręstų ar jau laikas tas brangenybes paimti. Grįžęs į Europą, jį sudaro. Šioje vietoje apysakos veiksmas pasiekia didžiausią potencialą. Dėl šio testamento sujunda visuomenė, organizacijos, valstybės, net Tautų Sąjunga, kiekvienas norėdamas minimus turtus gauti savo tikslams. Didžiausias triukšmas ir riksmas. Europoje kitos kalbos nelieka — tik apie Asoką. Deja, pasirodo... tokio testamento nebuvo ir nesą. Šis prasiimanymas — reklama. Tai indo Sedaro darbas, kuris norėjo Indiją pareklamuoti ir tam darbui suradęs pritarimą Stonyje, uoliame Asokos darbų tyrinėtojuje.

Ryškiausia veikalėlio mintis — žmonijos egoizmas. Labai gražiai atvaizduota, kai dar dėl nesamų turtų, siunta visa Europa, visi visuomeniniai ir politiniai sluoksniai. Gobšus ir tuščias pasaulis.

Apysaka turi stilistinių trūkumų.

Allanas Sulivanas. ATVIRUMO SALA. J. Kusos vertimas. „Pažangos“ b-vės leidinys. 1936. 163 psl. Kaina Lt. 1,—.

Šis romanas yra ejęs „Liet. Aido“ atkarpoje. Tai lengvo skaitymo knygelė. Aprašinėjama, kaip du vyrai saloje kovoja dėl moters. Tema įdomi psichologiniu atžvilgiu, vieninteliai salos gyventojai — du vyrai ir moteris. Vyrams tenka kovoti ne tik tarp savęs t. y. rungtyniauti, bet tvardyti ir erotinius jausmus. Įvykiai daro įvairių komplikacijų. Juos, be abejo, sunkiausia išgyventi Marietai.

Romanas skaitytinas tik dėl šių psichologinių momentų.—

KAS YRA SANTARA. Santaros spaudos ir propagandos vadovybės leidinys. Klaipėda. 1936.

Šis leidinys — seniai lauktas ir labai reikalingas, nes teisybę sakant, nedaug kas nežino, kokį didelį kultūrinį darbą „Santara“ dirba Klaipėdos krašte. „Santara“, kaip lietuviškojo jaunimo organizacija, yra Klaipėdos krašto lietuviškumo bazė, didelė jėga skleisti lietuviškąją ideologiją. Iš čia eina mil-

žiniškas „Santaros“ vaidmuo, kurį ji turi atlikti mūsų pajūrio sargyboje. „Santara“ siekia išauklėti tokį jaunimą, kuris mylėtų visa, kas lietuviška, didžiutusi lietuviu vardu, pamiltų tą brangų tik lietuviškąjį pajūrį, kurio niekam, nė už ką neatiduotų“, — pasisakoma „Santaros“ ideologiniuose pagrinduose.

Šis informacinis leidinys leidžia plačiai „Santarą“ pažinti.

MEDICINA. Laikraštis, skiriamas medicinos teorijos ir praktikos reikalams. Leidžia V. D. universiteto medicinos fakultetas ir Kauno medicinos d. ja. 3 nr. Kovo mėn.

Yra keli vertingi straipsniai karišku atžvilgiu: J. Žemglio — „Gipsavimo darbo patobulinimai“, V. Kanaukos — „Chirurgo darbo pakitimai, atsiradus apnuodytiems sužeistiesiems“, J. Stasiūno — „Chirurgiško darbo racijonalizacija karo metu“ ir gen. V. Nagevičiaus — VIII-sis tarptautinis karo sanitarijos kongresas Briuselyje 1935 m. VI. 27 — VII. 3. Karo meto aplinkybes liečia ir doc. V. Kuzma — „Amputavimo klausimu“.

1936. ŽEMĖS ŪKIO PRAMONĖS IR PARODOS TAIŠYKLĖS. Tai taisyklės gyvulių augintojams, organizacijoms ir pramonės įmonėms, eksponatams išstatyti birželio 27 — liepos 1 d. parodoje.

E. Malachovic. DIDŽIOJI VIRĖJA. Spaudai paruošė V. Varnienė. Praktiškas vadovėlis šeiminkams. „Sakalo“ b. vė. 1936.

Knygoje yra 3242 įvairiausi receptai: sriubos, prie sriubų priedai, pyragėliai, žuvys, vėžiai, įvairūs kepiniai, tortai, vaisiai, ledai, kremai, kompotai, konfitūrai, alkoholiniai ir nealkoholiniai gėrimai — likerai, krupnikai ir t. t. Vaisiai, uogos, grybai, daržovės atsargai. Vegetariški valgiai. Įvairūs patarimai — kelių rūšių pietų sąrašai, pokylių, stalas, Velykų stalas, arbatėlės ir t. t.

Vienu žodžiu, yra tai tikra šeiminkų enciklopedija, be kurios nė viena šeiminkė negali apsieiti.

Knygos yra 792 psl., jos kaina Lt. 12,— neįrišta ir Lt. 15,— įrišta gerais granatolio viršais.

Redakcijos atsakymai

Šešupei. 1935 m. gruodžio 4 d. įsakymu kariuomenei Nr. 92 numatyti steigti liktiniams puskarininkiams karinio tobulinimo 5 mėnesių kursai liečia tik pestininkų, kavalerijos ir artilerijos puskarininkius. Tik šiuos puskarininkius liečia ir to įsakymo punktas 7-tas, kuriame pasakyta, jog nuo įsakymo paskelbimo dienos į viršilos laipsnį tegalima bus kelti tik tuos liktinius puskarininkius, kurie sėkmingai bus baigę steigiamuosius kursus. Kaip matome, šis įsakymas visai neliečia technikos dalių ir specialių technikos kategorijų liktinių puskarininkų, taigi neliečia jų ir minėto įsakymo punktas 7-tas. Tuo būdu pulko ryšių kuopos vyresnysis puskarininkis gali būti pakeltas į viršilos laipsnį sena, iki šiol tebeveikiančia tvarka, nes aukščiau minėtų liktinių puskarininkų tobulinimo kursų baigimas jam neprivalomas.

Jūrai. Jeigu vyresnysis puskarininkis nuolat eina viršilos pareigas, tai jis gali būti pakeltas į viršilos laipsnį ir gauti viršilos atlyginimą. Bet jeigu jis į viršilos laipsnį nekeliamas, tai nors ir nuolat eina viršilos pareigas, gali gauti tik vyresniojo puskarininkio atlyginimą, nes alga tiek tikrosios tarnybos, tiek ir liktiniams puskarininkiams mokama už laipsnį, o ne už pareigas („kareiviams aprūpinti įstatymo“ str. str. 25 ir 32 ir „liktiniams puskarininkiams atlyginti“ įstatymo str. str. 3 ir 12, Vyr. Žin. Nr. 470).

V. p. B. Jei liktinis puskarininkis prieš „liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymo“ paskelbimą buvo komandiruotas ir dabar dar skaitosi komandiravime, tai klausimas — ar gali jis gauti dienpinigius ar maistpinigius — priklauso nuo to, kieno įsakymu jis buvo komandiruotas. 1935 m. pradžioje (prieš naujo įstatymo paskelbimą) ir anksčiau komandiruoti ilgiau, kaip 10 dienų, galima buvo tik krašto apsaugos ministeriui sutikus. Jei savo laiku komandiravimas nebuvo patvirtintas, tai nei dienpinigių, nei maistpinigių už seną laiką gauti negalima, nes visokios karių piniginių pretenzijos, pareikštos vieneriems metams pralinkus po teisės atlyginimą gauti atsiradimo, negali būti patenkintos (karo įst. rink. kn. XIX str. 8). Tegalima dar būtų kelti klausimą dėl dienpinigių ar maistpinigių tik už tą komandiravimo laiką, kuris įsisenėjimo termino dar nepaliestas, bet pirma reikia, kad komandiravimas būtų atitinkamos instancijos patvirtintas (1935 m. įsak. kar. Nr. 17, § 1). Klausimu, kas priklauso gauti — dienpinigiai ar maistpinigiai, — tegalime paaiškinti, jog tatai pareina nuo

komandiravimo tikslo, taikant kiekvienu atveju „liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymo“ arba str. 32 (dienpinigiai), arba str. 34 (maisto davynys ar maistpinigiai). Kėlimoši pašalpa tegalima gauti tik tuomet, kai liktinis puskarininkis bus galutinai į kitą dalį perkeltas (įstatymo str. 44).

V. Širvaičiui. Tamstos atsiminimus „Girti vokiečių kareiviai“ atidavėme karo istorijos daliai.

Mok. P. Bortkevičiui. Neparašėte minimo savorio vardo ir pavardės, todėl atitinkamose įstaigose negalėjome patikrinti jo prašymų eigos. Žiūrime kokia data pažymėta gimimo metrikuose, o ne kokia ji turėjo būti pagal naująjį kalendorių. Jeigu metrikuose pažymėta, kad jis gimęs 1901. XII. 24, tai, kaip stojęs į kariuomenę 1920. X. 29, savorių kūrėjų medaliu negalės gauti, nes 1901 m. gimusieji buvo šaukiami 1920 m. rugpiūčio 18 d.

Br. Pečeliūnui. Atsiminimų iš didžiojo karo nededame.

Kar. K. B. Raugai. Tamstos broliui „Kari“ išrašėme.

P. Osmolskiui. Paskiausiai atsiųstų karikatūrų turinys tiks. Tik reikia kai ką pataisyti. Užeikite į redakciją.

P. Kulviui. Tamstos iškeltais klausimais jau rūpinasi ir dirba toji įstaiga, nuo kurios tai pareina. Tamstos rašiny spaudai netinka, nes čia skaitytojas nieko nepadėtų.

Galvosūkių Nr. 15 sprendimas

Dega.

Gerai išsprendė: 1) M. Surožaitė (Šnč.), 2) virš. J. Kaklauskas (3 art. p.), 3) ats. v. p. A. Bandza (K. Nm.), 4) v. p. B. Palskys (7 p. p.), 5) virš. J. Sinkevičius (4 p. p.), 6) v. p. M. Antaniškis (4 p. p.), 7) s. v. p. St. Čepulis (K. lig.), 8) G. Rasimas (Uk.), 9) M. Gudiničius (Kr.), 10) v. p. Pr. Sitavičius (3 art. p.), 11) v. p. B. Bosas (3 art. p.), 12) j. p. Vl. Petrauskas (1 art. p.), 13) v. p. Vaitiekūnas (2 p. p.), 14) j. p. A. Šlapaitis (7 p. p.).

Šiame rate pirmąsias vietas laimėjo: 1) 3 art. p. virš. Kaklauskas, 2) 4 p. p. vyr. pusk. M. Antaniškis, 3) 4 p. p. virš. J. Sinkevičius, 4) 3 art. p. vyr. pusk. B. Bosas ir 5) Pr. Rasimas iš Ukmergės. Antrąsias — 3 art. p. vyr. pusk. Pr. Sitavičius. Trečiąsias — 1 art. p. jaun. pusk. Vl. Petrauskas.

Nuo galvosūkių Nr. 16 prasidėjo naujas ratas.

Galvosūkis Nr. 17

(Vert. 1 tšk.)

Sekmadienio popietis. Mūsų kuopoje plinta linksmos kalbos ir juokai. Eil. Vaičys su Žnypliu, geriausi kuopos draugai, nuo kitų atsiskyrę, draugiškai šnekučiuojasi.

— Žinai, Jurgi, — sako eil. Vaičys, — dabar esame geri draugai, o kai baigsime karo tarnybą, tai mūsų santykiai lyg ir turėtų nutrūkti, nes nežinome kitas kito adreso, todėl ir laiškų negalėsime parašyti. Pasakyk, koks tavo miestelio pavadinimas?

— Brolau, miestelio vardą sužinosi, bet tik truputį pagalvok, — šelmiškai mirkčiodamas sako eil. Žnyplys. — Jeigu miestelio vardą atvirkščiai perskaitysi, tai gausi vieną žodį, kurį ypač pažįsta tarnautojai.

Eil. Vaičys, kiek pagalvojęs, draugo miestelio vardą išpejo ir sako:

— Na, dabar spėk mano gyv. vietovės — miestelio vardą. Jeigu vieno gyvo padaro pavadinimą atvirkščiai perskaitysi, tai jį gausi.

Eil. Žnyplys suko suko galvą, bet vis dėlto miestelio vardą išpejo.

Pamėginkite ir jūs, galvosūkių sprendėjai, išpėti tų miestelių vardus.

J. Lebionka

ANTRASIS ŠIŲ METŲ (22)

KARIŪNO nr.

išeis gegužės mėnesyje,

po kursantų-ats. j. leitenantų išleistuvių.
Medžiagą šiam nr. siųsti iki gegužės 12 d.